

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı

**BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ'NİN ETKİLİLİĞİ VE
İŞLEVSELLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ,
YÖNETİCİ VE UZMAN PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN
GÖRÜŞLERİ**

Yüksek Lisans Tezi
Taha Kaan BULUT
Danışman: Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ

ELAZIĞ, 2016

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ'in danışmanlığında hazırlamış olduğu BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ'NİN ETKİLİLİĞİ VE İŞLEVSELLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ, YÖNETİCİ VE UZMAN PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN GÖRÜŞLERİ başlıklı tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun.....tarih ve .....sayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından 13.01.2016 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı sayılmıştır.

Jüri Üyeleri:

İmza

1: Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ (Danışman)

2: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Yaşar KAZU

3: Yrd. Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun ..... tarih ve .....sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Doç. Dr. Mukadder BOYDAK ÖZAN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ danışmanlığında hazırlamış olduğum "BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ'NİN ETKİLİLİĞİ VE İŞLEVSELLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ, YÖNETİCİ VE UZMAN PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN GÖRÜŞLERİ" adlı yüksek lisans/doktora tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Taha Kaan Bulut

13/01/2016

ÖN SÖZ

Üstün yetenekli bireyler tarih boyunca toplumları yönetecek ve onlara liderlik edebilecek potansiyele sahip kişiler olarak görülmüştür. İlk defa Eflatun'un toplumları zekâ seviyelerine göre sınıflandırması ve bu sınıflandırma içerisindeki zekâ seviyesi en yüksek kişileri altın yaratılışlı bireyler olarak değerlendirmesi süreciyle başlayan bu sistem, Türk tarihindeki en güzel ve başarılı yansımasını Osmanlı Devletindeki Enderun Mektebi'nde bulmuştur. Bu mektepte özellikle üstün yetenekli öğrenciler her açıdan eğitilmiş ve Osmanlı Devleti'nde bilim, sanat ve yönetim gibi önemli alanlarda üstün başarılar göstermişlerdir.

Osmanlı'daki Enderun sisteminin başarılı bir şekilde yürütülmüş olması modern dünyadaki birçok ülkenin dikkatini çekmiş ve özellikle büyük ve güçlü ülkeler üstün yetenekli bireylerin eğitime daha fazla önem vermeye başlamışlardır. Son yüzyıllarda birçok büyük ülkenin gündemine yerleşen üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi mevzuuyla ilgili olarak ülkemizde de Cumhuriyet döneminde bazı çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmaların son yıllardaki en çarpıcı örneği ise kurulan Bilim ve Sanat Merkezleri'dir.

Bu çalışmada 2014–2015 eğitim-öğretim yılında, Elazığ İli merkezinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam eden öğrencilerle, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi'nde görev yapmakta olan öğretmen ve yöneticilerle 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Elazığ Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nde görev yapmakta olan uzmanlarla BİLSEM'lerin etkililiği ve işlevselliğini ortaya koymaya yönelik soruları içeren görüşmeler yapılmıştır.

Bu çalışmanın başlangıcından bitimine kadar benden her türlü ilgi ve yardımını esirmeyen başta saygıdeğer Hocam Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ olmak üzere, çalışmanın çeşitli aşamalarında fikirlerinden yararlandığım değerli hocalarım Prof. Dr. Ercan ALKAYA'ya, Yrd. Doç Dr. Süleyman Kaan YALÇIN'a, Yrd. Doç Dr. Ayşe Ülkü Kan'a, Yrd. Doç Dr. Mehmet Özeren'e, Yrd. Doç Dr. Seda BULUT ARIKAN'a, Yrd. Doç Dr. Birsan SERHATLIOĞLU'ya, Yrd. Doç Dr. Ümmühan ÖNER'e, Yrd. Doç Dr. Tuncay Yavuz ÖZDEMİR'e, Dr. Onur YERLİKAYA ŞAŞMAZ'a, Arş. Gör. Vildan DONMUŞ'a, Arş. Gör. Veysel İbrahim KARACA'ya, Uzm. Serkan PULLU'ya; çalışma boyunca çeşitli katkılar sunan değerli arkadaşlarım Remzi ÇALIŞIR'a, Mehmet

Cengiz ÇAKMAK’a, Lokman AKBAŞ'a, Murat Süt’e, Ayşegöl AKGÖL’e ve benim yetişmemde en büyük emek sahibi olan annem Gül BULUT’a ve babam Süer BULUT’a sonsuz teşekkürler ediyorum.

Taha Kaan BULUT

Elazığ, 2016

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Bilim ve Sanat Merkezlerinin Etkililiği ve İşlevselliğine İlişkin Öğretmen, Öğrenci, Yönetici ve Uzman Psikolojik Danışmanların Görüşleri

Taha Kaan BULUT

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı

Elazığ, 2016; Sayfa: XIV + 90

Gelişimin hayatın her alanında hızla gerçekleştiği bir çağda devletler politikalarını bu hıza ayak uydurabilmeye yönelik yapmaktadırlar. Yönetici potansiyeline sahip, geleceğin lideri olan bireyleri yetiştirmek bir devletin geleceğine yapabileceği en büyük yatırım olacaktır. Buna yönelik olan eğitim politikaları üstün yetenekliler eğitimine büyük yer vermektedir. Türkiye'de Bilim ve Sanat Merkezleri üstün yetenekli bireylerin eğitimi için kurulmuş olan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir kurumdur.

Çalışmanın amacı, Elazığ Bilim ve Sanat merkezlerinin etkililiği ve işlevselliğinin belirlenmesidir. Araştırma, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Elazığ il merkezinde Bilim ve Sanat Merkez'ine devam eden öğrenciler, aynı dönemde merkezde görev yapmakta olan yönetici ve öğretmenler ile Elazığ Rehberlik ve Araştırma Merkezinde görev yapmakta olan uzman psikolojik danışmanlar üzerinde yürütülmüştür. Çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise N-Vivo 11 programından yararlanılmıştır.

Yapılan analizlere göre üstün yetenekli öğrencileri tanılama sürecinde eksik yönler olduğu, uygulanan eğitim programlarına ilişkin etkinliklerin bazı yönlerle geliştirilmesi gerektiği, öğrencilerin örgün eğitimle beraber BİLSEM'e devam etmelerinin sıkıntı oluşturduğu ve devamsızlık problemlerinin yaşandığı, BİLSEM'in

fiziki şartlarının bazı yönlerden yetersiz olduğu, BİLSEM ile veliler arasındaki iletişimde problemler yaşandığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenek, Üstün zeka, Bilim Sanat Merkezi, Zeka, Yetenek.

ABSTRACT

Master's Thesis

The Remarks of Teachers, Students, Administrators, and Expert Psychological Counselors in Relation to the Effectiveness and Functionality of The Centers of Science and Art

Taha Kaan BULUT

Firat University

Institute of Educational Sciences

Department of Education Curriculum and Teaching

Elazığ, 2016; Pages: XIV + 90

In an era in which improving occurs in every field of life rapidly, the states construct their policies to keep pace with this rapidity. To train the individuals who have the potential of being administrators and leaders of the future is the greatest investment that a state will do for its future. The education policies devoted to this aim give great importance to the education of gifted and talented students. The Centers of Science and Art are the foundations that were founded to educate gifted and talented students and are related to The Ministry of Education.

The aim of this study is to designate the effectiveness and functionality of The Centers of Science and Art. The study has been carried out on the students attended in The Center of Science and Art in Elazığ City Centre in 2014-2015 academic year, the administrators and the teachers working in the center in the same academic year, and the expert psychological counselors working in Elazığ Counseling and Research Center. Qualitative research pattern has been used in the study. To analyze the data, N-Vivo 11 has been used.

According to the analyses carried out, it has been made out that there are deficiencies in the process to identify gifted and talented students, the activities related to the applied education programs should be developed in some aspects, attending the

formal training and BİLSEM at the same time creates problems for students and they face with some absence rate problems, the physical conditions of BİLSEM are inadequate in some aspects, and there are some communication problems between BİLSEM and parents.

Key Words: superior ability, superior intelligence, The Center of Science and Art, special training.

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME	II
ÖN SÖZ	III
ÖZET	V
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER	IX
TABLolar LİSTESİ	XIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XIV
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	3
1.2. Araştırmanın Önemi	4
1.3. Sınırlılıklar	4
1.4. Kısaltmalar	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR	6
2.1. Üstün Yeteneklilik Kavramına Genel Bakış	6
2.2. Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi	8
2.2.1. Hızlandırma	8
2.2.2. Gruplama	9
2.2.3. Zenginleştirme	9
2.3. Türk Eğitim Tarihinde Üstün Yetenekli ve Zekâlı Bireylerin Eğitimi	9
2.3.1. Selçuklular Döneminde Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	9
2.3.2. Osmanlı Devleti Döneminde Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	10
2.4. Cumhuriyet Döneminde Üstün Yetenekli ve Zekâlı Bireylerin Eğitimine Yönelik Yapılan Çalışmalar	12
2.5. Farklı Ülkelerde Üstün Yetenekliler Eğitimine Yönelik Yapılan Çalışmalar	14
2.5.1. ABD	14
2.5.2. İsrail	15
2.5.3. Japonya	15
2.5.4. Azerbaycan	15

2.5.5. İngiltere	15
2.6. Bilim ve Sanat Merkezleri	16
2.6.1. Bilim ve Sanat Merkezlerinin Amaçları	16
2.6.2. Bilim ve Sanat Merkezlerinin İlkeleri	17
2.6.3. Özel Yetenekli Öğrencileri Tanılama Süreci	18
2.6.4. Eğitim Öğretim	19
2.6.4.1. Eğitim Programları	19
2.6.4.1.1. Uyum Programı	20
2.6.4.1.2. Destek Eğitimi Programı	21
2.6.4.1.3. Bireysel Yetenekleri Fark Ettirici Program	21
2.6.4.1.4. Özel Yetenekleri Geliştirici Program	22
2.6.4.1.5. Proje Üretimi/Yönetimi	22
2.6.5. BİLSEM Birim, Personel, İşleyiş Ve Görevleri	23
2.6.5.1. Bilim Etkinlikleri Birimi	23
2.6.5.2. Sanat ve Spor Etkinlikleri Birimi	23
2.6.5.3. Destek Etkinlikleri Birimi	23
2.6.5.4. Araştırma Geliştirme ve İzleme Birimi	24
2.6.5.5. Rehberlik Birimi	24
2.6.5.6. Okul Öncesi Eğitimi Birimi	24
2.6.5.7. Müdürün Görev ve Sorumlulukları	24
2.6.5.8. Müdür Yardımcılarının Görev ve Sorumlulukları	25
2.6.5.9. Merkezlerdeki Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları	25
2.6.6. Merkezlere Öğretmen Ataması	25
2.6.6.1. İl Öğretmen Değerlendirme Komisyonu	26
2.6.6.2. Bölge Sözlü Sınav Komisyonu	27
2.7. İlgili Arştırmalar	27
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	31
III. YÖNTEM	31
3.1. Araştırmanın Modeli	31
3.2. Çalışma Grubu (Evren ve Örneklem)	31
3.3. Veri Toplama Araçları	31
3.4. Verilerin Analizi	33

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	34
IV. BULGULAR VE YORUM	34
4.1. Üstün Yetenekli Öğrencileri Tanılamaya İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri	34
4.1.1. Zekâ Testlerinin Uygunluğu.....	36
4.1.2. Öğrenci Kabul Ölçütleri.....	37
4.1.3. Nitel Veriler.....	38
4.2. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarına İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri	38
4.2.1 BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programları Alt Boyutlarına İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri	39
4.2.1.1. Uyum.....	41
4.2.1.2. Destek Eğitimi Programı.....	42
4.2.1.3. Bireysel Yetenekleri Fark Ettirici Program.....	43
4.2.1.4. Özel Yetenekleri Geliştirici Program	44
4.2.1.5. Proje Üretimi / Yönetimi.....	45
4.2.2 BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarında Yer Alan Derslere/Etkinliklere İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri.....	46
4.2.2.1. Sayının Arttırılması İstenen Dersler/Etkinlikler.....	49
4.2.2.2. Yapmaktan En Çok Keyif Alınan ve Başarılı Olunan Dersler/Etkinliler	50
4.2.3 BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarına Yönelik Önerilere İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri	51
4.2.3.1. Öğrencilerden Gelen Öneriler	53
4.2.3.2. Öğretmen ve Yöneticilerden Gelen Öneriler	54
4.3. BİLSEM'in Fiziki Şartlarına İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri	55
4.4. ELBİLSEM'in Öğrenci Kapasitesine İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri.....	58
4.5. BİLSEM ile Veli İlişkisine İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri.....	59
4.5.1. Velilere Yönelik Eğitim	60
4.5.2. Veliler ile Olan İletişim	61
4.6. BİLSEM'in Öğrencilere Katkısına İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri	62
4.6.1. Öğrencilerin En Çok Geliştiklerini Hissettikleri Alan.....	63
4.6.2. Genel Katkı	64
4.7. BİLSEM'de Yapılan Etkinliklerin Yeterliliğine İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri.	65
4.7.1. Yeterli	66

4.7.2. Yetersiz	67
4.8. Örgün Öğretim Kurumlarında Yaşanan Sorunlara İlişkin Nitel Veri Çözümlmeleri	68
4.8.1. Öğretmen ve Yönetici Yeterliliğine İlişkin Sorunlar.....	69
4.8.2. Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar	70
4.9. BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmenlerin Profilline İlişkin Nitel Veri Çözümlmeleri	71
4.9.1. Olması Gereken Profil	73
4.9.2. Mevcut Profil.....	73
4.10. BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmen ve Yöneticilerin Üstün Yeteneklilik Kavramını Tanımlamasına İlişkin Nitel Veri Çözümlmeleri.....	75
4.10.1. Akranlarından Farklı Olma Özelliği	76
BEŞİNCİ BÖLÜM	78
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	78
5.1. Sonuç	78
5.2. Tartışma	81
5.3. Öneriler	83
KAYNAKLAR	84
ÖZGEÇMİŞ.....	90

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Bilim Ve Sanat Merkezleri İçin Atanacak Öğretmen Değerlendirme Kriterleri	26
Tablo 2. Üstün Yetenekli Öğrencileri Tanılama ana temasına ilişkin analiz sonuçları..	35
Tablo 3. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programları Alt Boyutları ana temasına ilişkin analiz sonuçları.....	40
Tablo 4. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarında Yer Alan Dersler/Etkinlikler ana temasına ilişkin analiz sonuçları.....	48
Tablo 5. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarına Yönelik Öneriler ana temasına ilişkin analiz sonuçları.....	52
Tablo 6. BİLSEM'in Fiziki Şartları ana temasına ilişkin analiz sonuçları.....	55
Tablo 7. BİLSEM'in Öğrenci Kapasitesi ana temasına ilişkin analiz sonuçları	58
Tablo 8. BİLSEM ile Veli İlişkisi ana temasına ilişkin analiz sonuçları.....	59
Tablo 9. BİLSEM'in Öğrencilere Katkısı ana temasına ilişkin analiz sonuçları.....	62
Tablo 10. BİLSEM'de Yapılan Etkinliklerin Yeterliliği ana temasına ilişkin analiz sonuçları	65
Tablo 11. Örgün Öğretim Kurumlarında Yaşanan Sorunlar ana temasına ilişkin analiz sonuçları	68
Tablo 12. BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmenlerin Profili ana temasına ilişkin analiz sonuçları	72
Tablo 13. BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmen ve Yöneticilerin Üstün Yeteneklilik Kavramını Tanımlaması ana temasına ilişkin analiz sonuçları	75

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. The Munich Model of Giftedness (MMG) as an example of multidimensional, typological conceptions (Heller, 2004: s.304).	8
Şekil 2. Üstün Yetenekli Öğrencileri Tanılama	35
Şekil 3. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarına Ait Alt Boyutlar	41
Şekil 4. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarında Yer Alan Derslere/Etkinliklere Yönelik Öğrenci Görüşleri	47
Şekil 5. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarına Yönelik Öneriler	53
Şekil 6. BİLSEM'in Fiziki Şartları.....	56
Şekil 7. ELBİLSEM'in Öğrenci Kapasitesi	58
Şekil 8. BİLSEM ile Veli İlişkisi.....	60
Şekil 9. BİLSEM'in Öğrencilere Katkısı.....	63
Şekil 10. BİLSEM'de Yapılan Etkinliklerin Yeterliliği	66
Şekil 11. Örgün Öğretim Kurumlarında Yaşanan Sorunlar	69
Şekil 12. BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmenlerin Profili.....	72
Şekil 13. BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmen ve Yöneticilerin Üstün Yeteneklilik Kavramını Tanımlaması	76

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Gelişimin ve egemen olma dürtüsünün normal bir sonucu olarak neredeyse bütün uygarlıklar kendi toplumlarının geleceğini kurgulamak için çaba harcamaktadırlar. Bu inşa süreci teknolojik, askeri, siyasi, bilimsel ve ekonomik birçok plânlamayı bünyesinde bulundurmaktadır. Bu çok yönlü plânlamalar arasında üstün yeteneklilerin eğitimi büyük önem taşımakta ve gün geçtikçe önemi katlanarak artmaktadır. Üstün yetenekli bireylerin ülkenin ve dünya uygarlığının liderliğini üstlenebilecek potansiyelleri düşünüldüğünde, bu bireylerin eğitimi geleceğe yapılan en büyük yatırımlardan biri olarak karşımızda durmaktadır. Öz kaynaklarını verimli kullanamayan, mevcut profili koruma ya da yükseltme amacını gütmeyen ve dahası bu kaynakların gerilemesine ve hatta körelmesine neden olan eğitim politikalarına sahip uygarlıklar tarihin karanlık sayfalarına birer birer gömülmüş ya da normal bir sonuç olarak dünya tarihinde asla önemli bir noktada duramamışlardır. Dünyaya yön vermiş bütün uygarlıklara bakıldığında bilime ve eğitime verilen önemin ve öz kaynak yönetiminin üst derecede seyrettiği görülecektir. Özellikle bilimsel gelişmelerin sıklıkla karşılaştığı dönemler yalnızca bu gelişmeleri kaydeden uygarlıklar etrafında değil bütün dünya düzeninde değişim ve gelişimlere referans oldukları su götürmez bir gerçekliktir. Rönesans, sanayi devrimi, Fransız Devrimi, İstanbul'un Fethi söz konusu önemli dönüm noktalarına küçük bir örnek teşkil etmektedir. Bu gelişmelerin aksi istikametine ise Ortaçağ'da kilise baskısı ve engizisyon mahkemelerinin bilim ve teknolojik atılıma vurduğu darbe örnek teşkil edebilir. Bu noktada Osmanlı Devleti dünya bilim tarihine ve uygarlığın üst seviyelere yükselmesine büyük hizmetler sunan bir büyük dünya devletidir. Özellikle Osmanlı Devleti'nin yükselme döneminde Türk eğitim sisteminde üstün yetenekliler eğitime büyük bir önem verildiği görülmektedir. Üstün yetenekli bireylerin eğitiminde "Enderun" kurumları ile önemli bir yere sahip olan Osmanlı Devleti iyi yetişmiş devlet adamları, dünyaca ünlü bilim adamları ve dönemin teknolojisini sosyal ve askeri alanda başarıyla kullanması ve hatta başı çeken bir konumda olması gibi değişkenlerin etkisiyle dünya tarihindeki en büyük imparatorluklardan biri haline gelmiştir. Daha sonraki süreçte Türkiye Cumhuriyeti

döneminde de üstün yetenekliler için birçok çalışmalar yapılmış olup son dönemde bu misyonda kullanılan “Bilim ve Sanat Merkezleri”nin varlığı ön plana çıkmıştır. 90'lı yıllardan bu yana Bilim ve Sanat Merkezleri Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim hizmeti sunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir kurumdur.

Üstün yeteneklilik kavramı normalin üzerinde olan bir kabiliyet, yaratıcı düşünme ve sorumluluk almanın bütünüdür (Boran, 2008: 16). Toplumlar, “armağanlı, üstün yetenekli, üstün zekâlı, üstün ve özel yetenekli...” gibi nitelendirdikleri bu bireylerin, yeteneklerinden yararlanabilmek için eğitimlerine ayrı bir önem verilmişlerdir (Sezginsoy, 2007). Bu bağlamda Eflatun'un "devleti yönetecek, mayası altından olan üstün yeteneklerin" adım adım seçilip yetiştirilmesini önerisi konunun önemini vurgular niteliktedir (Enç, 2004).

1972 yılında Amerika'da yayınlanan “Marland Raporu”nda genel zihinsel yetenek, akademik yetenek, yaratıcı-üretici düşünce yeteneği, liderlik yeteneği, görsel performansa dayalı sanatlar yeteneği ve psiko-motor yetenek alanlarının birinde ya da bir kaçında üstün performans göstermenin ise üstün yetenekli bireylerin özellikleri olduğu belirtilmiştir (Marland, 1972, Akt. Levent, 2000). Silverman (Akt. Gömleksiz, Kan. ve Öner, 2012: 43)'a göre üstün yetenekli bireyler farklı alanlarda üstün performans gösterirken öğrenme ihtiyaçları da bireysel farklılıklar gösterebilir.

Cumhuriyet döneminde bu üstün yetenekli çocukların eğitimi konusunda ilk denemeler 1960'lı yıllarda Ankara'da özel sınıflar ve türdeş yetenek sınıfları uygulamaları ile başlamıştır. Uygulamanın daha sonraki yıllarda kapatılmasının sebebinin, üst düzey bürokratların kendi çocuklarının yetenek düzeyi yeterli olmasa da bu sınıflarda yer alması için yaptığı baskılar olduğu söylenmektedir. Türdeş okullar uygulaması da aynı dönemde Ankara'daki üç okulda başlatılmış, ancak beş yılın sonunda herhangi bir değerlendirme yapılmadan sona erdirilmiştir (Akarsu, 2004).

Özel eğitimin ilk olarak gerekli olduğu düşünüldüğü alan müzik olmuştur. 6660 sayılı kanun çıkartılarak müzik alanında üstün yetenekli bireylerin erken fark edilmesi ve yeteneklerinin geliştirilmesi ön görülmüştür. Fakat bu kanunun kötüye kullanıldığı düşüncesi ile kanun önce sınırlandırılmış daha sonra ise 1977 yılında dondurulmuştur. Daha sonra fen, matematik ve güzel sanatlar alanlarında özel eğitim durumları söz konusu olmuştur (Akarsu, 2004).

Türkiye'de üstün yetenekli çocukların eğitiminde başrol, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından açılan Bilim ve Sanat Merkezleri'ndedir (BİLSEM). Bu merkezler; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumlarıdır (MEB, 2001). Bilim ve Sanat Merkezlerindeki uygulanan eğitim örgün eğitim kurumlarında uygulanan eğitimden oldukça farklıdır. İlköğretim okullarında öğrencilerin geçer not alma ve sınavlara hazırlanması hedeflenirken Bilim ve Sanat Merkezlerinde bu uygulamalardan oldukça farklı olarak proje tabanlı öğretim modeli ile eğitim sağlanmakta ve öğrencilerden yeteneklerini yansıtacak projeler üretmeleri beklenmektedir (Et, 2013: 13).

Bilim ve Sanat Merkezlerine kabul edilen öğrenciler okul dışı zamanlarda sahip oldukları yetenekleri geliştirebilmek için bu merkezlerde eğitim almaktadırlar. Bu şekilde öğrenci hem ait olduğu çevre ve okuldan kopmamakta hem de yeteneklerini geliştirebilmek için en üst düzeyde eğitim almaktadırlar (Sezginsoy, 2007).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Elazığ Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapmakta olan öğretmen ve yöneticilerin, merkezde öğrenim görmekte olan öğrencilerin ve Elazığ Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışmakta olan uzmanların Bilim ve Sanat Merkezlerinin etkililiği ve işlevselliğine yönelik görüş ve düşüncelerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. BİLSEM için kabul edilecek üstün yetenekli öğrencileri tanılama sürecine ilişkin öğretmen, yönetici ve uzman psikolojik danışmanların görüşleri nelerdir?
2. BİLSEM'de uygulanan öğretim programlarına ilişkin öğretmen, öğrenci, yönetici ve uzman psikolojik danışmanların görüşleri nelerdir?
3. BİLSEM'de görev yapan öğretmen ve yöneticilerin üstün yeteneklilik kavramını tanımlamasına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri nelerdir?

4. BİLSEM'in fiziki şartlarına ilişkin öğretmen, öğrenci, yönetici ve uzman psikolojik danışmanların görüşleri nelerdir?
5. BİLSEM'in öğrenci kapasitesine ilişkin uzman psikolojik danışman ve yönetici görüşleri nelerdir?
6. BİLSEM'in öğrencilere katkısına ilişkin öğretmen, öğrenci, yönetici ve uzman psikolojik danışmanların görüşleri nelerdir?
7. BİLSEM'deki öğrencilerin velilerine yönelik yapılan hizmetlerin ve veliler ile olan iletişime ilişkin öğretmen, yönetici ve uzman psikolojik danışmanların görüşleri nelerdir?
8. BİLSEM'de yapılan etkinliklerin yeterliliğine ilişkin öğretmen, yönetici ve öğrenci görüşleri nelerdir?
9. Örgün öğretim kurumlarında yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen, yönetici ve öğrenci görüşleri nelerdir?
10. BİLSEM'de görev yapan öğretmenlerin profiline ilişkin öğretmen, yönetici ve uzman psikolojik danışmanların görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Üstün yetenekli çocukların eğitimi konusu dünyada özellikle son yüz yılda önem kazanmıştır. Türk tarihinde Osmanlı döneminden bu yana üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda çalışmalar olduğu görülmektedir. Günümüzde bu görevi üstlenen Bilim ve Sanat Merkezleri olmuştur. Bilim ve Sanat Merkezlerinin üstlendiği önemli görev, araştırmacıları bu konu üzerinde araştırmalar yapmaya yöneltmiştir. Özellikle BİLSEM'lerin etkililiği konusu araştırma ihtiyacı doğurmuştur. Bu bağlamda yapılan çalışmanın alan üzerinde yararlı olacağı düşünülmektedir.

1.3. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2014–2015 eğitim-öğretim yılında, Elazığ il merkezinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam eden öğrencilerle,

2. 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi'nde görev yapmakta olan öğretmen ve yöneticilerle
3. 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Elazığ Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nde görev yapmakta olan uzmanlarla
4. Bu katılımcılara yöneltilecek yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formları ile sınırlıdır

1.4. Kısaltmalar

BİLSEM: Bilim ve Sanat Merkezi

ELBİLSEM: Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi

RAM: Rehberlik ve Araştırma Merkezi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Üstün Yeteneklilik Kavramına Genel Bakış

Üstün yeteneklilik kavramı normalin üzerinde olan bir kabiliyet, yaratıcı düşünme ve sorumluluk almanın bütünüdür (Boran, 2008: 16). Toplumlar, “armağanlı, üstün yetenekli, üstün zekâlı, üstün ve özel yetenekli vs.” gibi nitelendirdikleri bu bireylerin, yeteneklerinden yararlanabilmek için eğitimlerine ayrı bir önem verilmişlerdir (Sezginsoy, 2007). Örgün eğitim kavramının ortaya çıkma sebebinin de yetenekleri normalin üzerinde olan "yönetici sınıfın" çocuklarını yetiştirmek olduğu görülmektedir (Enç, 2004).

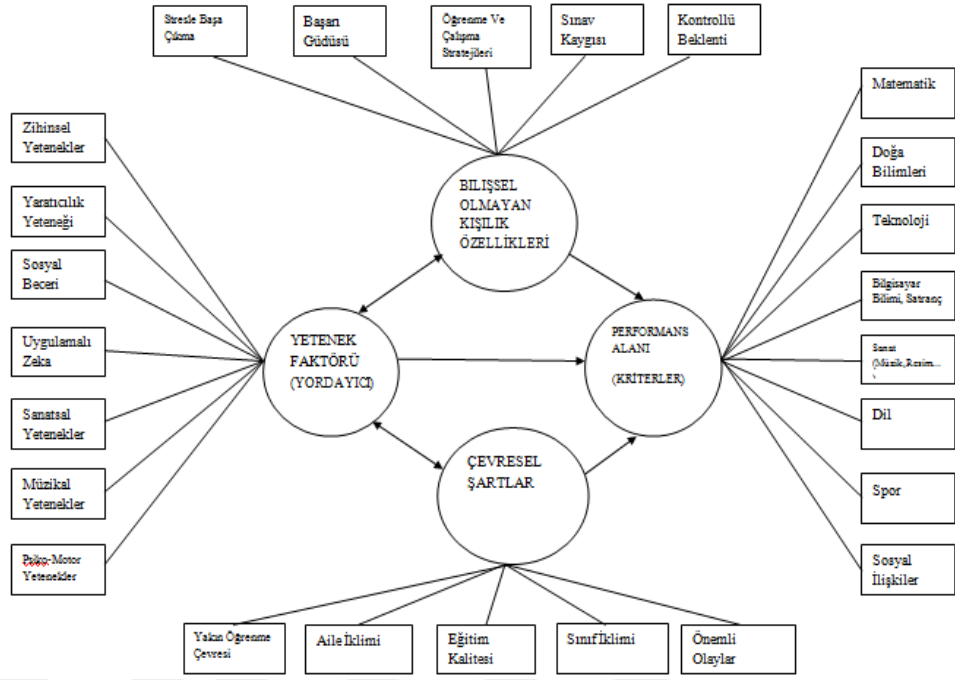
Üstün yeteneklilik üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde karşılaşılan ilk isim, ünlü Yunan filozofu Eflatun'dur. Eflatun toplumu kendine has ölçütlerle zekâ ve yetenek gruplarına ayırarak bu grupları bakır, tunç, gümüş ve altın gibi maden isimleriyle adlandırmaktadır. Bu grupta altın yaratılışlı bireyler toplumu yönetebilecek kapasiteye sahip yönetici filozoflardır. Eflatun, gelecekte yönetici kapasitesine sahip "Altın Yaratılışlı" bireylerin özelliklerinden şu şekilde bahsetmektedir; "İlimden zevk almak, kolay ve çabuk öğrenmek, iyi hatırlamak, çabuk kavramak, açık bir hayal gücü, geniş ve çabuk hatırlayan bir hafıza altın yaratılışlı bireylerin özelliklerindendir (Enç, 1979: 42-43).

Eflatun'dan sonra 19. yy. da Sir Francis Galton zekâ ile ilgili bir dizi çalışmalar yapmıştır. Galton'a göre zekâ; bilgileri yapılandırma ve kullanmadır. Galton 1860 yılında olağanüstü başarıları ile kendini göstermiş farklı çevrelerden 400 kişi seçerek bu bireyler üzerinde bir dizi incelemeler yapmıştır. "Kalıtsal Zeka" adlı kitabında yayınlanan araştırma sonuçlarının bazıları şunlardır;

1. Deha olarak adlandırılan üstün beyin gücünün oranı her kuşakta sabittir. Buradan yola çıkarak gelecek kuşaklardaki deha sayısını önceden tahmin etmek de mümkündür.
2. Üstün beyin gücünün çeşitli dereceleri vardır. Derece yükseldikçe aynı kuşakta bir önceki basamağa göre görülme olasılığı azalır (Enç, 1979: 44-49).

Sir Francis Galton deha üzerine yaptığı çalışmalar ile bu konuda yapılacak araştırmalar silsilesinin önünü açmıştır. Yapılan çalışmaların bazıları Baykoç Dönmez (2014:361) tarafından aşağıdaki gibi özetlenmiştir:

1. Alanda yapılan çalışmaların öncülerinden biri olduğu kabul edilen Lewis Terman, yaptığı önemli çalışmalar sonucunda zekâ bölümü (IQ) 140 ve üzeri olan çocukların dahi olduklarını öne sürmüştür.
  2. Binet ve Simon 20. yy. da zekâ ile ilgili olarak üç özellik öne sürmüşlerdir. Bu özellikler; verilen bir önergeyi anlama ve zihinde tutabilme, bir duruma başarı ile uyum sağlayabilme ya da beklenen davranışı sergileyebilme yeteneği, yaptığı davranışın doğruluğunu değerlendirebilme yeteneğidir.
  3. Piaget zekâyı zihnin değişme, kendini yenileme gücüne sahip olup bireyin çevreye uyum sağlaması olarak tanımlamıştır. Piaget'e göre zekâ zihinsel yapı ile çevre arasında dinamik bir bağ kurar.
  4. Gardner'e göre ise zekâ, problem çözme veya çeşitli ortamlarda bir ürüne şekil verme yeteneğidir. Çoklu zekâ kuramının mimarı olan Gardner zekâyı sekiz grupta açıklamıştır. Bu yetenek alanları dil, matematik, mekân, beden, müzik, resim, sosyal ve doğa yetenekleridir.
- Münih modeline göre üstün yetenekliliğe eden içsel ve dışsal bir çok faktör vardır (Heller, 2004: s.304).. Bunlar şekil-1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. The Munich Model of Giftedness (MMG) as an example of multidimensional, typological conceptions (Heller, 2004: s.304).

2.2. Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi

Üstün yetenekli çocukların normal çocuklara göre farklı eğitim gereksinimleri olduğu birçok araştırmacı tarafından vurgulanmıştır (Baykoç, 2014, Levent, 2011, Akarsu, 1992, Ataman, 1975). Bu farklı eğitim ihtiyaçları ise hızlandırma, gruplama ve zenginleştirme yöntemleri ile desteklenmektedir (Baykoç, 2014:367).

2.2.1. Hızlandırma

Hızlandırma adı altında bir program uygulanırken bu programa dâhil olan bir öğrencinin yaşlıtlarından en az bir yıl erken mezun olması beklenir. Bu hususta yapılabilecekler birinci sınıfa erken başlama, sınıf atlama, iyi olduğu dersleri üst sınıftan alma, üç yıllık bir programı düzenleyerek iki yılda bitirme gibi yöntemlerdir (Baykoç, 2014, Levent, 2011, Cutts ve Mosseley, 2001). Bu program sayesinde üstün yetenekli bir çocuğun eğitim sürecinde canının sıkılmasına fırsat olmaz. Lakin bireyin yaşlıtlarıyla iletişiminin zayıflaması da programın olumsuz bir yönüdür (Levent, F., 2011:30).

2.2.2. Gruplama

Benzer yeteneklere sahip öğrenciler için sınıf içinde veya dışında belirli sürelerde gruplamalar yapılabilir (Baykoç, N., 2014:368). Bu gruplamalar sayesinde üstün yetenekli çocukların yetenek gelişiminde gözle görülür bir değişim gözlenmektedir (Levent, F., 2011:29). Tam gün homojen sınıflar, tam gün heterojen sınıflar, yarım gün veya geçici gruplamalar, yarım gün özel sınıflar ve okul içinde okul bazı alt gruplama yöntemleridir (Baykoç, N., 2014:368).

2.2.3. Zenginleştirme

Bu yöntem ile mevcut eğitim programı üstün yetenekli çocukların özelliklerine göre zenginleştirilerek bu çocukların eğitim gereksinimlerine daha fazla cevap vermek amaçlanmaktadır (Levent, F., 2011:29). Sürece yönelik ekstra ders konuları, projeler ve etkinlikler programa dahil edilir (Baykoç, N., 2014:368).

2.3. Türk Eğitim Tarihinde Üstün Yetenekli ve Zekâlı Bireylerin Eğitimi

Türk eğitim tarihinde üstün yetenekli bireylerin eğitimi konusu incelendiğinde en temel çalışmaların Selçuklular döneminde başladığı görülmektedir. Sonrasında Osmanlı Devletinde "Enderun" denen eğitim kurumları ile üstün yetenekli bireylerin eğitimi dönem içerisinde altın çağını yaşamıştır.

2.3.1. Selçuklular Döneminde Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Selçuklular döneminde yaygın eğitimin ilki 1040 yıllarında Tuğrul Bey tarafından kurulan medreseler tarafından sağlandığı bilinmektedir. Daha sonraları 1067 yıllarında Alparslan tarafından Bağdat'ta "Nizamiye Medreseleri" adıyla kurumlar açılmış ve sayıları zamanla artmıştır. Selçuklular'da medresenin önem kazanmasının nedenlerinden biri de yetenekli öğrencilerin medrese eğitimi ile topluma kazandırılma düşüncesidir (Akyüz, 2009:44). Bu durum bulunduğu şartlar itibariyle Selçukluların üstün yetenekli bireylerin eğitimine verdiği önemi göstermektedir.

2.3.2. Osmanlı Devleti Döneminde Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Osmanlı Devleti'nde eğitim sistemi incelendiğinde ise "Enderun Mektepleri"nin özellikle üstün zekâlı/yetenekli bireylerin eğitiminde önemli bir rol aldığı görülmektedir. Dönemin en güçlü devletlerinden biri olan Osmanlı Devleti'nin imparatorluk seviyesine gelmesinde üstün yeteneklilere yönelik eğitime verdiği önemin büyük rol oynadığı düşünülebilir.

Enderun Mektebi, Topkapı Sarayı içerisinde bulunan bir eğitim kurumudur (Akkutay, 1984:19). Hristiyan ailelerden alıp devşirilen çocuklardan yeteneklilerin seçilip devlet adamı ve asker yapma amacıyla hizmet vermiştir (Akyüz, 2009:94). Miller (Akt: Akarsu, 2004: 97) Enderun'un görevini "Her şeyin ötesinde Türk Padişahlarının ülkeye liderlik edecek sıra dışı yeteneğe sahip gençleri keşfedip yetiştirmesi" şeklinde ifade etmektedir. Özellikle üstün yetenekli ve zekâlı bireyler için kurulmuş olan Enderun Mektepleri Osmanlı Devletinin yükselme ve yayılma dönemlerinde önemli güçlerden biri olmuştur (Baykoç Dönmez 2014).

Akkutay (1984:25-26)'a göre Enderun mektebi ilk olarak II. Murat tarafından kurulmuştur. Lakin Fatih Sultan Mehmet tarafından çok daha işlevsel bir hale getirilmiştir. Fatih Sultan Mehmet'in tahtta bulunduğu dönem boyunca Enderun Mektebindeki iç oğlan sayısı üç yüz ile dört yüz civarındaydı. Ardından Kanuni Sultan Süleyman zamanına kadar öğrenci sayısı üç yüz olsa da Kanuni zamanında bu sayı yaklaşık iki katına yükselmiştir (Akkutay, 1984: 60).

Enderun'un asıl öğrenci kaynağı acemi oğlanlardı. Bunlar da durumlarına göre ikiye ayrılmaktadır: Pençik oğlanları ve Devşirme oğlanları. Pençik oğlanları savaşta esir alınan gençlerin Anadolu'da yaşayan Müslüman ailelerin yanına gönderilip Türk ve Müslüman kültürü öğretilmektedir. Bu gençler askeri alanda ve devlet işlerinde kullanılmak için bir kaynaktır. Devşirme oğlanları ise Hristiyan tebaadan sağlıklı, eli yüzü düzgün çocukların bazı ilkelere göre devşirilmesi ile oluşturulmuştur (Akyüz, 2004: 96). Miller'e göre Türkler kuvvetli bir ruh ve iyi bir zihnin zayıf ve çarpık bir vücutta bulunamayacağına inanırlardı. Bu nedenle seçilen gençlerden en yakışıklı ve zeki olanlar saray iç oğlanları olarak alınırlardı (Akkutay: 1984, 62-63).

Enderun mekteplerinin eğitim kurumu olarak saray içinde ve dışında üç alt kuruluştan oluştuğu bilinmektedir. Bu alt kuruluşlardan biri olan hazırlık okullarında

seçkin öğrenciler Türkçe okuma-yazma, Kur'an, tecvit, ilmihal, edep gibi dersler almaktaydılar. Bununla beraber bireysel özelliklerine göre askeri eğitim, spor, el zanaatları, bahçıvanlık gibi birçok alanda da eğitim verilmesine önem verilirdi (Enç, 1979: 306-307). Bu okulların asıl hedefi padişahın özel hizmetlerini yapacak olan kişilerin eğitilmesidir (Akkutay, 1984: 70). Enderun'un bir diğer alt kuruluşu ise Enderun Hümayun mektepleridir. Bu kurum içerisinde eğitim yedi odadan oluşan bir sistem ile verilirdi. Bu odalar Küçük Oda, Büyük Oda, Doğancılar Odası, Seferli Odası, Kiler Odası, Hazine Odası ve Has Odadır (Akyüz, 2004: 97).

Büyük ve Küçük Odalar: Birer meslek okulu gibi değerlendirilebilir. Buralarda eğitim gören öğrenciler sarayın en alt hizmetlerini yerine getirir ve öteki odalara yükselmek için hazırlanırlardı (Miller, 1931'den Akt: Akkutay, 1984: 86-87, Akyüz, 2004: 97).

Doğancılar Odası: Esas görevi padişahın av için kullandığı doğan ve şahinlerin bakım ve yetiştirilmesi olan Doğancılar Odası'dır. Sarayda bulunan kuşların bakımı, av ve avcılık ile ilgili tüm işler bu odanın sorumluluğu altındadır (Enç, 1979: 313).

Seferli Odası: Hizmet alanı padişahın çamaşır işlerine bakmaktır (Akyüz, 2004: 97). Sarayda bulunan elbise ve seccadelerden bu oda sorumludur (Akkutay, 1984: 90).

Kiler odası: Bu odadaki öğrenciler okuma yazma ve fen bilimleri eğitimi almanın yanında padişahın mutfak hizmetlerinden sorumluydular. Kilerci odası bir nevi sarayın mutfağı olarak da değerlendirilebilir (Akkutay, 1984: 94).

Hazine Odası: Bu odadaki hizmet türü padişahın değerli eşyalarına ve hazineye bakmaktır (Akyüz, 2004: 97). Padişaha ait değerli eşyaların defterini tutmak, giriş çıkışlarını yapmak, onarım ve tamir bu odanın görevlerindendir (Enç, 1979: 313).

Has Oda: Enderun sisteminin en üst mertebesinde bulunmaktadır. Eğitimin hedefi bireyleri idarecilik potansiyeline ulaştırmaktır. Devamlı olarak elemelerden geçen Has Odalılar (Akkutay, 1984: 104). Has Odalılar eğitimlerinin sonunda genellikle beyler beyi veya vezir olarak görevlendirilirlerdi (Enç, 1979: 312).

En iyileri liderliğe yönelik yetiştirerek ulusal kaynakları değerlendirmesi, beceriye ve ilgiye göre ayırım yapması ve öğrencilerin seçilerek alınması Enderun'u üstün yeteneklilere özel yapan durumlardır (Akarsu, 2004: s. 98). Bu sayede Enderun dünyadaki üstün yeteneklilere yönelik ilk sistemli seçim, eğitim ve istihdam yapan kurum haline gelmiştir (Baykoç Dönmez ve Şahin, 2014: 38). 1909 yılına kadar eğitim

hizmeti veren Enderun Mektepleri hem Türk hem de Dünya eğitim tarihinde çok büyük ve önemli bir yer almıştır (Akyüz, 2009:94).

2.4. Cumhuriyet Döneminde Üstün Yetenekli ve Zekâlı Bireylerin Eğitime Yönelik Yapılan Çalışmalar

Cumhuriyet Döneminde üstün yeteneklilere yönelik yapılan uygulamalar aşağıdaki gibidir:

1. 6660 sayılı müzik, resim ve öteki güzel sanatlarda olağan üstü yetenek gösteren çocukların devletçe eğitilmesini düzenleyen yasa.
  2. Özel Sınıf ve Türdeş Yetenek Sınıfları
  2. Ankara Fen Lisesi projesi.
  3. Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nin öncülüğü ile bazı ilkokul ve ortaokullardaki denemeler.
  4. Devlet ortaokul ve lise parasız yatılılık sınavları.
  5. Öğretmen okulları ve yüksek dereceli öteki meslek kuruluşlarına giriş sınavları.
  6. 1416 sayılı yasa ile lise ve yüksek öğrenimini bitirenlerin devlet hesabına yabancı ülkelerde ileri öğrenim görebilmelerinin sağlanması.
  7. TÜBİTAK bursları.
  8. Milli Eğitim Bakanlığının Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü vasıtası ile verdiği yüksek öğrenim bursları.
  9. Üniversite ve akademilere giriş sınavları (Enç,1979: s.222-223)
  10. Bilim ve Sanat Merkezleri
- 15.02.1956 tarihinde üstün yeteneklilere yönelik "Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi" hakkında 6660 sayılı kanun çıkarılmıştır. 1948 yılında çıkarılan İdil Biret-Suna Kan yasasının 1956 yılında kapsamı genişletilerek oluşturulan kanunun birinci maddesi şu şekildedir (Karabulut, 2010: s.21, Özsoy, 1983: s.391 ve <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6660.pdf> Erişim tarihi:02.05.2015);

"Güzel sanatlarda fevkalade icra ve ibda istidadı gösteren çocukları memleket dâhilinde veya yabancı memleketlerde Devlet hesabına yetiştirmeğe, Talim ve Terbiye Dairesi Reisi, Güzel Sanatlar Umum Müdürü, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi ile Ankara Devlet Konservatuvarı müdürleri, bu müesseselerin mütehassıs öğretmenleri arasından Öğretmenler Kurulunca seçilecek üçer mütehassıs ile fonetik ve plastik sanatlar sahasında tanınmış kimseler arasından Maarif Vekâleti'nce seçilecek iki mütehassıstan müteşekkil komisyonun tespit ve teklifi üzerine Maarif Vekili salahiyetlidir."

Kanunun verilen birinci maddesinde özetle güzel sanatların herhangi bir alanında üstün yetenek gösteren bireylerin eğitilmesi için yurt dışı veya yurt içerisinde gerekli eğitim desteği gösterilmesi ve detayları belirtilmektedir. Bu yasa ile üstün yetenekli çocuklar için tek tek yasa çıkarmak yerine bütün bir düzenleme getirilmiştir (Özsoy, 1984).

6660 sayılı yasadan sonra üstün yetenekliler eğitimi için yurtiçinde atılmış bir diğer adım ise Ankara Fen Lisesi'dir. 1961 yılında Ford Vakfının desteği ile MEB tarafından açılmış olan Fen Lisesi matematik ve fen bilimleri alanlarında üstün yetenek sahibi öğrencileri yetiştirmek için kurulmuştur. Ortaokulu derece ile bitiren öğrenciler öncelikle bulundukları il merkezlerinde "genel başarı ve genel yetenek" sınavlarına tabi tutulur, bu sınavlarda yüksek başarı gösteren öğrencilerin yüzde 10-15'ine belirli il merkezlerinde "fen bilimleri yetenek testleri" uygulanmaktaydı. Fen Lisesi'ne 1000 ile 15000 arasında başvuru olduğu düşünüldüğünde geniş örneklemden kaliteli bir seçim yapıldığı sonucu çıkarılabilir (Enç,1979: s.232-234).

Ankara Fen Lisesi'nin açıldığı yıllarda Ankara'da ki bazı ilkokullarda özel sınıf ve türdeş yetenek sınıfı şeklindeki denemeler yapılmıştır. Zenginleştirilmiş özel bir eğitim programı ile eğitim veren bu sınıfların, sürecin planlı yürütülememesi sonucu eğitim hayatına son verilmiştir (Enç,1979: s.238-239).

Türkiye'de üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda hizmet veren özel eğitim kurumlarından biri Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi'dir. Bu kurum 1993 yılında eğitim hayatına başlamıştır. (Sezginsoy, 2007:72-73). Amacı " Ekonomik ve sosyal açıdan zor durumda olan özel yetenekli öğrencilerin yeteneklerini insanlığın

yararına dönük geliştirmek, onları toplumumuza yön verecek liderler olarak yetiştirmek ve onlara uygun bir öğrenme ortamı sunmak" olarak belirlenmiştir (<http://www.tevitok.k12.tr/hakkimizda/misyon-vizyon.html> Erişim Tarihi: 30.08.2015).

1995 yılına kadar çeşitli özel öğretim denemeleri yapılmış olup bu denemeler çeşitli nedenlerle hüsrana uğramıştır. Milli Eğitim Bakanlığının üstün yeteneklilerle ilgili birimi olan Özel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi ilköğretim çağı çocuklarının eğitiminin geliştirilmesi amacı ile açılmıştır. Daha sonra bu fikri yaygınlaştırmaya çalışan Özel Eğitim Genel Müdürlüğü yurt dışında da çok ilgi gören özgün bir model ile İstanbul Bilim Sanat Merkezi'ni kurmayı planlamış fakat bu model, dört yıllık hazırlık çalışmasına ve yıllarca süren öğretmen seçme ve hizmet-içi eğitim faaliyetlerine rağmen hayata geçirilememiştir (Akarsu, 2004).

Yapılan bu çalışmaların yanı sıra üstün yeteneklilerin eğitime yönelik yurt içi yurt dışı burs imkânlarıyla beraber bazı özel kuruluşların da çalışmalar yaptığı söylenebilir (Sezginsoy, 2007: s.70-74)

2.5. Farklı Ülkelerde Üstün Yetenekliler Eğitime Yönelik Yapılan Çalışmalar

2.5.1. ABD

Amerika Birleşik Devletlerinde üstün yeteneklilere yönelik eğitim çalışmalarında gruplama ve hızlandırma modellerinin ön plana çıktığı görülmektedir. İlk olarak 1958 yılında çıkarılan yasa ile üstün yeteneklilerin eğitime önem vermeye başlayan ABD, 1970'li yıllarda sınıf atlama, ders atlama ve kredilendirme gibi hızlandırma çalışmaları üzerinde durmuştur. Eleştirilmesine rağmen gruplama modeline yönelik olarak da birçok çalışma yapılmıştır. Bu çerçevede yatılı üstün zekâlılar okulları, Uluslararası Bakalorya (International Baccalaureate), Matematikte Üstün Yetenekli Gençlerin İncelenmesi ve Yetenek Havuzu Oluşturma (Study of Mathematically Precocious Youth and Talent Search) gibi programlar ABD'de üstün yeteneklilere yönelik eğitim çalışmaları arasında gösterilebilir (Davashgil, 2004: 40).

2.5.2. İsrail

İsrail Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan Ulusal Üstün Zekâlılar Birliği ülkedeki üstün yetenekli bireylerin eğitimi ve geleceği konularını planlamaktadır. Devlet tarafından koruma altına alınan üstün yeteneklilerin eğitimi zorunlu hale getirilmiştir. Okuldan sonra ek faaliyetler, haftalık zenginleştirme programları ve özel donanımlı okullarda özel sınıflar oluşturularak üstün yetenekli çocukların eğitimi yapılmaktadır (Yaşar, G., <http://www.ustunzekalilar.org/egitim-programlari/makaleler/170-israilde-ustun-zekalilar-egitimi.html>)

2.5.3. Japonya

Japonya eğitim sistemi gerçekleştirdiği eğitim reformlarının akabinde teorik bilimlerden uygulamalı bilimlerin öğretilmesi düşüncesini temel almıştır. Bu bağlamda Japon eğitim sistemi soru soran, bağımsız hipotezler oluşturabilen, araştırmacı bir zihne sahip öğrenciler yetiştirmeyi amaçlamıştır (Davaslıgil, 2004: 43).

2.5.4. Azerbaycan

Öğretmenlerin gözlemleri ile üstün yetenekli oldukları belirlenen öğrenciler ilkokuldan mezun olduktan sonra yurt dışında tecrübe kazanmış kişiler tarafından özel okul kurumları/sınıfları, yaratıcı okul merkezleri (Samshit) ve yaratıcı yaz kampları gibi uygulamalara tabii tutulmaktadır (Davaslıgil, 2004: 41).

2.5.5. İngiltere

Müfredat Zenginleştirme Ulusal Derneği (National Association for Curriculum Enrichment) ve Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği (National Association For Gifted Children) İngiltere'de üstün yetenekliler eğitimi alanında faaliyet gösteren iki önemli kuruluştur. Yaz okulları ve hafta sonu geliştirme programları ile genel eğitim içinde esnek ve erişilebilir olanaklarla üstün yeteneklileri kaynaştırma çalışmaları bu kuruluşların faaliyetleri arasındadır (Davaslıgil, 2004: 41).

2.6. Bilim ve Sanat Merkezleri

Üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda bir proje arayışı içerisinde olan MEB, 1992 yılında adı başta "Ek Ders Uygulama Okulu" olan ve daha sonra "Bilim ve Sanat Merkezleri" olarak değişen bir çalışma başlatmıştır (Sezginsoy, 2007: s.76). MEB, bilim ve sanat merkezlerini, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumu olarak tanımlamıştır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 21, 2007).

2015 yılında güncelleme yapılan yönergeye göre merkezlerin açılması valiliklerin teklifi ile bakanlık tarafından yapılmaktadır. Bu hususta bulunan yerleşim biriminin ihtiyaçları, ulaşım imkânları ve kurumda hizmet alması öngörülen öğrenci sayısı gibi durumlar da göz önünde bulundurulmaktadır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 5, 2015).

2.6.1. Bilim ve Sanat Merkezlerinin Amaçları

Merkezlerin amacı, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin;

a) Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemelerini; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan haklarına, çocuk haklarına ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanmalarını, başkalarının haklarına saygılı olmayı, sorumluluk alma bilincinin geliştirilmesini,

b) Ulusal ve evrensel değerleri tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini ve bu değerlere saygı duymalarını, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünce yeteneklerini ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirmelerini,

c) Yetenek alanı/alanlarının geliştirilmesi sürecinde, sosyal ve duygusal gelişim alanlarının bütünlük içerisinde ele alınmasını,

ç) Yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesini,

d) Bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını,

e) Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerini,

f) İş alanlarındaki ihtiyaçlara yönelik yeni düşünceler önerebilmelerini, teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerini,

g) Özel yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini kazanmalarını, disiplinler arası düşünme, sorunları çözme ya da belirlenen ihtiyaçları karşılamaya yönelik projeler gerçekleştirmelerini amaçlar (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 6, 2015).

2.6.2. Bilim ve Sanat Merkezlerinin İlkeleri

Bilim ve Sanat Merkezleri yönetmeliğine göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin ilkeleri şunlardır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 7, 2015);

a) Eğitim hizmetleri özel yetenekli öğrencilerin performansları ve eğitim ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanacak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarına (BEP) göre bire bir ve/veya grup eğitimi şeklinde yürütülür.

b) Merkezde uygulanan öğretim programları planlanırken özel yetenekli öğrencilerin eğitim öğretiminde tüm gelişim alanları bütünlük içerisinde ele alınır.

c) Merkezde uygulanan öğretim programları, öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarının programları ile bütünlük oluşturacak şekilde planlanır ve öğrenci merkezli olarak yürütülür.

ç) Eğitim öğretim etkinliklerinde öğrencilerin üst düzey düşünme becerileri kazanmalarını sağlayacak uygulamalara yer verilir.

d) Öğrencilerin, Türkçeyi doğru, güzel ve etkin kullanan bireyler olarak yetişmeleri amaçlanır.

e) Eğitim öğretim süreci; öğrencinin kayıtlı olduğu örgün eğitim kurumu, veli ve merkez arasında sağlanan iş birliği ile yürütülür.

f) Öğrencilerin bilimsel düşünme alışkanlığı ve becerisi kazanmaları sağlanır.

2.6.3. Özel Yetenekli Öğrencileri Tanılama Süreci

Özel yetenekli olduğu düşünülen okul öncesi eğitimi çağındaki çocuklar veliler ve öğretmenleri tarafından, ilkokul öğrencileri sınıf öğretmenleri tarafından, ortaokul ve lise öğrencileri ise şube öğretmenler kurulu tarafından merkezlere aday olarak gösterilir.

Bakanlık tarafından belirlenen tanıma yaşı ve sınıf seviyesinde olan ve genel zihinsel, görsel sanatlar ve müzik alanlarında aday gösterilecek öğrenciler yine bakanlık tarafından belirlenmiş olan sınav takvimine tabiidirler. Bu takvimin dışında yapılacak olan başvurular ise il tanılama sınav komisyonuna yapılır. Bakanlık tarafından belirlenen tanılama yaşı ve sınıf seviyesinde olmayan adaylar ise rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından tanılanarak aday olabilirler (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 19, 2015).

Merkezlere kaydı yapılacak öğrencilerin tanılama işlemler bakanlık, bilim ve sanat merkezleri, il tanılama sınav komisyonu ve rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından yapılmaktadır. Bu süreçte bakanlığın görevleri şunlardır;

- Sınav ve tanılama takvimini belirlemek,
- Tanılama yaşı ve sınıf düzeyini belirlemek,
- İllerden gelen kontenjan tekliflerini değerlendirerek karar vermek,
- Gözlem formlarını değerlendirerek grup değerlendirmesine alınacak öğrencileri belirlemek,
- Grup tarama ve ölçme araçları ve ölçütlerini belirlemek,
- Grup tarama testinin, aynı tarihte ve saatte uygulanarak merkezi sistemle yapılmasını sağlamak,
- Grup değerlendirmesinde belirlenen ölçütte ya da üzerinde performans gösteren öğrencilerin, bireysel incelemeye alınmalarını sağlamak,
- Bireysel incelemede kullanılacak objektif ve standart testleri belirlemek ve uygulamayı yapacak uzman personelin yetiştirilmesini sağlamak,
- Görsel sanatlar ve müzik yetenek / beceri alanında değerlendirmeye alınacak öğrencilerin seçim ölçütlerini belirlemek,
- il tanılama sınav komisyonu tarafından tanılama sonuçları bildirilen öğrencilerin merkezlere yerleştirilmesine karar vermektir.

Bu süreçte merkezler, bireysel inceleme sonuçlarını il tanılama sınav komisyonuna bildirirler. Ayrıca rehberlik ve araştırma merkezleri il tanılama sınav komisyonunca verilen görevleri yerine getirir ve aday öğrencilerin bireysel incelemelerini yapacak ve testi uygulayacak öğretmenleri görevlendirirler (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 20, 2015).

Aday gösterilen öğrenciler bakanlık tarafından belirlenmiş olan ölçütler ve ölçme araçları ile grup taramasına alınır. Grup taraması sonucunda belirlenen ölçütte veya bu ölçütün üzerinde performans gösteren adayların il tanılama sınav komisyonunca bireysel incelemeye alınır. Değerlendirme sonucu kayıt hakkı kazanan öğrencilerin merkezlere kaydı yapılır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 21, 22, 23, 2015).

2.6.4. Eğitim Öğretim

Bilim ve Sanat Merkezlerine kayıt yaptırmış olan öğrenciler aynı anda örgün eğitim aldıkları okula devam ederler. Öğrencilerin örgün eğitim dışındaki zamanları kendilerini en üst düzeyde geliştirmelerini sağlayabilmek amacıyla merkezler tarafından plânlanır. Merkezlerde hafta sonları, yarıyıl ve yaz tatillerinde de eğitim öğretim hizmeti verilebilir.

Merkezlerdeki eğitim ve öğretim üç dönemde sürdürülür. Eylül, Ekim, Kasım, Aralık ve Ocak ayları birinci dönem, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran ayları ikinci dönem, Temmuz ve Ağustos ayları ise üçüncü dönem kapsar. Bu dönemlerin süreleri öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre belirlenmektedir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 24, 2015).

2.6.4.1. Eğitim Programları

BİLSEM'de uygulanan eğitim programları;

- Programlar, öğrenci merkezli ve disiplinler arası yapıda hazırlanır.
- Programlar, lider ve/veya danışman öğretmenlerin rehberliğinde bireysel öğrenmeye uygun olarak hazırlanır.

- Programlar, öğrencilerin etkin problem çözme, karar verme ve yaratıcılık gibi yetişkinlik dönemlerinde ihtiyaç duyacakları üst düzey zihinsel, sosyal, kişisel ve akademik becerileri kazanmalarını sağlayacak şekilde hazırlanır.
- Plânlama, uygulama ve değerlendirme aşamaları öğrencilerin, yaparak yaşayarak öğrenen, sorun çözen, yaratıcı düşünebilen, çevresi ile iletişim kurabilen, bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler olarak yetiştirilmeleri sağlanacak şekilde yürütülür.
- Özel yetenekleri geliştirmeye yönelik programlar, disiplinler ve disiplinler arası yaklaşımlar dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya kapsamı genişletecek ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazandırma amacıyla hazırlanır.
- Eğitim programları hazırlanırken üst bilişsel düşünme becerilerini geliştirmesini sağlayan etkinliklerin planlanmasına ve uygulanmasına dikkat edilir.
- Uygulanacak programların süreleri, öğrencilerin performansları doğrultusunda belirlenir.
- Uygulanacak eğitim programlarının her aşamasında değerler eğitimi önem verilir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 25, 2015).

Bilim ve sanat merkezlerinde uyum, destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme ve proje üretimi/yönetimi adlarında beş eğitim programı uygulanmaktadır. Öğrencilere tamamladıkları her programın sonunda merkez müdürlüğünce "Tamamlama Belgesi" verilmektedir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 26, 2015).

2.6.4.1.1. Uyum Programı

Uyum programı 40 ders saati ve iki aylık süreyi geçmeyecek şekilde en az 12 kişiden oluşan gruplara uygulanmaktadır. Bu programda öğrencilere öncelikle merkezin misyon ve vizyonu anlatılmaktadır. Yapılacak etkinliklerin içeriği kurum kültürü ve biz bilinci oluşturmak amacıyla oluşturulmaktadır. Benzer doğrultuda öğrencilerin kişisel, sosyal ve psikolojik alanda gelişimleri hakkında veriler ortaya koyacak etkinlikler yapılmaktadır. Uyum eğitim programı kapsamında yapılan etkinlikler destek eğitim

programında görev alacak fen ve teknoloji, ilköğretim matematik, Türkçe, sosyal bilgiler, görsel sanatlar, müzik, yabancı dil, bilişim teknolojileri, teknoloji - tasarım, rehberlik ve sınıf öğretmenleri tarafından yürütülür (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 27,28, 2015).

2.6.4.1.2. Destek Eğitimi Programı

Destek Eğitim Programı okul öncesi ve ilkokul döneminde olan öğrenciler için ilkokuldan mezun olana kadar haftalık 6 saat olacak şekilde 1 yıllık planlanır. Ortaokul öğrencileri için ise bu süre haftalık 8 saattir. Destek Eğitim Programında oluşturulan öğrenci gruplarının sayısı 3 ile 7 arasında olmaktadır. Bu program sürecinde öğrencilere bireysel veya grup halinde proje çalışmalarına temel oluşturulabilir. Ayrıca bu program kapsamında öğrenciler iletişim becerileri, grupla çalışma teknikleri, öğrenme becerileri, problem çözme teknikleri, bilimsel araştırma teknikleri, girişimcilik, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, karar verme, kaynakları etkin kullanma gibi becerileri derslerle ilişkilendirilecek şekilde bir eğitime alınırlar. Programın uygulama sürecinde zenginleştirme, farklılaştırma ve hızlandırma tema/atölye temelli etkinlikler ile sağlanabilir. Program sonunda belirli ölçütlere dayalı olan tüm geri bildirimler rehberlik servisi tarafından değerlendirilir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 27,28, 2015).

2.6.4.1.3. Bireysel Yetenekleri Fark Ettirici Program

Destek Eğitim Programı sonucunda alınan veriler doğrultusunda öğrenciler Bireysel Yetenekleri Fark ettirici program kapsamında yeniden gruplandırılır. En az 3 en fazla 5 öğrenciden oluşan grupların danışman/lider öğretmenleri de yeniden düzenlenir. Bu dönemde öğrenciler en az 2 en fazla 4 alanda özel eğitime tabi tutulurlar. Bireysel Yetenekleri Fark ettirici program bir alandan en fazla haftalık 4 saat olacak şekilde toplam 8 ders saati olacak şekilde 2 yıl boyunca uygulanır. Bu süre merkez yürütme kurulu kararı ile uzatılabilir. Bu dönem için hazırlanan programlar öğrencilerin bireysel yeteneklerini daha fazla ortaya çıkarmaya ve bunu öğrenciye fark ettirmeye yönelik hazırlanmaktadır. Buna yönelik olarak programlar öğrenci merkezli, disiplinler

arası ilişkiler dikkate alınarak modüler yapıda hazırlanır. Program sonunda elde edilen tüm veriler rehberlik servisi tarafından kayıt altına alınır ve bu veriler ışığında öğrenciler öğretmenler tarafından çoklu değerlendirme yöntemiyle yetenek alanlarına yönlendirilirler (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 27,28, 2015).

2.6.4.1.4. Özel Yetenekleri Geliştirici Program

Özel Yetenekleri Geliştirici program bir alandan haftada 4 ders saati olacak şekilde 2 yılı geçmeyecek şekilde uygulanır. Program kapsamında her bir öğrenci en fazla 2 alanda eğitimine devam edebilir. Oluşturulan öğrenci grupları en fazla 4 öğrenciden oluşmaktadır. Ancak görsel sanatlar alanında tanınmış öğrenci grupları en az 4, müzik alanında tanınmış öğrenci grupları ise en az 2 öğrenciden oluşmaktadır. Bu programda her bir öğrenciye yetenek alanına göre herhangi bir disiplinde derinlemesine kazanımlar verilir. Öğrencilerin kapasitelerini en üst düzeyde kullanabilmelerini, ilgi ve yeteneklerinin farkında olmalarını sağlayacak eğitimler verilir. Bu amaçla merkezde yürütülen çalışmalara ek olarak kurum, kuruluşlar ve üniversitelerle koordineli çalışmalar yapılır. Program hazırlanırken öğrenci merkezli ve disiplinler arası modüler yapı temel oluşturur (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 27,28, 2015).

2.6.4.1.5. Proje Üretimi/Yönetimi

Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan tüm etkinliklerin temelini proje üretimi/yönetimi programı oluşturur. Program süreci haftalık 1 ile 4 ders saati arasında olacak şekilde planlanır. Bu programın başlangıcında lider/danışman öğretmenler tarafından ön öğrenmeler sağlanır ve örnek proje yönergeleri sunulur. Öğrenciler lider/rehber öğretmenler danışmanlığında proje konuları belirlerler. Proje konusu belirlenirken her türlü üretim, hizmet, bilimsel çalışma ve sanat etkinlikleri seçilebilir. Özellikle öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre belirlenen projeler grup ya da bireysel olarak danışman/lider öğretmenlerin rehberliğinde yürütülür. Gerçekleştirilen etkinliklerin asıl amacı öğrencilere bilgi aktarılmasından ziyade öğrencilerin süreç

içerisinde öğrenmelerini sağlamaktır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 27,28, 2015).

Gerçekleştirilen tüm programlar sonunda Bakanlık tarafından hazırlanan "Eğitim Programı Değerlendirme Çizelgesi" öğretmenler kurulu tarafından her öğrenci için ayrı ayrı doldurulur. Bu rapor bir sonraki eğitim programına esas teşkil eder (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 27,28, 2015).

2.6.5. BİLSEM Birim, Personel, İşleyiş Ve Görevleri

Bu bölümde BİLSEM'de yer alan birimlere, bu birimlerin işleyişine, BİLSEM'de çalışan personellere ve görevlerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

2.6.5.1. Bilim Etkinlikleri Birimi

Fen bilimleri, matematik ve sosyal bilimler alanlarındaki çalışmalardan sorumlu olan birimdir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 30, 2015).

2.6.5.2. Sanat ve Spor Etkinlikleri Birimi

Her eğitim öğretim yılı sonucunda ilgili çalışmalara yönelik rapor düzenleyen ve sanat ve spor dallarındaki faaliyetleri yürüten birimdir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 31, 2015).

2.6.5.3. Destek Etkinlikleri Birimi

Türkçe, yaratıcı yazarlık, drama, bilişim, yazılım, yabancı dil, satranç, çevre koruma, sağlık bilgisi, liderlik, kişiler arası iletişim ve benzeri alanlarda öğrencilerin temel bilgi ve becerileri kazanmasında ilgili olan birim Destek Etkinlikleri Birimidir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 32, 2015).

2.6.5.4. Araştırma Geliştirme ve İzleme Birimi

Merkezde yapılan proje çalışmalarının planlamasını ve desteklemesini yapan birimdir. Bu birim öğretmen ve öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik gerekli olan her şeyi sağlama, yapılan çalışmaları ulusal ve uluslararası düzeyde inceleyip yapılan çalışmaları takip ederek ilgili raporları merkez yürütme kuruluna sunma ve eğitimini tamamlayan ya da farklı sebeplerden dolayı merkezden ayrılan öğrencilerin takibini yapma görevlerini yapar (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 33, 2015).

2.6.5.5. Rehberlik Birimi

Bu birim rehberlik, sınıf ve okul öncesi öğretmenlerinden oluşturulmaktadır. Bu birim öğrencilerin gelişim alanlarına ilişkin performans düzeylerini belirleyerek eğitim ihtiyaçlarını belirler ve bu doğrultuda bireyselleştirilmiş eğitim programlarını hazırlar. Rehberlik Birimi BEP'in hazırlanması sürecini müdür ya da müdür yardımcısı başkanlığında öğrencinin etkinliklerine katılan tüm öğretmenler, rehber öğretmen, veli ve öğrencinin içinde yer alacağı şekilde yürütür. Yapılan gözlem sonuçlarına veya öğrenci/öğretmenlerin teklifleri doğrultusunda grupları yeniden oluşturabilir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 34, 2015).

2.6.5.6. Okul Öncesi Eğitimi Birimi

Okul öncesi eğitim çağındaki üstün yetenekli öğrencilere gelişimlerine katkı sağlayacak etkinlikleri uygulayan birimdir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 35, 2015).

2.6.5.7. Müdürün Görev ve Sorumlulukları

1. Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, emir ve programlara uygun olarak, merkezleri amaç ve ilkeleri doğrultusunda yönetmek, geliştirmek ve değerlendirmek,
2. Üstün yetenekli öğrencilerin bilişsel ve sosyal gelişimini destekleyen tedbirler almak,

3. Merkez yürütme kurulu kararları doğrultusunda çalışmaları yürütmek,
4. Merkez yürütme kurulu ve merkez danışma kuruluna başkanlık etmektir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 36, 2015).

2.6.5.8. Müdür Yardımcılarının Görev ve Sorumlulukları

Müdür tarafından verilen merkezin her türlü eğitim öğretim, yönetim, öğrenci işleri, tahakkuk, ayniyat, yazışma, eğitici etkinlikler, güvenlik, bakım, koruma, temizlik, düzen, halkla ilişkiler ve benzeri görevleri yerine getirir. Müdür yardımcısı, merkez yürütme kurulu kararları doğrultusunda çalışmalarını yürütür (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 37, 2015).

2.6.5.9. Merkezlerdeki Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları

Öğretmenler merkezin eğitim modeline ve amacına uygun eğitim programlarını hazırlarlar. Yapılan etkinliklerde çevre imkânlarını kullanırlar. Belirlenen programların sorunlu taraflarını tespit ederler ve birim toplantılarında bunu gündeme getirirler. Öğrencilerin yetenek alanlarında gösterdikleri başarıların yanı sıra gelişim özelliklerine göre değerlendirirler ve bu durumda karşılaşılan bir sorun için rehberlik servisi ve veliler ile işbirliği yaparlar. Bununla birlikte sorumlu oldukları öğrencilerin velileri ve örgün eğitim aldıkları eğitim kurumlarındaki öğretmenlerle periyodik olarak görüşmeler yaparlar (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 39, 2015).

2.6.6. Merkezlere Öğretmen Ataması

Merkezlere öğretmen seçimi bakanlık tarafından yayımlanan kılavuz çerçevesinde yapılmaktadır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 40, 2015). 2015 yılında yayımlanan kılavuza göre atanacak öğretmenler adayları için duyuru, başvuru ve değerlendirme amacıyla Milli Eğitim Bakanlığınca Bölge Sözlü Sınav Komisyonu ve Valiliklerce İl Öğretmen Değerlendirme Komisyonu oluşturulur (Kılavuz, MEB: 2015).

2.6.6.1. İl Öğretmen Değerlendirme Komisyonu

Bu komisyon illerde İnsan Kaynaklarından sorumlu İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı/Şube Müdürü Başkanlığı'nda, Özel Eğitim Hizmetlerinden sorumlu İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı/Şube Müdürü, ilde bulunan Bilim ve Sanat Merkezleri Müdürleri, İl Milli Eğitim Müdürlüğünce seçilen bir Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürü, bir İlkokul Müdürü, bir Ortaokul Müdürü ve bir Lise Müdüründen oluşur.

Komisyonun görevi tablo-1'de verilen öğretmen değerlendirme kriterlerine göre adayların başvuru belgelerin inceler. Yapılan sıralamaya göre ihtiyaç sayısının üç kadar adayın sözlü sınava alınması için sonuçları bakanlığa bildirir (Kılavuz, MEB: 2015).

Tablo 1. Bilim Ve Sanat Merkezleri İçin Atanacak Öğretmen Değerlendirme Kriterleri

M.E.B.		PUAN
ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		
BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ İÇİN YAPILACAK DEĞERLENDİRME		
Üniversitelerin Lisans Düzeyinde Özel Yeteneklilerle İlgili Bölümünden Mezun Olmak		4,00
EĞİTİM DURUMU (En Son Mezun Olduğu Okul)		
Alanında Tezli Yüksek Lisans Yapmış Olmak		8,00
Diğer Alanlarda Tezli Yüksek Lisans Yapmış Olma		7,00
Tezsiz Yüksek Lisans Yapmış Olmak		5,00
Alanında Doktora Yapmış Olmak		13,00
Diğer Alanlarda Doktora Yapmış Olmak		11,00
Aday Bu Puanlamalardan Sadece Birini Alabilecektir		
ÖDÜL VE CEZALAR		
Başarı Belgesi , Teşekkür Belgesi (En fazla 1 adet)		2,00
Üstün Başarı Belgesi Takdir Belgesi (En fazla 1 adet)		4,00
Aylıkla Ödül (En fazla 1 adet)		2,00
Kınama ve Ders Ücretlerinin Kesilmesi(Affa uğramış olanlar hariç)		-3,00
Her Aylıktan Kesme veya Maaş Kesme Cezası (Affa uğramış olanlar hariç)		-5,00
Kademe İlerlemesinin Durdurulması, Kıdem ve Derece İndirilmesi Cezası (Affa uğramış		-6,00
PROJELER		
ULUSAL PROJELER (TÜBİTAK, VB. PROJELER) (En fazla 2 projeye kadar)	Yürütücü	3,00
	Görev Alan	2,00
KALKINMA AJANSI VE SODES (En fazla 2 projeye kadar)	Yürütücü	3,00
	Görev Alan	2,00
TÜBİTAK DESTEKLİ ULUSLARARASI PROJELER (En fazla 2 projeye kadar)	Yürütücü	4,00
	Görev Alan	3,00

DANIŞMANLIKLAR (En Fazla 1 Yarışmaya Kadar)		
Danışmanlık Yaptığı Ekip İle Ulusal Yarışmalarda Birincilik, İkincilik ve Üçüncülük Derecesi		4,00
Danışmanlık Yaptığı Ekip İle Bu Benim Eserim Yarışmasında veTübitak Orta Öğretim		3,00
Danışmanlık Yaptığı Ekip ile Uluslararası Yarışmalarda birincilik, ikincilik ve üçüncülük		4,00
YAYINLARI (En Fazla 1 Adet)		
Bildiri		2,00
Popüler Bilim, Teknik, Sanat, Tarih Dergilerinde Makale		3,00
Hakemli Dergilerde Makale		5,00
ISBN li kitap		5,00
SANATSAL FAALİYETLER (En Fazla 1 Tane)		
* Sinema ve Belgesel Yapımı	Katıldığı yarışmalar, yer aldığı karma sergiler	3,00
* Edebiyat ve Araştırma	Aldığı dereceler (1., 2., 3.)	3,00
*Resim, Fotoğraf, Grafik, Karikatür, Hat,	Tek başına açtığı sergiler	4,00
Sahne ve sinema sanatları alanında yer aldığı etkinlikler	Çektiği film/belgesel	4,00
	Yazdığı ve oynanan oyunu	2,50
	Kadrosunda yer aldığı bir tiyatro oyunu(Teknik	2,50

2.6.6.2. Bölge Sözlü Sınav Komisyonu

Bu komisyon Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünden Daire Başkanı, İl Milli Eğitim Müdürü, İl Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetlerinden sorumlu Şube Müdürü, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünden Millî Eğitim Uzmanı veya Eğitim Uzmanı arasından görevlendirilecek bir personelden oluşur. Bölge Sınav Komisyonu sözlü sınav sorularını hazırlar veya hazırlatır, sözlü sınavı yapar, değerlendirir, sınav sonuçlarını ilan eder, yapılan itirazları sonuçlandırır.

Yapılan sözlü sınavdan alınan puanın %40'ı ile tabloda verilen değerlendirme kriterleri üzerinden belirlenen puanın %60'ı alınarak adayın puanı belirlenir (Kılavuz, MEB: 2015).

2.7. İlgili Arştırmalar

Alan yazında Bilim ve Sanat Merkezleri alanında birçok çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu bölümde özellikle güncel çalışmaların incelenmesine özen gösterilmiştir.

Şenol (2011) tarafından Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde "Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri" adlı çalışmada Türkiye

genelinde 24 Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapmakta olan 318 öğretmene anket uygulamıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanmakta olan eğitim programlarına yönelik görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu sonucuna ulaşılmış ancak merkezlerin fiziki şartlarında olumsuz durumlar olduğu ortaya çıkmıştır.

Sezginsoy (2007)'un çalışmasında betimsel tarama modeli kullanarak 2005 yılında Türkiye'deki yedi coğrafi bölgede yer alan BİLSEM'lerde çalışan 227 öğretmene tutum ölçeği uygulamıştır. Yapılan analiz sonuçlarında merkezlerdeki eğitim öğretim durumunun öğretmenlere göre uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra BİLSEM'lerin fiziksel durumunun ve okul-çevre-merkez ilişkisinin yetersiz olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Asuman Yumuş ve Dr. Veli Toptaş "Bilim ve Sanat Merkezlerinin Amacına Uygun İşleyişinin Değerlendirilmesi" adlı makalelerinde Türkiye'de bulunan 43 tane BİLSEM'i örneklem olarak almışlardır. Bu merkezlerde çalışan öğretmenler BİLSEM modelinin öğrencilerin bilişsel-duyuşsal ve yaratıcılık gelişimleri açısından faydalı olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca yapılan görüşme sonuçlarında BİLSEM'lerde düzeltilmesi gereken bazı aksaklıklar ve eksikliklerin olduğu da göze çarpmaktadır. (Yumuş ve Toptaş, 2011).

2010 yılında Hasan Yıldız "Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim Ve Sanat Merkezleri (BİLSEMLER) Üzerine Bir Araştırma" adlı araştırma yapmıştır. Yıldız çalışmasında 17 BİLSEM'den 170 öğretmen, 269 öğrenci ve 238 veliden tarama yöntemiyle görüş almıştır. Araştırmada BİLSEM'lerin amacına çok yüksek düzeyde ulaşıldığı, BİLSEM'lerin donanımının, çevreyle olan iş birliğinin öğretmenlere göre kötü, öğrencilere göre orta düzeyde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Yıldız, 2010).

Sümeýra Zeynep Et, 2013 yılında "Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersine ve Motivasyon Düzeylerine İlişkin Görüşleri" adlı bir yüksek lisans tezi yapmıştır. Et çalışmasında Elazığ BİLSEM'e devam eden 4. 5. 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersine yönelik görüşlerinin ve motivasyon düzeylerinin belirlenmesinde karma araştırma deseni kullanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin 4. ve 5. sınıf düzeyinde sahip oldukları motivasyon düzeyi ortalamalarının 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin motivasyon düzeylerinden yüksek olduğu

ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin Fen Bilimleri dersinde daha farklı araç gereç kullanılmasını, daha fazla etkinlik yapılmasını ve ders içerisinde güncel olaylara daha fazla yer verilmesini istedikleri sonucu ortaya çıkmıştır (Et, 2013).

Gömlüksiz, Kan, Öner (2012) "Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri (Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi Örneği)" adlı araştırmalarında durum çalışması desenine uygun olarak Elazığ Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 11 öğrenci ile görüşme yapmışlardır. Araştırmanın sonucuna göre öğrencilerin en fazla kullandıkları iletişim araçları internet, televizyon ve cep telefonlarıdır. Öğrencilerin en çok şikâyetçi oldukları durumların yalan haberler ve zararlı siteler olduğu belirtilirken öğrencilerin zararlı medya unsurlarından korunmak için bilgilendirilmek istedikleri de vurgulanmıştır.

Çiğdem Çelik Şahin Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi dergisinde 2014 yılında yayınlanan "Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Bu Kurumlara İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi" adlı makalesinde Adana ve Mersin'de bulunan iki Bilim ve Sanat Merkezinde 4. ve 5. sınıfa devam eden toplam 100 öğrenciye açık-kapalı uçlu sorulardan oluşan soru formları uygulamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin tümü BİLSEM'lerin kendilerine katkısı olduğu konusunda hemfikir olmuşlardır (Çelik, 2014).

Ali İhsan Boran ve Recep Aslaner "Bilim Ve Sanat Merkezlerinde Matematik Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenme" başlıklı makalelerinde üstün yetenekli öğrencilere yönelik matematik eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenmenin önemini vurgulamışlardır. Ayrıca çalışmada Malatya Bilim ve Sanat Merkezinde matematik dersinde Probleme Dayalı Öğrenme ile yapılan etkinliklerden örnekler verilmiştir (Boran, ve Aslaner, 2008).

Bilim ve Sanat Merkezlerindeki mevcut durumları ortaya koymak amacıyla Melike Özer Keskin, Nilay Keskin Samancı ve Songül Aydın 2013 yılında yayınlanan "Bilim ve Sanat Merkezleri: Mevcut Durumları, Sorunları ve Çözüm Önerileri" adlı çalışmayı yapmışlardır. Araştırmada Türkiye'deki yedi coğrafi bölgenin her birinden yansız bir şekilde birer Bilim ve Sanat Merkezi seçilmiş ve bu merkezlerde çalışan öğretmen ve yöneticilere anketler uygulanmıştır. Toplanan veriler yorumlanmış ve belirlenen problemlere çözüm önerileri sunulmuştur (Özer Keskin, M. ve diğerleri, 2013).

Onur Agaoğlu 2011 yılında "Bilim ve Sanat Merkezlerinde Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin İş Doyumu" başlıklı bir yüksek lisans tezi yapmıştır. Araştırmaya 25 BİLSEM'den 40 yönetici ve 195 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonucunda erkek yönetici ve öğretmenlerin kadınlara göre iş doyumu düzeyinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Agaoğlu, 2011).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma Bilim ve Sanat Merkezlerinin etkililiği ve işlevselliğine ilişkin öğrenci, öğretmen, yönetici ve RAM uzmanlarının görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmış nitel bir çalışmadır. Bu çerçevede maksimum çeşitlilik örnekleme dikkate alınmıştır. Bu örnekleme türü üzerinde çalışılacak durumun paydaşları olan bireylerin çeşitliliğini en üst derecede sağlamayı esas almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Mevcut araştırmada çalışma konusu çerçevesinde, sadece öğrenciler değil, diğer paydaşlara da ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda öğrenci, okul yöneticisi, öğretmen, psikolojik danışmanların görüşleri alınmıştır. Çalışmada veriler toplanırken görüşme tekniği kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu (Evren ve Örneklem)

Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Elazığ Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören öğrenciler, merkezde çalışan öğretmenler, yöneticiler ve Elazığ Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışan psikolojik danışmanlar oluşturmaktadır. Buradaki amaç BİLSEM ile ilgili tüm paydaşlardan bilgi almaktır. Çalışma grubunda maksimum çeşitliliği sağlamak için 39 öğrenci, 4 öğretmen, 1 yönetici ve 4 uzman psikolojik danışmandan görüş alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formları kullanılmıştır. Öğrencilere yönelmek üzere 10 sorudan oluşan, öğretmenlere yöneltilmek üzere 16 sorudan oluşan, yöneticilere yöneltilmek üzere 14 sorudan oluşan ve RAM uzmanlarına yöneltilmek üzere 10 sorudan oluşan görüşme formları

kullanılmıştır. Sorular oluşturulurken Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi incelenmiştir. Ardından merkezin işleyişine yönelik bir durum belirlenmesine gidilmiştir. Bu çerçevede BİLSEM'de eğitim gören öğrencilerin mevcut işleyişe yönelik görüşlerini, sahip olduğu özelliklerden dolayı yaşayabilecekleri problemleri ortaya çıkarabilecek sorular sormaya özen gösterilmiştir. Öğretmenlere yönelik sorular hazırlanırken öğretmenlerin kendilerini ve öğrencilerini tanımlayabilecekleri, BİLSEM'de uygulanan eğitim programlarının detaylarını ortaya çıkarabilecek ve yaşanabilecek problemleri ortaya çıkarabilecek sorular oluşturulması amaçlanmıştır. Yöneticiler için hazırlanan sorularda merkezin işleyişindeki idari boyut ön plana çıkarılmak istenmiş ve benzer şekilde öğrencilerin tanınması, eğitim programı, öğretmenlerin seçimi ve oluşabilecek problemlerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. RAM uzmanlarına yönelik geliştirilen sorularda öğrencilerin tanınması ve öğretmen seçimi konularını ön plana çıkarmak amaçlanmıştır. Geliştirilen sorular konu ile ilgili olarak Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde dört öğretim üyesinin görüşüne sunulmuştur. Uzmanların yaptığı değerlendirmeler sonucunda bazı sorular çıkarılmış, bazılarında ise ifade ediliş açısından bazı düzeltme ve düzenlemelere gidilmiştir. Böylece yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formlarının son hali elde edilmiştir..

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun geçerliğinin ve güvenilirliğinin sağlanmasına yönelik bazı ölçütler göz önünde bulundurulmuştur. Yıldırım ve Şimşek (2006)'e göre katılımcıların gönüllülüklerinin sağlanması araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği için önemlidir. Bu nedenle tüm katılımcılara araştırmaya sağlayacakları katkılar ve araştırmanın önemi anlatılarak gönüllü bir şekilde katılmaları sağlanmıştır. Bununla birlikte araştırmacıların soruları cevaplandırırken herhangi bir etki altında kalmamaları için kimliklerinin gizli tutulacağı da belirtilmiştir. Nitel araştırmalarda geçerliği sağlayan bir diğer ölçüt ise araştırmacının verilere nasıl ulaştığını açıklayabilmesi ve toplanan veriler hakkında ayrıntılı bir rapor ortaya koyabilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bunu gerçekleştirmek için katılımcıların görüşlerinden elde edilen verilere araştırmada açık bir şekilde yer verilmiş, katılımcıların görüşleri bulgular kısmında hiç bir değişikliğe gidilmeden olduğu gibi verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Toplanan veriler içerik analizine uygun olacak şekilde çözümlenmiştir. İçerik analizinin amacı verileri açıklamak için uygun kavramları belirlemek ve belirlenen kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmaktır. İçerik analizinde elde edilen veriler benzerliklerine göre belirli kavramlar veya temalar altında toplanarak mantıklı bir şekilde düzenlenmektedir. İçerik analizi sırasıyla verilerin kodlanması, temaların oluşturulması ve yorumlanması aşamalarının gerçekleştirilmesiyle yapılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu bilgilere dayanarak elde edilen veriler kodlanmış, sınıflamalar yapılmış ve temalar düzenlenmiştir. Bu bağlamda sorularla ilişkili bir şekilde kodlamalar yapılmıştır. Kodlamanın akabinde alt temalar ve temalar oluşturulmuştur. Son olarak ana temaların oluşturulmasıyla süreç tamamlanmıştır. Yapılan bu işlemler iki hafta sonra tekrar gözden geçirilerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Kodlamalar bir uzman ile tekrar incelenerek bulguların yorumlanması aşamasına geçilmiştir. Katılımcı görüşleri ortaya çıkan fikre yapılan atıf sayısına göre frekans tabloları oluşturulmuştur. Oluşturulan tablolar yorumlanırken katılımcıların görüşlerine doğrudan yer verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR VE YORUM

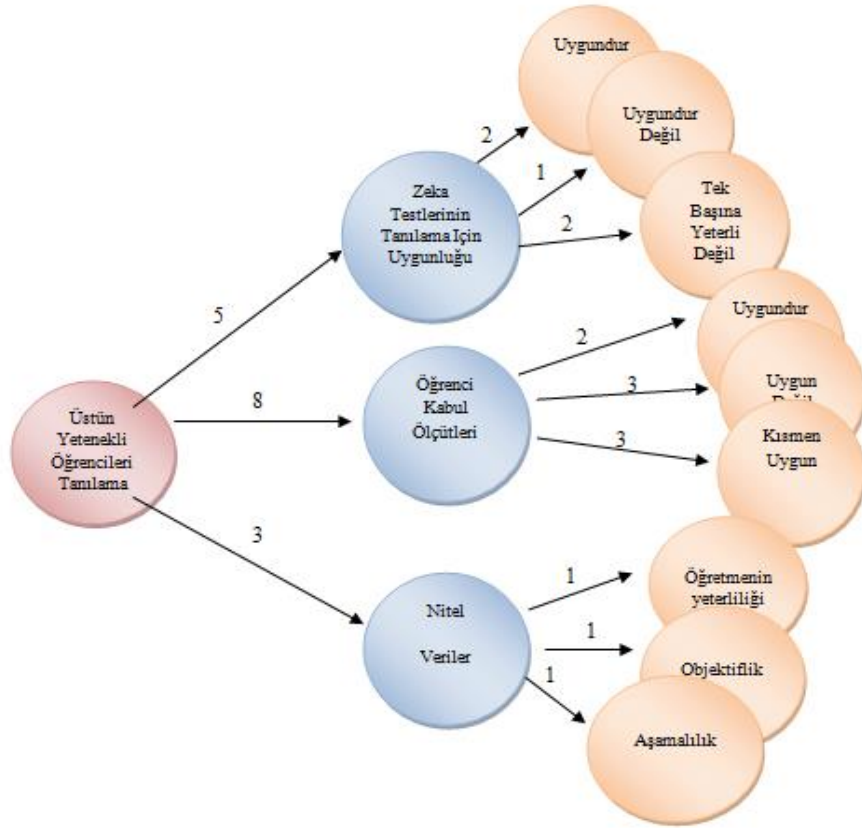
Bu bölümde, araştırma sonucunda araştırmanın amaçlarına uygun olarak elde edilen nitel bulgulara ve bu bulgulara dayalı yapılan yorumlara yer verilmiştir. Araştırmanın nitel verileri öğrenci, öğretmen, yönetici ve psikolojik danışmanların görüşmeleri ile gözlem formlarından elde edilmiştir. Bu veriler N-VIVO 11 programının ücretsiz sürümü kullanılarak çözümlenmiştir. Veriler programa yüklendikten sonra sorulara verilen cevaplara göre alt temalar oluşturulmuştur. Elde edilen kodlamalar frekansları ile tablo şeklinde sunulmuştur. Böylece kodlamaların hangi alt temalarda yoğunlaştığı gösterilmiştir. Ayrıca çözümlemenin ardından uygulamanın temel modeli ile alt temaların modelleri de sunulmuştur. Öğrencilerin kodlamasında "Öğr" öğrenciyi, "Öğrt" öğretmeni, "Y" yöneticiyi ve "PD" ise psikolojik danışmanı tanımlamaktadır.

4.1. Üstün Yetenekli Öğrencileri Tanılamaya İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri

Elde edilen bulgular incelendiğinde üstün yetenekli öğrencileri tanılamaya ilişkin yollara ait kodlamalar “Üstün Yetenekli Öğrencileri Tanılama” ana teması altında yer almıştır. Bu temaya ilişkin ifade sayılarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 2. Üstün Yetenekli Öğrencileri Tanılama ana temasına ilişkin analiz sonuçları

Alt Temalar	Ögrt f	PD f	Y f
Zeka Testlerinin Tanılama İçin Uygunluğu	-	4	1
Uygundur	-	2	0
Uygun Değil	-	0	1
Tek Başına Yeterli Değil	-	2	0
Öğrenci Kabul Ölçütleri	7	-	1
Uygundur	2	-	0
Uygun Değil	3	-	0
Kısmen Uygun	2	-	1
Nitel Veriler	-	3	-
Öğretmenin yeterliliği	-	1	-
Objektiflik	-	1	-
Aşamalılık	-	1	-

Şekil 2. Üstün Yetenekli Öğrencileri Tanılama

4.1.1. Zekâ Testlerinin Uygunluğu

Öğrenci tanılamaya ilişkin yönetici ve psikolojik danışmanlar ile yapılan görüşmeler sonucunda oluşturulan alt ana temalardan birisi öğrencilere uygulanan zekâ testlerinin uygunluğudur. Tema ile ilgili iki psikolojik danışman bu testlerin uygun olduğunu ifade etmiştir. Bu yönde görüş bildiren psikolojik danışmanların görüşleri şu şekildedir;

PD-1, *"Zekâ gözlenebilir bir yetenek olduğu için uygulanan testlerimiz gerçeğe yakın sonuçlar verebilmektedir."*

PD-4, *" En uygun ve geçerli yöntemdir. Gözlem vb. yöntemlerle sadece şüphe oluşturulabilir. Ancak bireyler arasındaki keskin farklar uluslararası testlerle ortaya çıkarılabilir diye düşünüyorum."*

İki psikolojik danışman ise bu testlerin tek başına yeterli olmayacağı görüşünü vurgulamışlardır. Bu düşüncenin temelinde ise nitel verilerin gerekliliği yattığı görülmektedir. Buna ilişkin psikolojik danışmanların açıklamaları ise aşağıdaki gibidir;

PD-2, *" Zekâ testleri tek başına yeterli değildir. Gözlem, aile görüşü, öğretmen görüşü ve görüşmelerle birlikte değerlendirilmelidir."*

PD-3, *" Şu an üstün yetenekli tanılanması; sınıf öğretmenin aday göstermesi, grup testinin uygulanması ve oradan başarılı olanlara uygulanan zeka testleri sonucu yapılıyor."*

Ayrıca ELBİLSEM yöneticisi zekâ testlerinin öğrenci tanılamada uygun olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Bu alt temaya referans olarak verilen görüşler aşağıdaki gibidir:

Y, *" Bu tür zekâ testlerinin geçerlilik ve güvenilirliğine inanmıyorum."*

Görüşler incelendiğinde üstün yetenekli öğrencilerin tanılanmasında zekâ testlerinin tek başına yeterli olmadığı yorumu yapılabilir. Zekâ testlerinin yanı sıra öğrenci tanılamada nitel verilerin kullanılmasının gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca üstün yeteneklileri tanılamada kullanılan zekâ testlerinin geçerlik ve güvenilirliği ise yapılan yorumlara göre üzerinde durulması gereken bir başka husus olarak göze çarpmaktadır.

4.1.2. Öğrenci Kabul Ölçütleri

Üstün yetenekli öğrencileri tanılama ana temasına ilişkin bir diğer alt boyut öğrenci kabul ölçütleridir. Bu hususta yönetici ve öğretmenlerden görüş alınmıştır. Konuya ilişkin katılımcılar öğrenci kabul ölçütlerini uygun, kısmen uygun ve uygun değil şeklinde yorumlamıştır. Konu ile ilgili "uygun" yorumunu yapan katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir;

Öğrt-6, *"Bilsem öğrencilerine ilk aşamada uygulanan grup tarama testinin ve sonrasında gerçekleştirilen bireysel incelemenin mevcut şartlar içerisinde yeterli olduğu söylenebilir."*

Öğrt-7, *"Öğrenciler iki aşamalı bir sınavdan geçerek BİLSEM öğrencisi olmaktadırlar. Sınav öğrenci seçimi için uygundur."*

Katılımcılar BİLSEM'e öğrenci kabul ölçütlerini bazı yönlerden yeterli bulurken bazı durumlarda ise bu kıstasların yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Belirtilen durum ile ilgili detaylı açıklamalar ise şu şekildedir;

Y, *"Kısmen uygun fakat sürecin değerlendirilmesine yönelik gözlem raporlarının da dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum."*

Öğrt-1, *" BİLSEM'lerde 130 üzeri IQ ile öğrencilerin kabul edilmesi bana göre uygundur. Ancak yapılan testlerin bir defaya mahsus olması ve öğrencilerin sınav mantığı ile bu teste alınması bana göre uygun değil. Farklı faktörlerle tek sınavda başarı gösteremeyen birçok zeki öğrenci ne yazık ki bu şekilde sistem dışı kalmaktadır."*

Öğrt-1, *"...daha zengin bir ölçme aracı kullanmak gerekir. Uygunluk bakımından bence %25 uyuyor."*

Katılımcıların iki tanesi ise BİLSEM'e öğrenci kabul ölçütlerini uygun bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu yöndeki görüşleri incelendiğinde bu ölçütlerin uygun bulunmamasının altında çeşitli nedenler olduğu görülmektedir. Bu görüşlere ilişkin referans cümleler ise aşağıdaki gibidir;

Öğrt-2, *"...BİLSEM'e öğrenci kabul kriterlerinin yeterli olduğunu düşünmüyorum."*

Öğrt-4, *"Zihinsel sınavlar öğrencinin bilgisini ölçmeye yönelik olmamalıdır. Sınav soruları zekayı ölçmeye yönelik olmalıdır."*

Öğrt-5, *"...standart bir test sistemiyle yapılan ölçümlerin yanlış olduğu kanısındayım. Akademik yeterlilik veya başarı öğrencinin üstünlüğünü gösteren bir ölçüt olmadığından tanılama aşamasına doğru öğrencilerin gelmediği kanısındayım."*

Öğrenci kabul ölçütleri alt temasına ilişkin 2 katılımcı bu ölçütlerin uygun olduğunu belirtirken 3 katılımcı bu ölçütlerin kısmen yeterli olduğuna, 3 katılımcı ise kabul ölçütlerinin yetersiz olduğuna vurgu yapmıştır. Katılımcıların görüşlerine göre kabul ölçütlerinde en önemli sorunun uygulanan testler olduğu görülmektedir. Katılımcılar bu testlerin zekâyı yeterince ölçmediğini belirtmişlerdir.

4.1.3. Nitel Veriler

Üstün yeteneklileri tanılama ana temasına ait bir diğer alt tema ise nitel verilerin uygunluğudur. Bu alt temaya ilişkin psikolojik danışmanlarda görüş alınmıştır. Katılımcılar öğretmenlerin yeterliliği, objektiflik ve aşamalılık durumlarına vurgu yapmışlardır. İlgili referanslar ise şu şekildedir;

PD-3, *"Yönlendirmeyi yapan öğretmenin yeterliliği ile ilgili... iyi öğretmenler zaten çocuğu fark edip doğru yönlendiriyor."*

PD-2, *"Bu verilerin objektifliği konusunda tereddütlerim var. Ancak genel olarak yetenekleri bakımından farklılık gösteren öğrencilerin yönlendirildiğini düşünüyorum."*

PD-1, *"....aşamalar halinde olması uygundur."*

Katılımcılar bu alt temaya ilişkin görüşlerinde öğrenci tanılamada kullanılan nitel verilerin olması gereken durumları belirtmişlerdir. Katılımcı görüşlerine göre tanılamada kullanılan nitel veriler objektif olmalı, nitel verilerin toplanması aşamalar halinde olmalıdır. Ayrıca tanılamada öğretmen görüşlerinin alınması hususunda öğretmenlerin yeterliliği ön plana çıkmaktadır.

4.2. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarına İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri

Çalışmada BİLSEM'lerde uygulanmakta olan öğretim programları 3 ayrı yönde incelenmiştir. İlk olarak programın alt boyutları olan uyum, destek eğitimi, bireysel

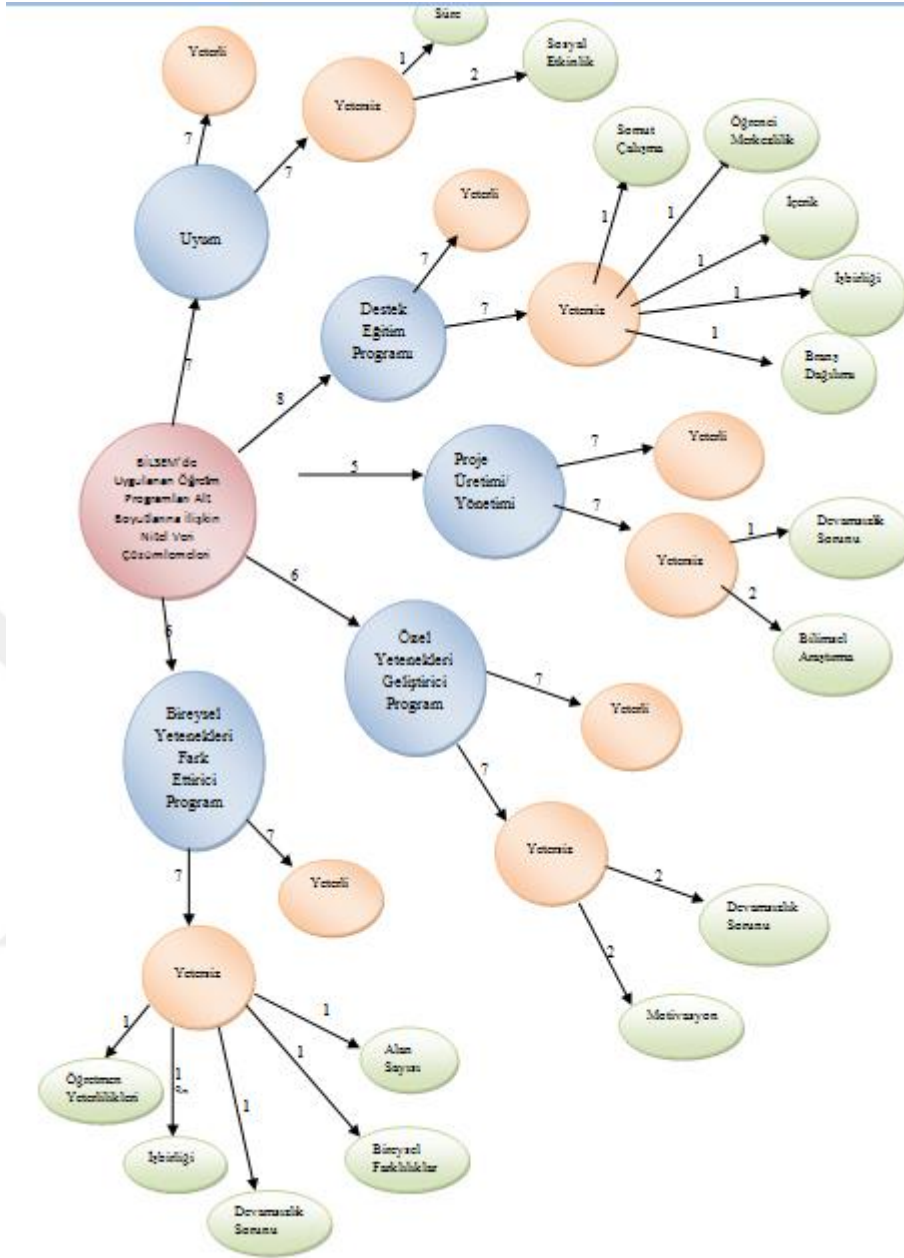
yetenekleri fark ettirici program, özel yetenekleri geliştirici program ve proje üretimi/yönetimi süreçleri hakkında öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Ayrıca BİLSEM'de var olan dersler/etkinlikler hakkında öğrencilerin görüşlerine başvurulmuş ve BİLSEM'de görev yapmakta olan yönetici, öğretmen ve BİLSEM'e devam eden öğrencilere BİLSEM programına ilişkin yapabilecekleri öneriler sorulmuştur.

4.2.1 BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programları Alt Boyutlarına İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri

Elde edilen bulgular incelenmiştir. İlgili veriler analiz edilirken programın alt boyutlarına ilişkin süreçler yeterli/yetersiz olarak kategorize edilmiştir. Tablo 3'te programın alt boyutlarına ilişkin analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 3. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programları Alt Boyutları ana temasına ilişkin analiz sonuçları

Alt Temalar	Ögrt f
Uyum	7
Yeterli	3
Yetersiz	4
Süre	1
Sosyal Etkinlik	2
Destek Eğitim Programı	8
Yeterli	3
Yetersiz	5
Somut Çalışma	1
Öğrenci Merkezlilik	1
İçerik	1
İşbirliği	1
Branş Dağılımı	1
Bireysel Yetenekleri Fark Ettirici Program	6
Yeterli	1
Yetersiz	5
Öğretmen Yeterlilikleri	1
İşbirliği	1
Devamsızlık Sorunu	1
Bireysel Farklılıklar	1
Alan Sayısı	1
Özel Yetenekleri Geliştirici Program	6
Yeterli	2
Yetersiz	4
Devamsızlık Sorunu	2
Motivasyon	2
Proje Üretimi/ Yönetimi	5
Yeterli	2
Yetersiz	3
Devamsızlık Sorunu	2
Bilimsel Araştırma	1

Şekil 3. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarına Ait Alt Boyutlar

4.2.1.1. Uyum

Uyum sürecinde yapılan etkinliklere ilişkin öğretmen görüşleri ilk olarak yeterli ve yetersiz olarak iki grupta toplanmıştır. Yapılan etkinliklerin yeterli olduğu yönünde görüş bildiren katılımcılara ait kaynak cümleler şu şekildedir:

Öğrt-2, "Kurumda yapılan etkinlikler son derece başarılı ve doyurucu..."

Öğrt-4, "Uyum döneminde yapılan etkinlikler yeterlidir."

Öğrt-5, *"Uyum dönemindeki etkinliklerin çocuklar için yeterli düzeyde olduğu kanısındayım."*

Uyum döneminde yapılan etkinliklerin yetersiz olduğu yönünde görüş bildiren katılımcılar sosyal etkinliklerin azlığı ve sürenin yetersizliği durumlarını vurgulamışlardır. Bu konuda görüş bildiren kullanıcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğrt-1, *"Uyum döneminde arkadaş ve okul çevresi ile kaynaşmayı ve grup içinde ifade becerisi geliştirmeyi amaçlayan etkinlikler arttırılmalıdır. Etkinlikler çoğunlukla dış çevrede yapılmalıdır (Gezi vs.). Öğrencilere öğrenmeyi öğreten ve iletişim becerilerini geliştiren grup halinde etkinlikler hazırlanmalıdır"*

Öğrt-6, *"...ancak veli katılımının daha fazla arttırılması ve sosyal etkinliklerin arttırılması yararlı olur."*

Öğrt-3, *"...süre kısa bana göre. Bu sürede ancak bu kadar olur."*

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde katılımcıların yarısının program süresince uygulanan etkinliklerin yeterli olduğunu belirtmiştir. Diğer katılımcılar ise eksikliklere vurgu yapmıştır. Bu verilerden yola çıkarak uyum döneminde yapılan etkinliklerin kısmen eksiklikleri olmasına rağmen yeterli olduğu söylenebilir.

4.2.1.2. Destek Eğitimi Programı

Destek eğitim programı kapsamında yapılan etkinliklerin etkililiğine ilişkin katılımcı görüşleri alınmıştır. Alınan veriler yeterli ve yetersiz olarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda etkinliklerin yeterli olduğu yönünde beyanda bulunan katılımcıların görüşleri ise şu şekildedir:

Öğrt-2, *"...süreçte yapılan etkinlikleri yeterli buluyorum."*

Öğrt-6, *" Destek eğitim programında branşlar arasında farklılıklar gösterse de yeterli olduğu söylenebilir."*

Öğrt-7, *"Etkinlikler yeterli düzeydedir..."*

Destek eğitim programı süresince yapılan etkinliklerin yetersiz olduğu yönünde görüş bildiren katılımcılar bu yetersizliği bazı alt boyutlarla ilişkilendirmişlerdir. Bu alt boyutlar somut çalışma, öğrenci merkezilik, içerik, işbirliği ve branş dağılımı noktalarındaki eksikliklerdir. Bu başlıklara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğrt-4, *"Somut çalışmalar arttırılmalıdır. Yazar ve şairlerle sohbet günleri, imza günleri gibi etkinlikler arttırılmalıdır."*

Öğrt-1, *"...bu alandaki öğrenciler küçük yaş gruplarında oldukları için tam onların daha aktif rol alabilecekleri etkinlikler hazırlanmalıdır."*

Öğrt-5, *"Etkinlikler daha yoğun ve önceden belirlenmiş matbu hale getirilmiş bir hale dönüştürülebilir."*

Öğrt-7, *"Diğer kurumlarla işbirliğine gidilerek etkinlikler geliştirilebilir."*

Öğrt-3, *"Destekteki öğretmenler daha detaylı uğraştırılmaktadır. Branşlara dağıtımı daha detaylı incelenerek yapılmalıdır."*

Destek eğitimi programı kapsamında yapılan etkinliklere yönelik veriler incelendiğinde yapılan etkinliklerin bazı yönlerden geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda somut çalışma, öğrenci merkezlik, içerik, işbirliği ve branş dağılımı hususları daha detaylı incelenmeli ve bu noktalardaki eksiklikler giderilmelidir.

4.2.1.3. Bireysel Yetenekleri Fark Ettirici Program

Bireysel yetenekleri fark ettirici program kapsamında yapılan etkinliklerin etkililiğine ilişkin katılımcı görüşleri alınmıştır. Alınan veriler yeterli ve yetersiz olarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda etkinliklerin yeterli olduğu yönünde beyanda bulunan katılımcıların görüşleri ise şu şekildedir:

Öğrt-2, *"Son derece başarılı buluyorum. Öğrenci gelişimi açısından mükemmel."*

Katılımcıların birçoğu bireysel yetenekleri fark ettirici program kapsamında yapılan etkinliklerin etkililiğine yönelik yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar bu görüşlerini bazı alt nedenlere bağlamışlardır. Bu alt nedenler öğretmen yeterlilikleri, iş birliği, devamsızlık, bireysel farklılıklar ve alan sayısı noktalarındaki eksikliklerdir. Bu durum ile ilgili görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

Öğrt-1, *"Burada öğretmenin formasyon ve alan yeterliliği önemli rol oynamaktadır."*

Öğrt-6, *"Üniversite iş birliğinin özellikle bu dönemde arttırılması yararlı olacaktır."*

Öğrt-4, *"Öğrencilerin devamlılığı arttırılmalıdır. ÖYG döneminde gelmeyen*

öğrencilerin sayısı çok fazladır. Bu sorunun çözülmesi gerekmektedir."

Öğrt-7, *"Etkinlikler bireysel yetenekleri fark ettirici şekilde düzenlenerek uygulanmalı..."*

Öğrt-3, *"Yetenekli olunan alanlar bence birçok öğrencide çok fazla. Bazı öğrenciler her dersten başarılı ya da yetenekli gibi... Her öğrenci için yetenekli olduğu branş en fazla olmalıdır."*

Veriler incelendiğinde bireysel yetenekleri fark ettirici program kapsamında yapılan etkinliklerin yetersiz olduğu söylenebilir. Bu hususta öğretmenlerin yeterliliği, diğer kurumlarla yapılabilecek iş birliği, devamsızlık, etkinliklerin amaca uygunluğu ve alan sınırlaması durumları gözden geçirilerek program sürecinin düzenlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

4.2.1.4. Özel Yetenekleri Geliştirici Program

Özel yetenekleri geliştirici program kapsamında yapılan etkinliklerin etkililiğine ilişkin katılımcı görüşleri alınmıştır. Alınan veriler yeterli ve yetersiz olarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda etkinliklerin yeterli olduğu yönünde beyanda bulunan katılımcıların görüşleri ise şu şekildedir:

Öğrt-2, *"... bu kapsamda yapılan etkinlikleri yeterli buluyorum."*

Öğrt-7, *"Öğrenciler BİLSEM'e girdikleri günden itibaren sürekli gözlenerek özel yetenekleri keşfetmeye çalışılır. Bu başarılı süreçten sonra alanlara ayrılmış öğrencilere özel yetenekleri kapsamında yeterli etkinlikler yapılır."*

Özel yetenekleri geliştirici program kapsamında yapılan etkinliklerin yetersiz olduğu yönünde görüş bildiren katılımcılar konu ile ilgili bazı alt durumlar hakkında bilgiler vermişlerdir. Konu ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir;

Öğrt-1, *"Üstün yetenekli öğrenciler fırsat tanınırsa ve bir alana ilgi duyarlarsa o alanda kısa sürede derinlemesine bilgiye sahip olma çabasına düşebiliyorlar. Yapacakları işe onları inandırmak çok önemli..."*

Öğrt-3, *"...sonuçta lise öğrencisi oldukları için öğrencinin düşüncelerinde her zaman girecekleri sınav var."*

Öğrt-6, *"Hem ÖYG hem de proje hazırlama programı eğitimi alan öğrenciler ortaokul son sınıf ve lise öğrencileridirler. Bu öğrencilerin BİLSEM'e devamları anlamında ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır."*

Özel yetenekleri geliştirici program kapsamında yapılan etkinliklerin öğrencilerin motivasyon ve devamsızlık sorunlarından dolayı olumsuz yönde etkilendiği görülmektedir. Öğrencileri programa yönelik motivasyonlarının artırılması ve devamsızlık problemlerinin çözülmesiyle program sürecinde yapılan etkinliklerin etkililiğinin artacağı görülmektedir.

4.2.1.5. Proje Üretimi / Yönetimi

Proje üretimi/yönetimi programı kapsamında yapılan etkinliklerin etkililiğine ilişkin katılımcı görüşleri alınmıştır. Alınan veriler yeterli ve yetersiz olarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda etkinliklerin yeterli olduğu yönünde beyanda bulunan katılımcıların görüşleri ise şu şekildedir:

Öğrt-2, *" Öğrenciler için üretken bir çalışma ortamında çalışmalarını yürütürken her türlü destek kendilerine sunuluyor."*

Öğrt-7, *" Bu dönemde öğrenciler kendi alanlarına yönelik proje geliştirme sürecinde bulunurlar. Her öğrenci kendisinin ürettiği projeyi hazırlayarak gerekli sunumları yapmaktalar. Yapılan etkinlikleri yeterli görüyorum."*

Proje üretimi/yönetimi programı kapsamında yapılan etkinliklerin yetersiz olduğu yönünde görüş bildiren katılımcılar konu ile ilgili bazı alt durumlar hakkında bilgiler vermişlerdir. Konu ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir;

Öğrt-1, *"Bilimsel çalışma basamaklarını iyi kavrayan öğrenciler bu programlarda oldukça etkin olmaktadır. Bu nedenle bilimsel araştırma basamakları daha iyi öğretilmeli...."*

Öğrt-3, *" sınav sisteminden dolayı bir programa öğrenci gelemiyor. Devamsızlık sorunu var..."*

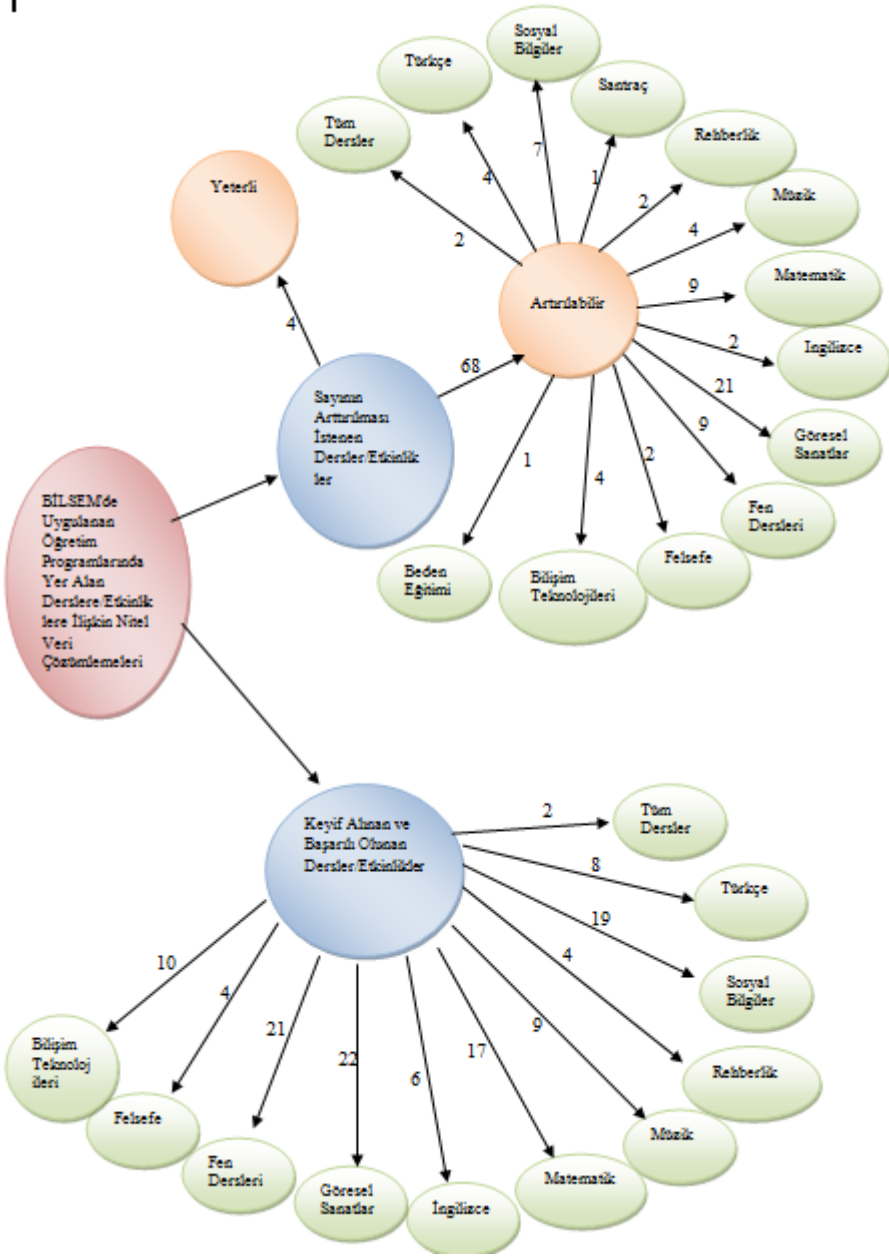
Öğrt-6, *" Proje üretimi ve ÖYG döneminin daha etkili hale getirilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin devamını arttırmak için programın daha cazip hale getirilmesi gerekmektedir."*

Proje üretimi/yönetimi programı kapsamında yapılan etkinliklerin öğrencilere yönelik bilimsel araştırma basamakları öğretimi eksikliği ve devamsızlık sorunlarından dolayı olumsuz yönde etkilendiği görülmektedir. Öğrencilere yönelik bilimsel araştırma yöntemleri öğretimi ve öğrencilerin devamsızlık problemlerinin çözülmesiyle program sürecinde yapılan etkinliklerin etkililiğinin artacağı görülmektedir.

Programın alt boyutlarında gerçekleştirilen etkinliklerin etkililiğine yönelik katılımcılardan alınan görüşlere göre durum ile ilgili en büyük problemlerden birinin öğrencilerin devamsızlığı olduğu göze çarpmaktadır. Bununla birlikte öğretmenlerin yeterliliği, öğrencilerin etkinliklere yönelik motivasyonları, program içerikleri gibi durumlar da etkinliklerin işlevselliğini etkileyen diğer faktörlerdir. Eksikliklerin düzeltilmesi ile programlarda uygulanan etkinliklerin daha etkili ve işlevsel olabileceği düşünülmektedir.

4.2.2 BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarında Yer Alan Derslere/Etkinliklere İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri

Çalışmanın bu kısmında BİLSEM'de uygulanmakta olan dersler/etkinliklere yönelik öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Bu görüşler öğrencilerin daha fazla olmasını istedikleri dersler/etkinlikler ve yapmaktan en çok keyif aldıkları ve başarılı oldukları dersler/etkinlikler olarak iki boyutta incelenmiştir. Bu inceleme tablo 4'te verilmiştir.

Şekil 4. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarında Yer Alan Derslere/Etkinliklere Yönelik Öğrenci Görüşleri

Tablo 4. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarında Yer Alan Dersler/Etkinlikler ana temasına ilişkin analiz sonuçları

Alt Temalar	Öğr f
Sayının Arttırılması İstenen Dersler/Etkinlikler	
Yeterli	4
Arttırılmalı	68
Tüm Dersler	2
Türkçe	4
Sosyal Bilgiler	7
Satranç	1
Rehberlik	2
Müzik	4
Matematik	9
İngilizce	2
Görsel Sanatlar	21
Fen Dersleri	9
Felsefe	2
Bilişim Teknolojileri	4
Beden Eğitimi	1
Keyif Alınan ve Başarılı Olunan Dersler/Etkinlikler	
Tüm Dersler	2
Türkçe	8
Sosyal Bilgiler	19
Rehberlik	4
Müzik	9
Matematik	17
İngilizce	6
Görsel Sanatlar	22
Fen Dersleri	21
Felsefe	4
Bilişim Teknolojileri	10

4.2.2.1. Sayının Arttırılması İstenen Dersler/Etkinlikler

Bu alt temada 4 öğrenci mevcut ders sayısının yeterli olduğu düşüncesine sahiptir. Bu alt temaya referans olabilecek örnekler aşağıdaki gibidir:

Öğr-34, " bence her dersin saati yeterli..."

Öğr-35, " ... daha fazla olmasını istediğim özellikle bir ders yok."

Öğr-16, "...benim için yeterli."

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu bazı derslerin/etkinliklerin sayısının arttırılmasını istemektedirler. Katılımcılar özellikle görsel sanatlar derslerinin sayısının arttırılmasını istemektedirler. Bu hususta örnek olabilecek bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Öğr-10, " Resim..., çünkü öğretmenimi seviyorum."

Öğr-17, "Resim dersinin daha fazla olmasını isterdim. Çünkü öğretmenimiz bize sıcak davranıyor ve bizi eğlendiriyor."

Öğr-27, "...resim dersi. Düşüncemde öğretmenin rolü çok sıcakkanlı ve iyi olması."

Öğr-31, "Görsel sanatlar. Öğretmenimiz bizimle çok ilgileniyor. Onu çok seviyorum."

Öğr-32, " Görsel sanatlar. Öğretmenim bizimle çok ilgilenmekte. Biz de derste eğleniyoruz ve öğretmenimiz bizim dilimizi anlıyor. Yeliz hocamızı çok seviyoruz... :)"

Katılımcıların çoğunlukla görsel sanatlar dersinin arttırılmasını istemelerinin en büyük nedeninin öğrencilerin görsel sanatlar öğretmenlerini çok sevmeleri olduğu görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımının öğrencilerin derse yönelik tutumunu olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

İkinci olarak katılımcı öğrencilerin sayısının arttırılmasını istedikleri dersler/etkinlikler matematik ve fen derslerine yönelik dersler/etkinliklerdir. Bu görüşe yönelik referans olabilecek örnekler şu şekildedir:

Öğr-2, " Matematik: Öğretmenimiz çok iyi konuları çok iyi anlatıyor."

Öğr-22, " ...matematik dersleri daha çok olsun."

Öğr-11, " ...fen bilimleri... Çünkü öğretmenimiz ilginç şeyleri bizle paylaşıyor, öğretiyor"

Öğr-8, *"Fen Bilgisi: Öğretmenimiz bize uygulamalı gösteriyor ve bu uygulamalar sonucu kolay ve eğlenceli bir şekilde öğreniyoruz."*

En az sayıda katılımcının artmasını istediği dersler/etkinlikler satranç ve beden eğitimidir. Her bir dersin/etkinliğin sayısının arttırılmasını bir katılımcı istemiştir. Bu katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğr-30, *"...satranç etkinlikleri daha fazla olmalıdır."*

Öğr-28, *" Beden eğitimi dersin olmasını isterim. Öğretmenimizin olmaması üzücü..."*

Katılımcı görüşleri incelendiğinde öğrencilerin uygulama saatinin artmasını istedikleri derslerde/etkinliklerde öğretmenlerin rolü ön plana çıkmaktadır. Buradan yola çıkarak üstün yetenekli öğrencilerin derslere/etkinliklere yönelik tutumlarında öğretmenlerin oldukça etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca beden eğitimi öğretmenin bulunmaması olumsuz bir durum olarak göze çarpmaktadır.

4.2.2.2. Yapmaktan En Çok Keyif Alınan ve Başarılı Olunan Dersler/Etkinliler

Çalışmanın bu bölümünde öğrencilerin yapmaktan en çok keyif aldıkları ve başarılı oldukları dersler/etkinliklere yer verilmiştir. Veriler incelendiğinde en çok ön plana çıkan dersin/etkinliğin Görsel Sanatlar olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum ile ilgili örnek olabilecek katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğr-15, *" Görsel sanatlar... Çünkü kendimi o dalda başarılı hissediyorum ve her etkinliğini sevdiğim ders."*

Öğr-24, *" Görsel sanatlar... Huzura varıyorum..."*

Öğr-27, *" görsel sanatlar. Çünkü resime yeteneğim olduğunu düşünüyorum."*

Öğr-28, *" Resimde daha çok keyif alıyorum. Çünkü resim etkinlikleri hoşuma gidiyor."*

Öğr-31, *" Görsel sanatlar... Çünkü öğretmenimi çok seviyorum çok eğleniyoruz. Boyalar ilgimizi çok çekiyor."*

Öğr-32, *"Görsel sanatlar. Çünkü eğlenceli etkinlikler yapıyoruz ve öğretmenimiz çok eğlenceli. Bizimle çok ilgileniyor."*

İkinci olarak katılımcı öğrencilerin sayısının arttırılmasını istedikleri dersler/etkinlikler fen derslerine yönelik dersler/etkinliklerdir. Bu görüşe yönelik referans olabilecek örnekler şu şekildedir:

Ögr-11, " *Fen Bilimleri: İlgi alanıma çok uygun bir ders.* "

Ögr-8, " *Fen Bilgisi: Çünkü Fen dersini seviyorum.* "

Katılımcıların iki tanesi tüm derslerden/etkinliklerden keyif aldığını ve başarılı olduğunu beyan etmişlerdir. Bu duruma yönelik katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ögr-35, " *bütün etkinlikler... Çünkü hepsinden keyif alıyorum.* "

Ögr-34, " *Hepsinden keyif alıyorum...* "

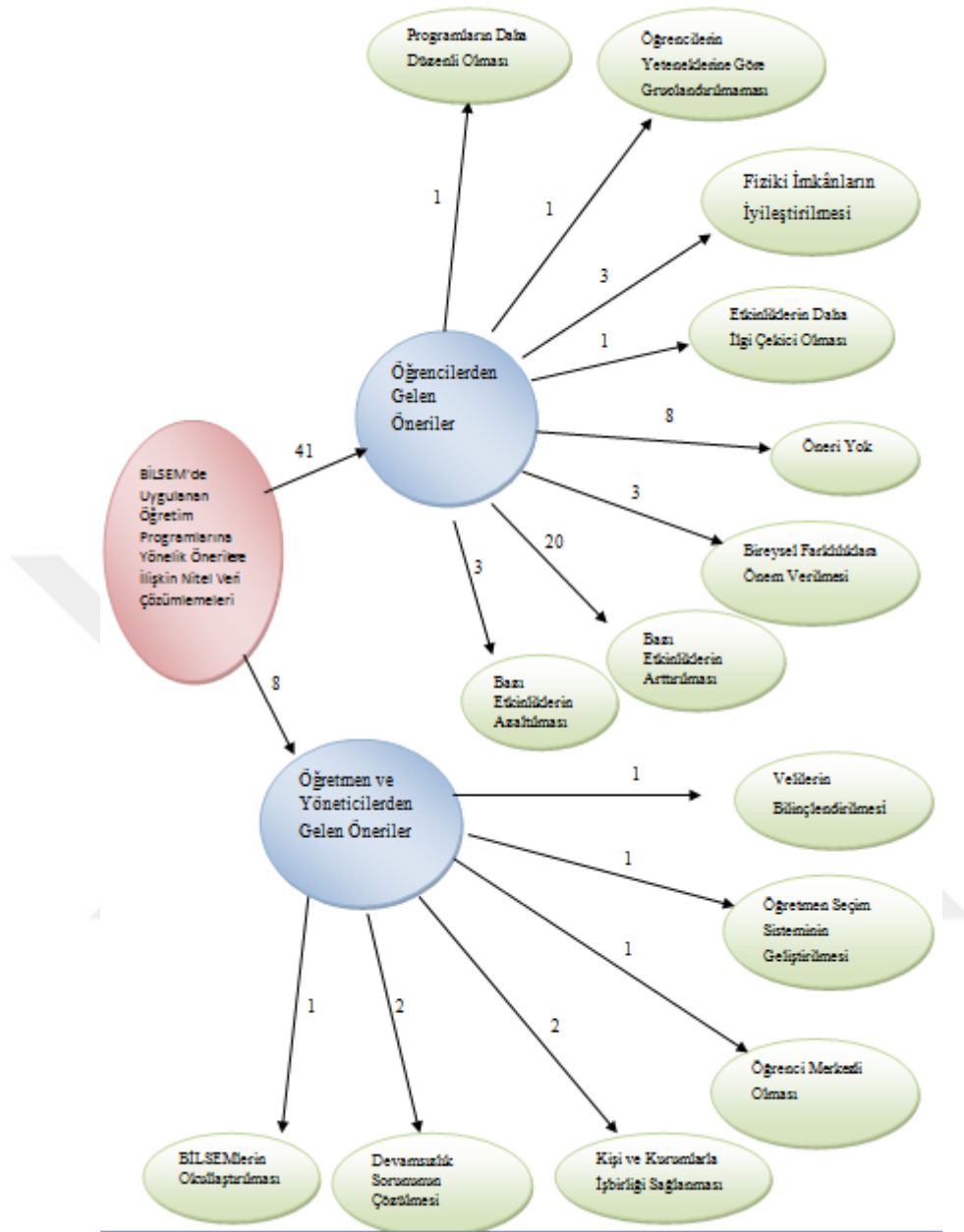
Öğrencilerden alınan görüşler incelendiğinde öğrencilerin en çok keyif aldıkları ve başarılı olduklarını hissettikleri dersleri/etkinlikleri sevdikleri görülmektedir. Bu hususta öğretmenlerin önemli bir rol oynadıkları da açıktır. Öğrenciler tarafından en çok Görsel Sanatlar derslerinin/etkinliklerinin tercih edilmesiyle öğrencilerin yeteneğe yönelik etkinliklere daha fazla yöneldikleri söylenebilir.

4.2.3 BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarına Yönelik Önerilere İlişkin Nitel Veri Çözümlmeleri

Çalışmanın bu bölümünde bilsem programına ilişkin katılımcılardan öneriler alınmıştır. Alınan veriler öğrenciler için ayrı yönetici ve öğretmenler için ayrı şekilde analiz edilmiştir. BİLSEM'de uygulanan öğretim programlarına yönelik önerilere yönelik bulgular tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarına Yönelik Öneriler ana temasına ilişkin analiz sonuçları

Alt Temalar	f
Öğrencilerden Gelen Öneriler	41
Programların Daha Düzenli Olması	1
Öğrencilerin Yeteneklerine Göre Gruplandırılmaması	1
Fiziki İmkanların İyileştirilmesi	3
Etkinliklerin Daha İlgi Çekici Olması	1
Öneri Yok	8
Bireysel Farklılıklara Önem Verilmesi	3
Bazı Etkinliklerin Arttırılması	20
Bazı Etkinliklerin Azaltılması	3
Öğretmen ve Yöneticilerden Gelen Öneriler	8
Velilerin Bilinçlendirilmesi	1
Öğretmen Seçim Sisteminin Geliştirilmesi	1
Öğrenci Merkezli Olması	1
Kişi ve Kurumlarla İşbirliği Sağlanması	2
Devamsızlık Sorununun Çözülmesi	2
BİLSEMlerin Okullaştırılması	1

Şekil 5. BİLSEM'de Uygulanan Öğretim Programlarına Yönelik Öneriler

4.2.3.1. Öğrencilerden Gelen Öneriler

Öğrencilerden gelen önerilere ilişkin veriler incelenmiştir. İnceleme sonucunda öğrenciler çoğunlukla bazı etkinliklerin arttırılması yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu hususta verilebilecek bazı örnekler şu şekildedir:

Öğr-17, "BİLSEM haftada 3 gün olsaydı daha mutlu olurum."

Öğr-27, "Bazı derslerin ders sayısı arttırılmalı..."

Ögr-36, *"Her gün bir ders yerine daha fazla sayıda ders işlenebilir. günde iki saat 20 dakika yerine 3 saat ders işlenip ekstra bir ders eklenebilir."*

Ögr-4, *"Daha çok ders olmalı..."*

Öğrencilerden gelen diğer öneriler ise programların daha düzenli olması, öğrencilerin yeteneklerine göre gruplandırılmaması, fiziki imkânların iyileştirilmesi etkinliklerin daha ilgi çekici olması, bireysel farklılıklara önem verilmesi, etkinliklerin azaltılması şeklindedir. Bu önerilere referans olabilecek örnek ifadeler şu şekildedir:

Ögr-35, *"Programlar daha düzenli olabilirdi..."*

Ögr-3, *"Bence yeni gelen kişilere öyle dallar hakkında seçim yaptırmamalılar. Bütün derslere herkes girmelidir."*

Ögr-31, *" ...oyun alanları geliştirilmeli ve top gibi malzemeler olmalı, BİLSEM'e kantin yapılmalı"*

Ögr-29, *".... daha fazla ilginç şeyler olmasını istiyorum."*

Ögr-37, *" Öğrenciye göre dersler değişmeli, her dersten olmamalı."*

Ögr-9, *" Bazı derslerin saatinin azaltılması gerekir diye düşünüyorum."*

8 öğrenci ise mevcut durumun yeterli olduğunu ve herhangi bir değişik yapılmasına gerek duyulmadığını belirtmiştir. Bu öğrencilerin görüşlerinin bazıları aşağıda verilmiştir:

Ögr-20, *" Bence BİLSEM programı güzel. Değiştirmek istemem."*

Ögr-33, *" ...bence BİLSEM'in şimdiki hali güzel..."*

Öğrencilerden duruma ilişkin alınan veriler incelendiğinde öğrencilerin ders/etkinlik sayı ve sürelerinin arttırılmasını önerdikleri ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte 8 öğrenci de BİLSEM programının yeterli olduğu ve herhangi bir değişikliğe ya da eklemeye gerek olmadığı görüşünü vurgulamışlardır.

4.2.3.2. Öğretmen ve Yöneticilerden Gelen Öneriler

Yönetici ve öğretmenlerin programa yönelik önerilerine ilişkin alınan veriler incelenmiştir. İnceleme sonucunda katılımcılar velilerin bilinçlendirilmesi, öğretmen seçim sisteminin geliştirilmesi, etkinliklerin öğrenci merkezli olması, kişi ve kurumlarla işbirliği sağlanması, devamsızlık sorununun çözülmesi ve BİLSEM'lerin

okullaştırılması yönünde görüş bildirmişlerdir. Yapılan önerilere ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ögrt-4, " Velilere BİLSEM'lerin varoluş amacının iyi anlatılması gerekiyor."

Ögrt-4, "Öğretmen kadrosunun BİLSEM'lerin çalışma yapısına uygun kişilerden seçilmesi gerekiyor."

Ögrt-7, "Öğrenci merkezli esnek bir program yapılırsa daha iyi olur."

Ögrt-6, "Bu programın daha işlevsel hale getirilmesi için akademisyenler, öğretmenler ve politika yapımcıların işbirliği içerisinde çalışmaları gerekir."

Ögrt-3, " Devamsızlık problemini çözecek şekilde program hazırlanmalıdır."

Y, "Devamsızlık durumları öğrencinin takibini ve gelişimini gözlemleme konusunda yapılacak faaliyetlerin sürdürülmesinde uzman kişiler ve ilgili kurumlardan faydalanabilmek için düzenlemeler yapılması gerekmektedir."

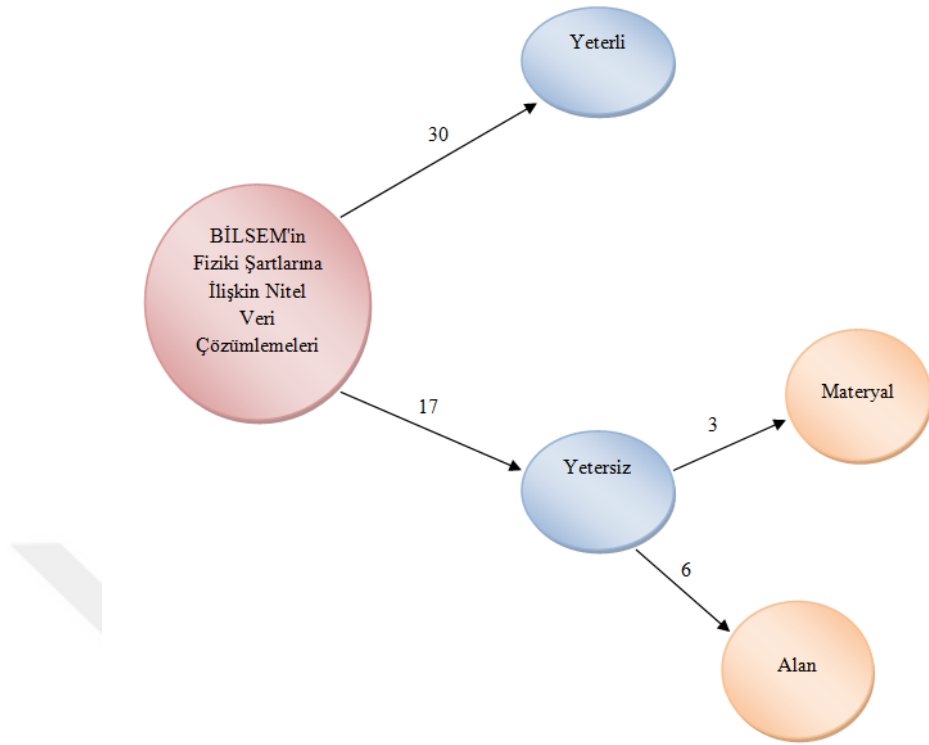
Y, "BİLSEM'lerin okullaştırılmasının öğrencinin takibinde bütünlük sağlayacağına ve eğitim faaliyetlerinde gözlemlenme ve değerlendirmelerinin daha sağlıklı olacağına inanıyorum.."

4.3. BİLSEM'in Fiziki Şartlarına İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri

Elde edilen bulgular incelendiğinde BİLSEM'in fiziki şartlarına ait kodlamalar "BİLSEM'in Fiziki Şartları" ana teması altında yer almıştır. Bu temaya ilişkin ifade sayılarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 6. BİLSEM'in Fiziki Şartları ana temasına ilişkin analiz sonuçları

Alt Temalar	Ögrt f	Ögr f	Y f
Yeterli	2	28	0
Yetersiz	5	11	1
Materyal	1	1	1
Alan	4	1	1

Şekil 6. BİLSEM'in Fiziki Şartları

Katılımcılar BİLSEM'in fiziki şartlarını yeterli ve yetersiz olarak iki boyutta yorumlamışlardır. Bulgulara göre 30 kişi BİLSEM'in fiziki şartlarını yeterli bulurken 17 kişi BİLSEM'in fiziki şartlarını yetersiz bulduğunu ifade etmiştir. Katılımcılardan öğrencilerin büyük bir kısmının fiziki şartları yeterli bulduğu görülmektedir. Ayrıca 2 öğretmenin fiziki şartları yeterli gördüğü tespit edilmiştir. Bu alt temaya referans olabilecek örnekler aşağıda verilmiştir:

Ögr-15, "Bence yeterli çünkü burada çoğu okuldan daha gelişmiş aygıtlar malzemeler var. Orada üreten varsa burada almasını üretir."

Ögr-18, "Bence yeterli müzik dersinde çalgılar, biyoloji dersinde mikroskoplar, kimyada laboratuvar malzemeleri ve daha neler neler..."

Ögr-21, "Bence yeterlidir. Zaten hiç bir ihtiyaç yok. Olsaydı ben kendi açımdan ihtiyaç olduğunu söyledim."

Ögr-6, "Yeterli olduğunu düşünüyorum."

Ögr-7, "Oldukça iyi.."

Elde edilen veriler incelendiğinde yönetici ve öğretmenlerin büyük bir kısmı BİLSEM'in fiziksel şartlarını yetersiz buldukları yönünde görüş belirtmişlerdir. 11 öğrenci de fiziksel şartların yetersizliğine vurgu yapmıştır. Verilere göre fiziksel şartların yetersizliğine ilişkin iki alt boyut ön plana çıkmıştır. Bu alt boyutlar materyal yetersizliği ve alan yetersizliğidir. Materyal yetersizliğine vurgu yapan katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ögr-3, " ...yeterli bulmuyorum. Devlet bize daha çok yardım edip bize araç ve gereç yollasa daha iyi olur."

Ögrt-4, "BİLSEM'in kaynak konusunda eksiklikleri bulunmaktadır. Kütüphanede çocuklara okutulacak kitap sayısı yeterli değildir."

Y, " Atölye şartları açısından yetersiz..."

Alana ilişkin yetersizlik vurgusu yapan katılımcıların görüşleri ise şu şekildedir:

Ögr-11, " ...birimler 2 binaya sığmıyor."

Ögrt-1, " Kurum bazı açılardan yeterli bir çok BİLSEMde olmayan donanımına sahip ama bina sıkıntılı. Ancak oraya ilk gelenlerin izlenimini aktarayım. Bilim ve Sanat Merkezi diyince biz uzay üssü gibi bir bina hayal etmiştik..."

Ögrt-2, " Bina yetersiz..."

Ögrt-3, " Binamız çok yetersizdir. Kesinlikle acilen bina değiştirilmesi gerekir."

Ögrt-4, " Mekan konusunda eksiklikler bulunmaktadır."

Y, " ...uygulama alanları açısından yetersizdir."

Ayrıca genel olarak fiziksel şartların yetersiz olduğu yönünde görüş belirten katılımcılar da mevcuttur. Bu yönde görüş bildiren katılımcılara ait verilerden bazıları şu şekildedir:

Ögrt-5, "Fiziki şartlar neredeyse en alt düzeyde. Okul eğitim sistemi içerisinde eğitim camiası içerisinde tam olarak konumlanamadığından (bu şekilde algılandığında) yeterli ilgi gösterilmemekte ve yeterli destek olunamamaktadır."

Ögr-24, " ... bence fiziksel şartlar çok kötü."

Ögr-7, " Fiziksel şartlar bazı konularda yetersiz...."

Çalışmanın yapıldığı ELBİLSEM fiziksel imkânları açısından öğrencilerin çoğunluğu tarafından yeterli bulunmuş olsa da yönetici ve öğretmenlere göre bu açıdan yetersiz olduğu görülmektedir. Özellikle ELBİLSEM'in bina ve alan yönünden eksikliği katılımcılar tarafından vurgulanmıştır.

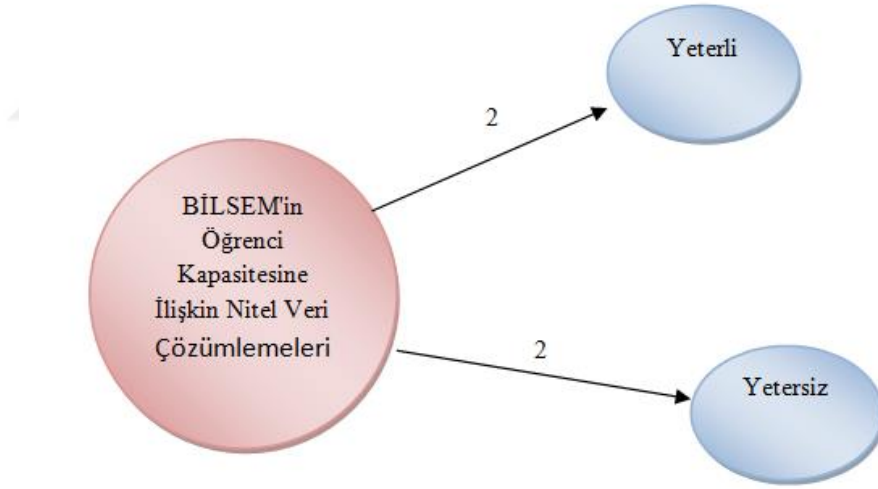

4.4. ELBİLSEM'in Öğrenci Kapasitesine İlişkin Nitel Veri Çözümlmeleri

ELBİLSEM'in öğrenci kapasitesinin var olan üstün yetenekli birey potansiyelinin karşılama durumu psikolojik danışmanlara sorulmuş ve elde edilen bulgular analiz edilmiştir. Katılımcılardan alınan bu ifadelerin sayıları tablo...da gösterilmiştir.

Tablo 7. BİLSEM'in Öğrenci Kapasitesi ana temasına ilişkin analiz sonuçları

Alt Temalar	PD f
Yeterli	2
Yetersiz	2

Şekil 7. ELBİLSEM'in Öğrenci Kapasitesi

Psikolojik danışmanlardan ikisi kapasitenin yeterli olduğunu belirtirken diğer ikisi yetersiz olduğuna vurgu yapmıştır. Yeterli alt temasına ilişkin görüşler şu şekildedir:

PD-2, *"BİLSEM'in öğrenci kapasitesinin potansiyeli karşılamada şu an için yeterli olduğunu düşünüyorum."*

PD-3, *"Bana göre şu anki mevcut yeterli..."*

Buna karşın 2 psikolojik danışman ise mevcut sayısının potansiyeli karşılamada yetersiz olduğuna vurgu yapmıştır. Bu doğrultudaki katılımcı görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

PD-1, *"İmkanlar dahilinde yapılan kapasitenin arttırılması için ayrı bir ödenek, mekan ve imkan tanınmalıdır."*

PD-4, *"Fiziki şartlarının ve donanımının iyileştirilerek kapasitenin arttırılması gerektiğini düşünüyorum.."*

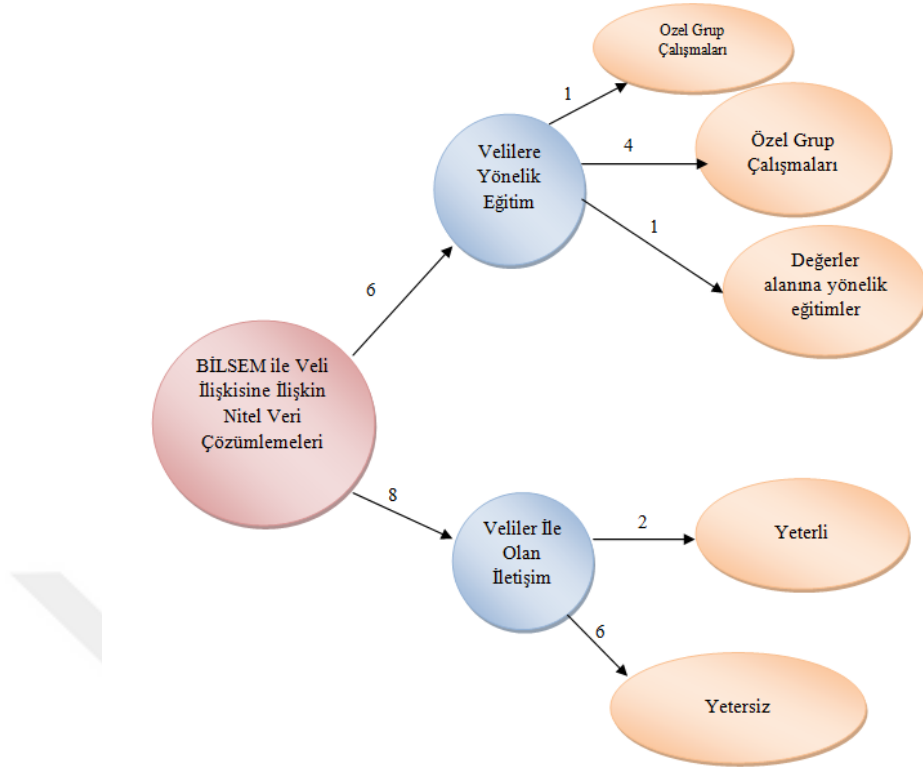
Üstün yetenekli öğrencileri tanılama sürecinde aktif rol alan rehberlik ve araştırma merkezindeki psikolojik danışmanların BİLSEM'in kapasitesinin potansiyeli karşılayabilmesi konusunda verdikleri yanıtlar birbirini desteklemediği görülmektedir. Dolayısıyla tema ile ilgili bir yorum yapmak güçtür.

4.5. BİLSEM ile Veli İlişkisine İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri

Elde edilen bulgular incelendiğinde BİLSEM ile veli ilişkilerine ait bulgular "BİLSEM ile Veli İlişkisi" ana teması altında yer almıştır. Bu ana tema "Velilere Yönelik Eğitim" ve "Veliler ile Olan İletişim" şeklinde iki boyutta incelenmiş ve alt temalar oluşturulmuştur. Bu temaya ilişkin ifade sayılarına aşağıdaki tablo...da yer verilmiştir.

Tablo 8. BİLSEM ile Veli İlişkisi ana temasına ilişkin analiz sonuçları

Alt Temalar	Ögrt f	PD f	Y f
Velilere Yönelik Eğitim	-	4	2
Özel Grup Çalışmaları	-	1	0
Farkındalık Oluşturma	-	3	1
Değerler alanına yönelik eğitimler	-	0	1
Veliler İle Olan İletişim	7	-	1
Yeterli	1	-	1
Yetersiz	6	-	0

Şekil 8. BİLSEM ile Veli İlişkisi

4.5.1. Velilere Yönelik Eğitim

Velilere yönelik eğitim alt temasında yönetici ve psikolojik danışmanların görüşleri yer almaktadır. Bu kapsamda özel grup çalışmaları yapılması, farkındalık oluşturmaya yönelik eğitimler yapılması ve değerler alanına yönelik eğitimler yapılması yönünde görüşler elde edilmiştir. Katılımcıların çoğu veliler için çocuklarının sahip olduğu özellikler hakkında farkındalık oluşturmaya yönelik eğitimler yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. İlgili örnek ifadeler aşağıdaki gibidir:

PD-1, " Ailelerin farkındalık düzeyi arttırılmalı ve bu özelliğe sahip çocukların ebeveynleri için özel çalışmalar yapılmalıdır."

PD-3, "Ailelere yönelik çocuğu tanıma, özelliklerinin farkına varma, gibi konularda aileler desteklenmeli ve onlara yardımcı olunmalı.."

PD-4, "Birincil derecede ailenin çocuğu ile ilgili ve yetenekleri ilgili bilgilendirilmesi gerekmektedir."

Y, " Bu öğrencilerin nihayetinde çocuk olduklarının unutulmaması noktasında farkındalık oluşturulması..."

Bu alt temaya ilişkin özel grup çalışmaları ve değerler eğitimi ile ilgili görüşler ise şu şekildedir:

Y, *"...değerler noktasında çocuklarımızın hassasiyetlerinin geliştirilmesinin önemine vurgu yapacak faaliyetler eklenmelidir."*

PD-2, *"...olmazsa olmaz bir boyuttur. Aile her aşamada bu hizmetlere dahil edilmeli, aile eğitime yönelik özel grup çalışmaları düzenlenmelidir."*

Veriler incelendiğinde velilere yönelik eğitim kapsamında en büyük gerekliliğin ailelere yönelik farkındalık eğitimi olduğu göze çarpmaktadır. Katılımcılar çocukların sahip olduğu özellikler hakkında ailelerin bilgi sahibi olması ve buna uygun davranması gerektiğinin önemi vurgulamışlardır.

4.5.2. Veliler ile Olan İletişim

Veliler ile iletişim boyutu yeterli ve yetersiz alt temalarıyla işlenmiştir. BİLSEM yönetici ve öğretmenlerinin büyük bir kısmı veliler ile olan iletişimin yetersiz olduğu yönünde görüşler bildirmişlerdir. Bu görüşler aşağıdaki gibidir:

Ögrt-1, *"BİLSEM kurum olarak velilere çok değer veriyor. Öğretmenler velilerin öğretmeni aradığından daha çok velileri arıyorlar. Ancak velilerin çoğunluğu kurumu desteklemiyor. Çoğu veli kurumun sürekli irtibatta olmasını beklerken kendileri bunun için çok çaba göstermiyor. Bunun en önemli nedeni BİLSEM'de not gibi geri dönen bir faktör olmayışı bence..."*

Ögrt-3, *"Velilerimizin gözünde okulun öğrencilerine ihtiyacı var. Yani velilerin gözünde okul değersizleşmiş. Halbuki bizim öğrencimiz için bu okula ihtiyaç var diye düşünmeleri gerekir."*

Ögrt-4, *"Veliler BİLSEM'e ve isteklerine duyarsızlık göstermektedir. Toplantılara, sosyal faaliyetlere katılımları yetersizdir. Velilerin zihnindeki BİLSEM'de yapılan etkinliklerin faydalılığına ilişkin soru işaretleri ortadan kaldırılmalıdır."*

Ögrt-5, *"Yeterli düzeyde olmadığı kanısındayım. Başarı merkezli bir anlayışa sahip olan veliler merkezi öğrencilerin akademik başarısını tamamlayıcı bir okul olarak algıladıklarından bu anlayışlarına karşılık göremediklerinden merkeze olan ilgileri azalmakta ve öğretmenlerle diyaloga geçmek istememektedirler..."*

Ögrt-7, *"Bilsem öğretmenleri velilerle ilgili gerekeni yapsa da veliler BİLSEM ile ilgilerini tekrar gözden geçirmeliler. Çünkü veli BİLSEM'i eğitim-öğretimin bir parçası olarak görmemektedir.."*

Veliler ile iletişimin yetersizliğine vurgu yapan katılımcıların görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

Ögrt-2, *"Veliler ile olan ilişkileri her açıdan yeterli buluyorum."*

Y, *"...danışman öğretmenlerin danışmanı oldukları öğrencilerle ve velileriyle iletişimleri devam etmektedir."*

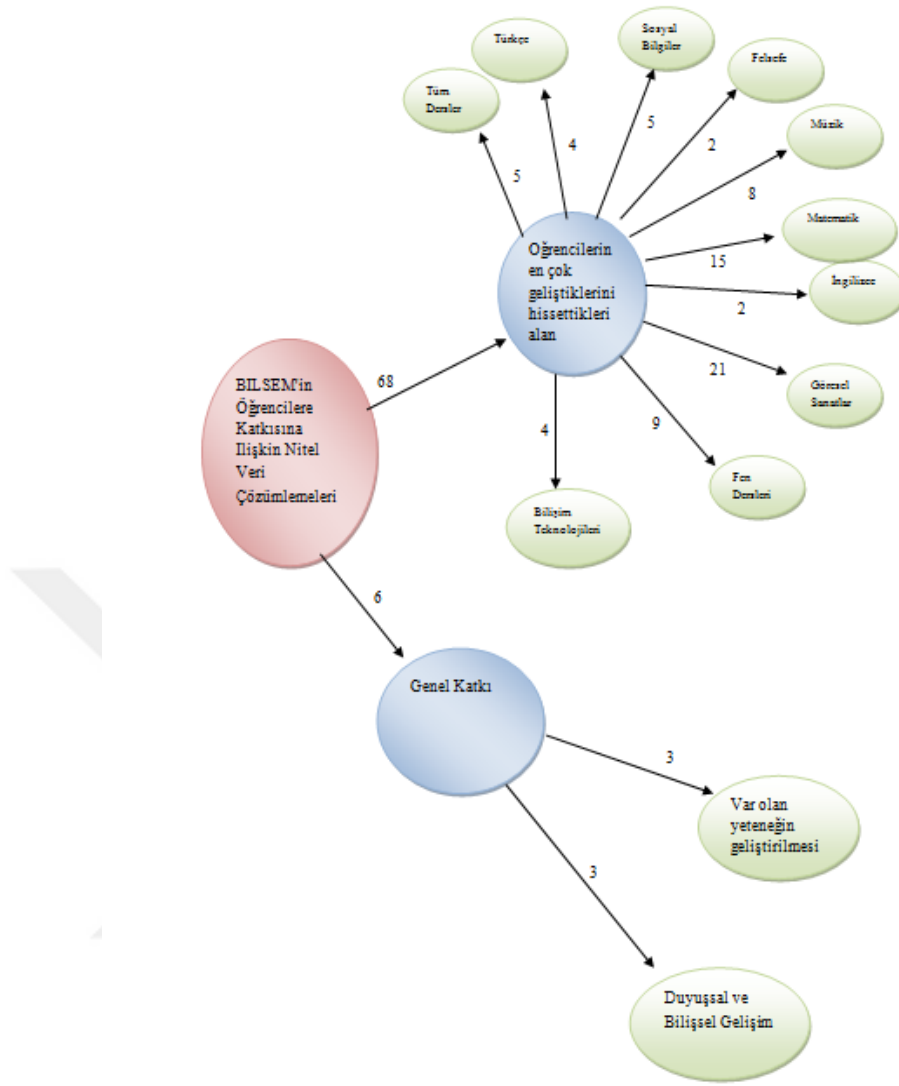
Elde edilen veriler incelendiğinde BİLSEM ile veliler arasındaki iletişimde sorunlar yaşandığı görülmektedir. Katılımcılar sorunun temelinde velilerin BİLSEM'e bakış açıları olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda velilere BİLSEM'i tanıtan ve amaçlarını ortaya koyan eğitimler verilmesi sorunun azalmasına yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

4.6. BİLSEM'in Öğrencilere Katkısına İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri

Elde edilen bulgular incelendiğinde BİLSEM'in öğrencilere katkısına ait kodlamalar "BİLSEM'in Öğrencilere Katkısı" ana teması altında yer almıştır. Bu temaya ilişkin ifade sayılarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 9. BİLSEM'in Öğrencilere Katkısı ana temasına ilişkin analiz sonuçları

Alt Temalar	Ögrt f	Ögr f	Y f
Öğrencilerin en çok geliştiklerini hissettikleri alan	-	68	-
Tüm Dersler	-	5	-
Türkçe	-	4	-
Sosyal Bilgiler	-	5	-
Felsefe	-	2	-
Müzik	-	8	-
Matematik	-	15	-
İngilizce	-	2	-
Görsel Sanatlar	-	12	-
Fen Dersleri	-	14	-
Bilişim Teknolojileri	-	1	-
Genel Katkı	5	-	1
Var olan yeteneğin geliştirilmesi	2	-	1
Duyuşsal ve Bilişsel Gelişim	3	-	0

Şekil 9. BİLSEM'in Öğrencilere Katkısı

Bu ana tema "öğrencilerin en çok geliştiklerini hissettikleri alan" ve "BİLSEM'in genel katkıları" olarak iki kısımda incelenmiştir. İlk kısımda öğrencilerin görüşlerine başvurulmuştur. İkinci kısımda ise yönetici ve öğretmenlerden alınan görüşler incelenmiştir.

4.6.1. Öğrencilerin En Çok Geliştiklerini Hissettikleri Alan

Bu kısımda alt temalar öğrenci görüşlerinden alınan veriler ile oluşturulmuştur. Öğrenciler en çok matematik ve fen alanlarında geliştiklerini hissettiklerini bildirmişlerdir. Bu alt temalar ile ilgili referans olabilecek örnek cümleler şu şekildedir:

Ögr-3, " ...Fen ve Teknoloji... Çünkü eskiden ablam ve ağabeyimin kitaplarına bakıp çok saçma şeyler bunlar derdim ama şimdi öyle demiyorum."

Ögr-39, "...en çok fen ve matematik alanlarında katkısı olduğunu düşünüyorum."

Ögr-17, "Matematikte bir şeyin birden fazla yolu olduğunu öğrendim."

Ögr-16, " ...matematik alanında geliştiğimi hissediyorum."

Bunun yanı sıra 5 öğrenci ise BİLSEM'in tüm alanlarda kendilerine katkı sağladığı yönünde görüşler bildirmiştir. Bu duruma örnek olabilecek görüşler aşağıdaki gibidir:

Ögr-12, "Bütün alanlarda geliştirdim. Okul arkadaşlarımdansa kendim daha hızlı sorulara cevap veririm.."

Ögr-30, "BİLSEM sayesinde kendimi her alanda geliştirdiğimi düşünüyorum..."

BİLSEM öğrencileri BİLSEM'in kendilerine en az bir alanda dahi olsa katkısı olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum da öğrencilerin katkı gördükleri alanların farkında olduklarını göstermektedir.

4.6.2. Genel Katkı

Bilsem yönetici ve öğretmenlerinin BİLSEM'in öğrencilere katkısını değerlendirdikleri bu kısımda katılımcıların görüşleri incelendiğinde var olan yeteneğin geliştirilmesi ve duyuşsal ve bilişsel gelişim alt temaları oluşturulmuştur. Var olan yeteneğin geliştirilmesi alt temasına ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ögrt-2, "Uygulanan programların öğrencilerin yeteneklerinin gelişimine pozitif katkı sağladığını düşünüyorum."

Ögrt-4, "Faydalı ve doğru etkinliklerle var olan yeteneklerin gelişimine katkı sağlama oranı artmaktadır."

Y, " Çocuklarda var olan yeteneği daha da geliştirmek için çalışmalar yapıyor."

Bunun yanı sıra BİLSEM'in öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimine sağladığı katkı konusuna değinen katılımcıların görüşleri ise şu şekildedir:

Ögrt-1, " Geldiği kuruma inanan ve düzenli devam eden öğrenci için BİLSEM oldukça faydalı bence. Çünkü onların duygusal ve zihinsel gelişimlerine yönelik birçok

faktör akranlarından çok önce onlara sunulmaya çalışılıyor. Öğrenci BİLSEM'de çok değer görüyor ancak bir velinin ifadesi şöyle; "Çocuğum aynı gün içerisinde BİLSEM'e geliyor seviliyor, önemseniyor, okulunda ise umursanmıyor, görmezden geliniyor. Bu ise onun psikolojisini olumsuz etkiliyor." Buna göre bu çocuklar için tam zamanlı okullar olmalı."

Ögrt-5, *"...özellikle çocukların kendilerini tanıma ve özelliklerinin farkında olduklarından bu açıdan gelişimlerine önemli bir katkıda bulunduğunu söyleyebiliriz."*

Ögrt-7, *"Bilsem öğrenciye zihinsel yeteneklerini geliştirme, liderlik ve yaratıcılık özelliklerini geliştirmesi açısından önemli bir rol oynar."*

Bir katılımcı görüşünde öğrencinin devam ettiği örgün eğitim kurumu ile BİLSEM arasındaki farkı bilişsel ve duyuşsal gelişim özelliklerine sağlanan katkı açısından değerlendirmiştir. Burada BİLSEM'lerin bu özellikleriyle örgün eğitim kurumlarının önüne geçtiği söylenebilir.

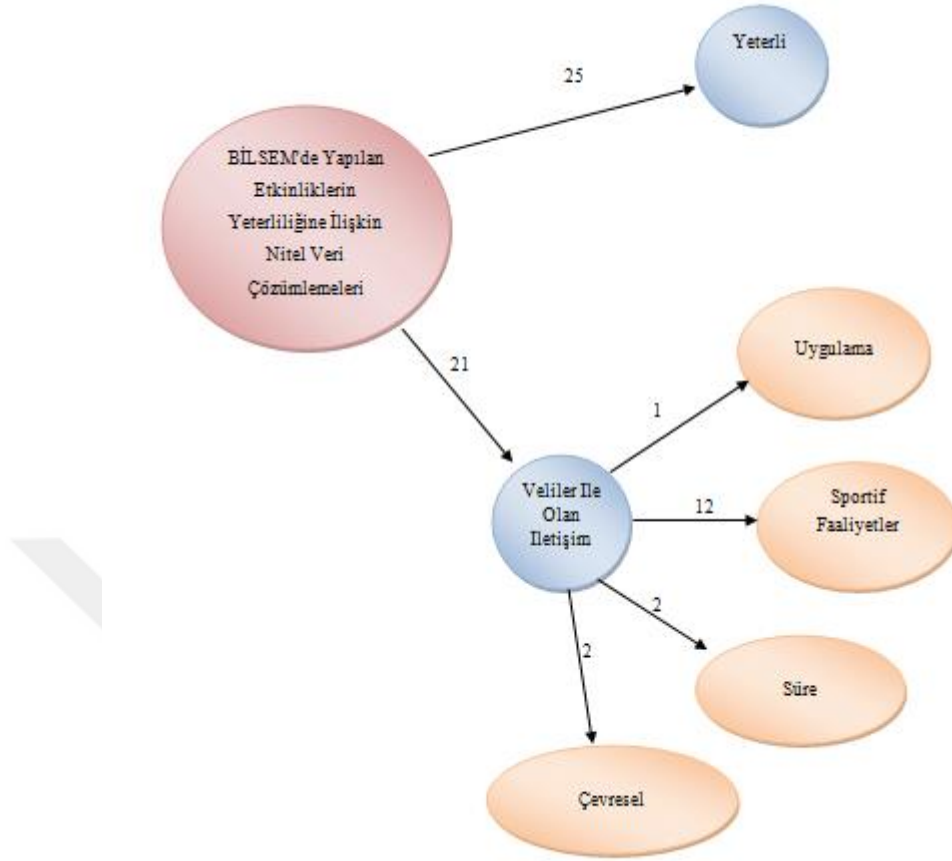
4.7. BİLSEM'de Yapılan Etkinliklerin Yeterliliğine İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri

Elde edilen bulgular incelendiğinde BİLSEM'de yapılan etkinliklerin yeterliliğine ait kodlamalar “BİLSEM'de Yapılan Etkinliklerin Yeterliliği” ana teması altında yer almıştır. Bu temaya ilişkin ifade sayılarına aşağıdaki tablo 10'da yer verilmiştir.

Tablo 10. BİLSEM'de Yapılan Etkinliklerin Yeterliliği ana temasına ilişkin analiz sonuçları

Alt Temalar	Ögrt	Ögr	Y
	f	f	f
Yeterli	3	21	1
Yetersiz	4	16	1
Uygulama	0	1	0
Sportif Faaliyetler	1	10	1
Süre	1	1	0
Çevresel	2	0	0

Şekil 10. BİLSEM'de Yapılan Etkinliklerin Yeterliliği

BİLSEM'de yapılan etkinliklerin yeterliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve öğrencilerden görüş alınmıştır. Elde edilen veriler yeterli ve yetersiz olarak analiz edilmiştir.

4.7.1. Yeterli

Bu alt temaya ilişkin verilerden örnek gösterilebilecek bazı alıntılar aşağıda verilmiştir:

Ögr-8, *"Bence bu faaliyetler bizim için yeterli. Aynı zamanda gelişimimize de katkı sağlıyor."*

Ögr-19, *"...bence yeterli ve işlevsel. Çünkü her etkinliği yapıp yeni bilgiler öğrenip kendimizi geliştirebiliyoruz."*

Ögr-5, *"...yeterlidir. Çok eğlenceli geçer."*

Ögrt-7, *"Bu konuda BİLSEM'ler önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle veliler ve öğrencilerden aldığımız dönütler oldukça olumlu."*

Y, *"Sanatsal faaliyetler anlamında yarışmalar takip edilmekte ve kayda değer dereceler alınmaktadır. Sergi çalışmaları dikkat çekici ve etkileyici nitelikte olmakla birlikte zengin materyal ve konularda birçok teknik kullanılmaktadır."*

BİLSEM'de yapılmakta olan faaliyetlere yönelik katılımcılardan özellikle öğrencilerin yeterli olduğu yönünde görüşlerinin çokça olduğu ön plana çıkmaktadır. Fakat yönetici ve öğretmenlerden elde edilen veriler incelendiğinde bu katılımcıların olumlu görüş belirtme oranının daha düşük olduğu görülmektedir.

4.7.2. Yetersiz

Elde edilen veriler incelendiğinde BİLSEM'de yapılan etkinliklerin yeterliliği konusunda yetersiz olduğu yönünde görüş bildiren katılımcıların bu durumu alt temalarla ilişkilendirdikleri görülmüştür. Bu alt nedenler uygulama eksikliği, sportif faaliyetlerin eksikliği, süre yetersizliği ve çevresel sınırlılıklar olarak tespit edilmiştir. Bu alt nedenler içerisinde en çok sportif faaliyetlerin yetersizliğine atıf yapıldığı görülmektedir. Sportif faaliyetlerin yetersizliğine ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ögr-31, *"...sportif etkinlik hiç yok, sportif etkinlikler istiyoruz."*

Ögr-15, *"...sportif etkinlikler hariç hepsi çok güzel, çünkü sportif etkinlik hiç yapmıyoruz."*

Ögr-7, *" Sportif faaliyetleri yetersiz."*

Y, *" Spor alanında faaliyetlerimiz yok denecek kadar zayıf boyuttadır."*

Ögrt-4, *" Sportif faaliyetler yetersizdir..."*

BİLSEM'de gerçekleştirilen etkinliklerin yetersizliğine ait diğer alt temalarla ilgili referans olabilecek örnekler ise aşağıdaki gibidir:

Ögr-36, *"Etkinliklerin uygulama kısmında biraz eksiklik var..."*

Ögr-20, *"Ben BİLSEM'de yapılan etkinlikleri çok eğlenceli buluyorum ama haftalık ders saati 3 gün olsa daha iyi olur."*

Ögrt-5, "BİLSEM'ler tamamlayıcı konumda olduğundan ve çocuklar okullarından zaman arttırarak merkezimize geldiklerinden bu faaliyetlerde birliktelik çok fazla sağlanamamaktadır."

Ögrt-1, " BİLSEM'de önceki yıllarda sosyal etkinlik haftaları düzenleniyordu. Bu etkinliklerde öğrencilere sosyo-kültürel açıdan fayda sağlayacak birçok etken bir arada sunulmaya çalışılıyordu. Örneğin bir etkinlikte öğrenciler hava alanına götürüldü, kuleye çıktılar, kokpite girip pilot koltuğunda oturdular. Bu bence çocuklar için eşsiz bir deneyimdi. Ancak Elazığ'ın küçük bir şehir olması ve coğrafi konumu yapılan ve yapılacak etkinlikleri sınırlandırıyor. Örneğin Ankara'ya yakın bir BİLSEM bu konuda çok daha avantajlı olabilir."

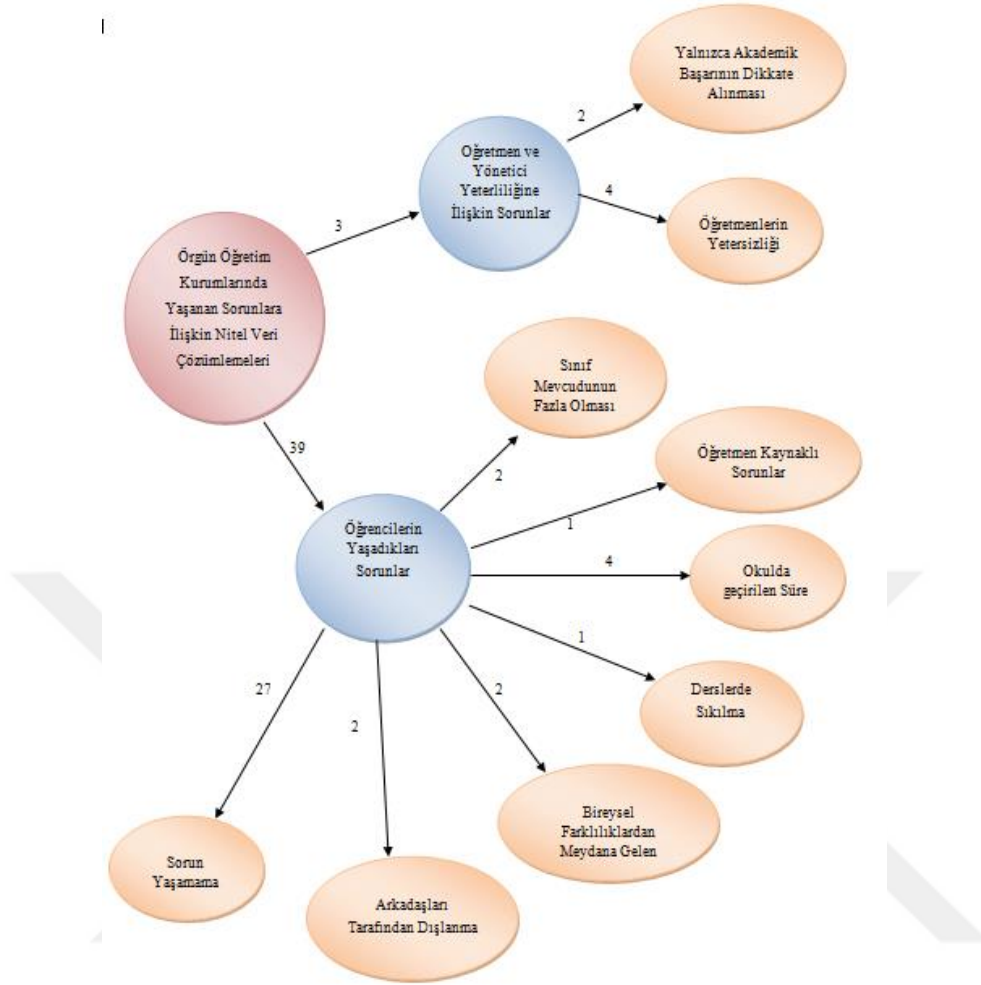
Ögrt-6, " ...bir ilin imkânsızlıkları bu konuda önemli bir etkidir. Elazığ ilinde bu tür faaliyetleri gerçekleştirmek çok zordur."

4.8. Örgün Öğretim Kurumlarında Yaşanan Sorunlara İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri

Elde edilen bulgular incelendiğinde örgün öğretim kurumlarında yaşanan sorunlara ait kodlamalar “Örgün Öğretim Kurumlarında Yaşanan Sorunlar” ana teması altında yer almıştır. Bu temaya ilişkin ifade sayılarına tablo 11'de yer verilmiştir.

Tablo 11. Örgün Öğretim Kurumlarında Yaşanan Sorunlar ana temasına ilişkin analiz sonuçları

Alt Temalar	Ögrt f	Ögr f
Öğretmen ve Yönetici Yeterliliğine İlişkin Sorunlar	6	-
Yalnızca Akademik Başarının Dikkate Alınması	2	-
Öğretmenlerin Yetersizliği	4	-
Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar	-	39
Sınıf Mevcudunun Fazla Olması	-	2
Öğretmen Kaynaklı Sorunlar	-	1
Okulda geçirilen Süre	-	4
Derslerde Sıkılma	-	1
Bireysel Farklılıklardan Meydana Gelen Sorunlar	-	2
Arkadaşları Tarafından Dışlanma	-	2
Sorun Yaşamama	-	27

Şekil 11. Öğün Öğretim Kurumlarında Yaşanan Sorunlar

Öğün öğretim kurumlarında yaşanan sorunlar ana temasında elde edilen veriler "Öğretmen ve Yönetici Yeterliliğine İlişkin Sorunlar" ve "Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar" başlıkları altında iki boyutta incelenmiştir.

4.8.1. Öğretmen ve Yönetici Yeterliliğine İlişkin Sorunlar

Öğretmen ve yönetici yeterliliğine ilişkin sorunlar temasına ilişkin veriler incelendiğinde " Yalnızca Akademik Başarının Dikkate Alınması" ve " Öğretmenlerin Yetersizliği" alt temaları oluşturulmuştur. Yalnızca akademik başarının dikkate alınması alt temasına ilişkin katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğrt-1, *"Çok üzülerek söylemeliyim ki öğretmenlerin çoğunluğu sınıfın en başarılısını üstün zekâlı olarak değerlendirebiliyor. Hâlbuki gerçek anlamda üstün*

zekalı çocuklar akademik başarı açısından ön plana çıkamazken sınıf içinde kaybolup gitmektedirler..."

Ögrt-3, " Onlara göre çok çalışkan çocuk kesinlikle üstün yetenekli olmalı diye düşünüyorlar.."

Öğretmenlerin yetersizliğine vurgu yapan katılımcıların görüşleri ise şu şekildedir:

Ögrt-2, "...hiç bir bilgiye sahip değiller. Hizmet içi eğitime tabi tutulmalı ve denetlenmelidir. Yetenek (resim-müzik) derslerinin yapılmadığını biliyor ve düşünüyorum."

Ögrt-5, "...öğretmenlerin çoğunlukla görevlendirme olması öğretmenlerin yeterliğini sınırlı hale getirmektedir.."

Ögrt-6, "Yeterince bilgi sahibi olmadıklarını ve bu öğrencileri yönlendirme konusunda yeterli olmadıklarını düşünüyorum."

Ögrt-7, "Bu konuda öğretmenlerin hizmet içi eğitim ya da farklı yöntemlerle geliştirilmeleri gerekmektedir."

Veriler incelendiğinde örgün eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin üstün yeteneklilere yönelik bilgi ve davranışları konusunda eksikliklerinin olduğu ortaya çıkmıştır.

4.8.2. Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar

Veriler incelendiğinde öğrencilerin büyük bir kısmının sahip oldukları özelliklerden dolayı devam ettikleri örgün eğitim kurumunda herhangi bir sorun yaşamadıkları görülmektedir. Bu yönde görüş bildiren öğrencilere ait bazı örnekler şu şekildedir:

Ögr-3, "Hiçbir sorun yaşamıyorum ve ayrıca BİLSEM'de olduğumdan dolayı çok gurur duyuyorum."

Ögr-5, " Bir sorunum yok. Ayrıca öğretmenlerim bana güveniyor.."

Ögr-32, " Okulda herhangi bir problem yaşamıyorum."

Bununla birlikte az sayıda öğrenci bazı durumlardan kaynaklı olarak yaşadıkları sorunlardan bahsetmiştir. Bu sorunlar sınıf mevcudunun fazla olması, öğretmen kaynaklı sorunlar, okulda geçirilen süre, derslerde sıkılma, bireysel farklılıklardan

meydana gelen sorunlar, arkadaşları tarafından dışlanma şeklinde sıralanabilir. Bu alt temalara ilişkin öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Ögr-13, *"Okulda bana 3 hafta da zor söz hakkı geliyor. BİLSEM'de 1 günde 10-15 kere söz hakkı geliyor."*

Ögr-11, *"Okulumda saat 6:00da gidiyorum 7 saat ders işliyoruz. Yoruluyoruz bu yorgunluk üzerine Bilsem e geliyoruz.."*

Ögr-8, *"Çabuk kavradığımdan dolayı derste öğretmenim tekrar yaptığımda sıkılıyorum. Bence öğretmenler kavrayan yani öğrenen kişilere uygulamaları için bir şey vermeli."*

Ögr-38, *"...okulda öğretmenimiz ders anlatırken BİLSEM'de öğrendiğimizden eksik bilgi veriyor."*

Ögr-9, *" Herkes bana üstün zekâlı diyor dalga geçiyor."*

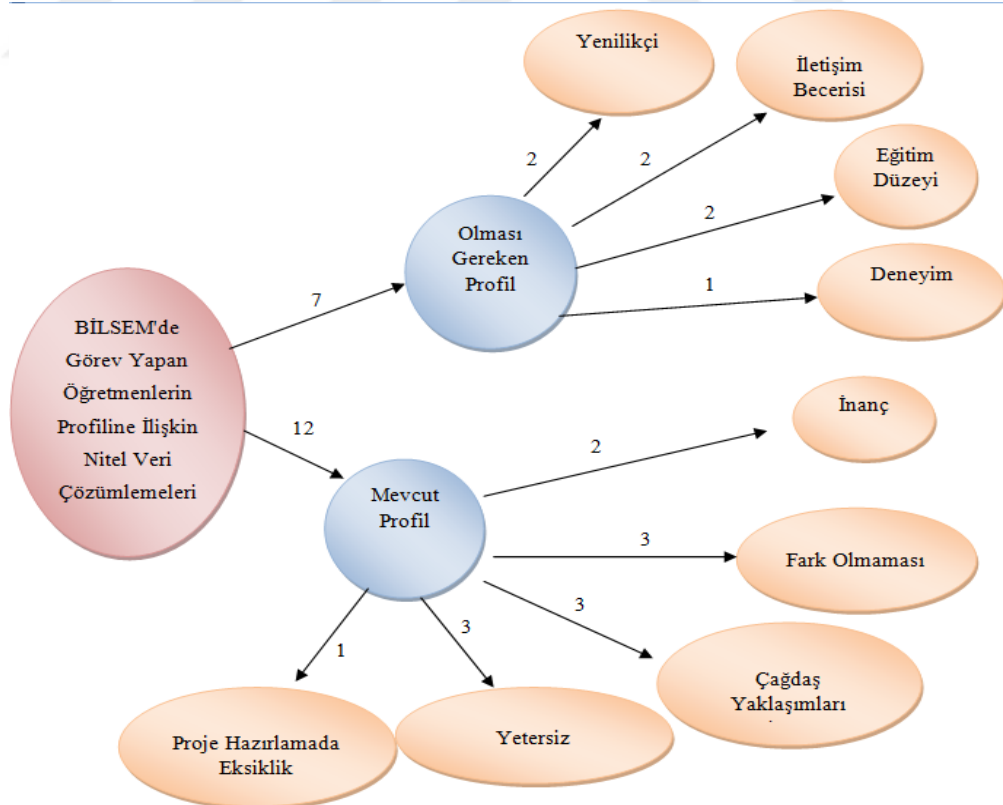
Devam ettikleri örgün eğitim kurumlarında sorun yaşayan öğrencilere ait veriler incelendiğinde en çok vurgulanan alt temanın okulda geçirilen süre olduğu ön plana çıkmaktadır. Öğrenciler örgün eğitim kurumlarından arta kalan sürede BİLSEM'e gittikleri için yorulduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca örgün eğitim kurumlarındaki sınıf mevcutlarının fazlalığı, üstün yetenekli öğrencilerin özelliklerine göre programların esnetilmemesi ve akranları tarafından farklı görülmesi üstün yetenekli öğrencilerin yaşadığı sorunlar olarak gösterilebilir.

4.9. BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmenlerin Profilline İlişkin Nitel Veri Çözümlmeleri

Elde edilen bulgular incelendiğinde BİLSEM'de görev yapan öğretmenlerin profillerine ait kodlamalar "BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmenlerin Profilleri" ana teması altında yer almıştır. Bu ana tema BİLSEM'de görev yapan öğretmenlerin sahip olması gereken profil ve BİLSEM'de çalışan öğretmenlerin diğer öğretmenlerden farklı olarak sahip oldukları profil olarak iki boyutta incelenmiştir Bu temaya ilişkin ifade sayılarına tablo 12'de yer verilmiştir.

Tablo 12. BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmenlerin Profili ana temasına ilişkin analiz sonuçları

Alt Temalar	Ögrt f	PD f
Olması Gereken Profil	-	6
Yenilikçi	-	2
İletişim Becerisi Yüksek	-	1
Eğitim Düzeyi Yüksek	-	1
Deneyimli	-	2
Mevcut Profil	10	2
İnanç	2	0
Fark Olmaması	3	0
Çağdaş Yaklaşımları Benimseyen	3	0
Yetersiz	1	2
Proje Hazırlamada Eksiklik	1	0

Şekil 12. BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmenlerin Profili

4.9.1. Olması Gereken Profil

BİLSEM'lerde çalışan öğretmenlerin diğer öğretmenlerden farklı olarak sahip olması gereken profile ilişkin psikolojik danışmanlardan görüş alınmıştır. Elde edilen verilere göre yenilikçi, iletişim becerisi yüksek, eğitim düzeyi ve deneyimli alt temaları oluşturulmuştur. Yenilikçi alt temasına ilişkin katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

PD-1, " ....yenilik ve değişimlere açık olmalılar..."

PD-3, "*BİLSEM'de çalışan öğretmenler kendini geliştiren, yeniliklere ve araştırmalara açık projeler hazırlayan ve yürüten, çalışan bir yapıda olmalı...*"

Olması gereken profile ilişkin bir diğer alt tema "iletişim becerisi yüksek" alt temasıdır. Bu alt temaya ilişkin görüşler aşağıdaki gibidir:

PD-1, " .... kişiler arası ilişkilerde başarılı olmalılar..."

Bir diğer alt tema olan "eğitim düzeyi yüksek olmalı" alt temasına ilişkin kaynak alıntı ise şu şekildedir:

PD-1, " ....en az yüksek lisans düzeyinde eğitilmiş olmalılar..."

Son olarak "Deneyimli" alt temasına ilişkin katılımcı görüşleri ise şunlardır:

PD-4, "*Bildiğim kadarıyla alanında uzman, yüksek lisans, doktora yapmış insanlardan oluşuyor. Bu iyi bir durum. Ancak sadece doktora yapmanın yeterli olduğunu düşünmüyorum. Kamuoyu yoklaması diyebileceğimiz başarısı kanıtlanmış, il içerisinde kendini ispat etmiş öğretmenlerin de doktoraları olmasa bile değerlendirilmeleri önemlidir. Çünkü başarılı olmasına rağmen yüksek lisans yapmamış olan öğretmenler mevcuttur.*"

PD-1, " ....mesleki deneyime sahip olmalılar..."

Katılımcılardan alınan verilere göre BİLSEM'de görev yapmakta olan öğretmenlerin profili, tablo....'da belirtilen öğretmen değerlendirme kriterlerine ile uyum sağlamaktadır. Ancak belirtilen özellikler bakımından MEB tarafından belirlenen ölçütlerin tamamını kapsamamaktadır.

4.9.2. Mevcut Profil

Çalışmanın bu kısmında BİLSEM'de görev yapmakta olan öğretmenlerin profilleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda BİLSEM'de görev yapmakta olan

öğretmenlere ve RAM'da görev yapmakta olan psikolojik danışmanlara BİLSEM'de çalışan öğretmenlerin diğer öğretmenlerden farklı olarak sahip oldukları özellikler sorulmuştur. Elde edilen veriler "çağdaş yaklaşımlar", "inanç", "fark olmaması" ve "eksiklikler" alt temalarına göre şekillendirilmiştir. Çağdaş yaklaşımları benimseyen alt temasına ilişkin bulgulara ait referans görüşler aşağıdaki gibidir:

Öğrt-1, " ...diğer öğretmenlerden farklı olarak araştırmacı, motive edici, problem çözme becerisi gelişmiş, destekleyici, yaratıcı düşünebilen, sorgulayan, sürece ilişkin hedefler koyabilen, motive edici, objektif düşünüp değerlendirmelerde bulunabilen, sınırlandırmayan, hayal kurabilen ve kurdurabilen öğretmenler olduğumuzu düşünüyorum"

Öğrt-4, "Öğrencinin bireysel yeteneklerine uygun etkinlikler geliştirebiliyorum. Proje tabanlı etkinlikler yapabiliyorum."

Öğrt-7, "Bilsem öğretmenleri sürekli olarak hizmet içi eğitim kurslarına alınarak bilgi ve becerileri artırılır. Ayrıca bilsem öğretmenleri sürekli kendini yenileyen, uygulama ve deney becerileri yüksek öğretmenlerdir."

İnanç alt temasına ilişkin iki katılımcıdan görüş alınmıştır. İlgili ifadeler şu şekildedir:

Öğrt-1, "Elazığ'ın en problemlili lisesinde çalışırken de öğrencilerim isterlerse başarabileceklerine inandım ve inandığım öğrencilerim beni hiç yanıltmadı. Önemli olan öğretmenin yaptığı ve yapacağı işe inanması ve karşısındakini inandırması. Sevmez ve inanmazsanız başaramazsanız başaramazsınız. Eğer bu bir farklılıkta evet ben farklıyım. Öğrenciye inanacak, inandıracak ve seveceksiniz."

Öğrt-3, " ...üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik kendime güveniyorum ve diğer öğretmenlerden farklı olduğumu düşünüyorum."

Veriler incelendiğinde 3 öğretmen kendilerinin diğer öğretmenlerden herhangi bir farkları olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

Öğrt-2, " Özellik olarak farklı bulmuyorum. Sonuçta biz öğretmeniz."

Öğrt-5, " Farklı olduğumuzu düşünmüyorum."

Öğrt-6, " herhangi bir fark olduğunu sanmıyorum.."

Konuyla ilgili bir diğer alt temada ise öğretmenlerin yetersizliklerinden bahsedilmiştir. Buna referans olabilecek örnek ifadeler aşağıdaki gibidir:

Öğrt-3, " ...proje hazırlama yönüyle eksikliklerim olduğunun düşünüyorum"

PD-2, "Çalışan öğretmenlerin bir kısmı yeterli düzeyde olabilir. Ancak seçimlerde özen gösterilmediğini düşünüyorum."

PD-3, " Mevcut yapı görevlendirmelerle idare edilmeye çalışılıyor.."

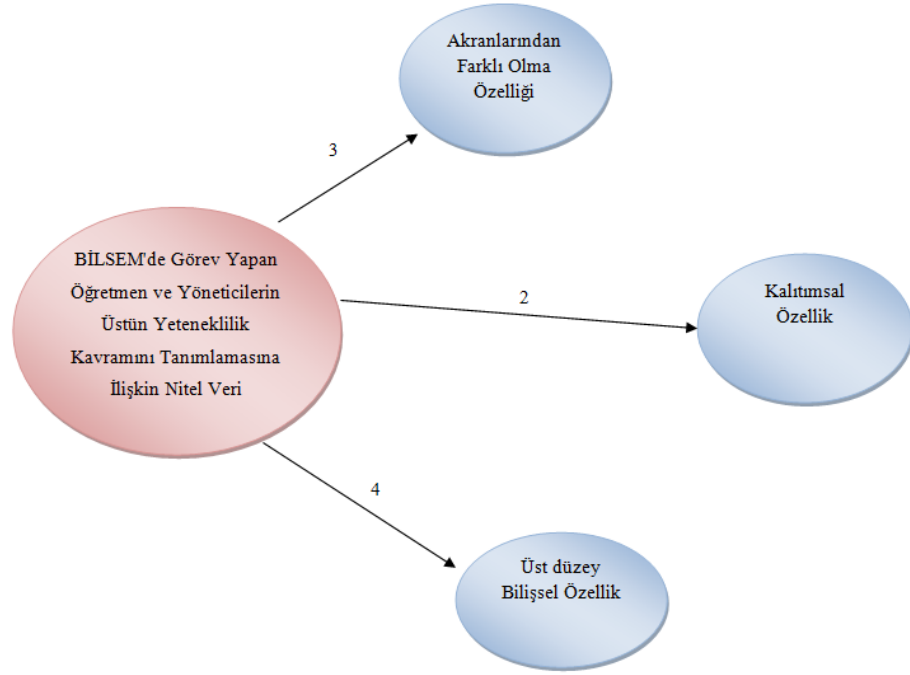
Öğretmenlerin yetersizliğine vurgu yapılan alıntılarda öğretmen ölçütlerine uyulmadığından bahsedilmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin görevlendirme ile gelmesi ise bir başka sorun olarak görülmektedir. Ayrıca bir öğretmen ise proje hazırlama açısından eksiklikleri olduğunu belirterek bir öz eleştiri yapmıştır.

4.10. BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmen ve Yöneticilerin Üstün Yeteneklilik Kavramını Tanımlamasına İlişkin Nitel Veri Çözümlemeleri

Elde edilen bulgular incelendiğinde BİLSEM'de görev yapan öğretmen ve yöneticilerin üstün yeteneklilik kavramını tanımlamasına ait kodlamalar “BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmen ve Yöneticilerin Üstün Yeteneklilik Kavramını Tanımlaması” ana teması altında yer almıştır. Bu temaya ilişkin ifade sayılarına aşağıdaki tablo 13'de yer verilmiştir.

Tablo 13. BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmen ve Yöneticilerin Üstün Yeteneklilik Kavramını Tanımlaması ana temasına ilişkin analiz sonuçları

Alt Temalar	Öğrt f	Y f
Akranlarından Farklı Olma Özelliği	3	0
Kalıtımsal Özellik	2	0
Üst düzey Bilişsel Özellik	3	1

Şekil 13. BİLSEM'de Görev Yapan Öğretmen ve Yöneticilerin Üstün Yeteneklilik Kavramını Tanımlaması

4.10.1. Akranlarından Farklı Olma Özelliği

Fen Bilimleri Dersinde verilen ödev ve performans görevlerinin gerekliliği BİLSEM'de görev yapan öğretmen ve yöneticilerin üstün yeteneklilik kavramını tanımlaması ana temasına ilişkin yönetici ve öğretmenler tarafından ifade edilen alt temalardan biri "akranlarından farklı olma özelliği"dir. Bu alt temaya referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrt-6, " ...akranlarından daha üstün yeteneklere sahip olmaktır."

Öğrt-5, "Kendi yaş gruplarının önünde ve çoğunlukla onlardan farklı, normalin dışında ilgi ve ihtiyaçları olan bireyler olarak tanımlanabilir."

Öğrt-7, " Normal öğrenciye göre problem çözme becerileri üst düzeyde gelişmiş yaratıcı bireydir"

Akranlarından farklı olma alt temasına ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden biri problem çözme ve yaratıcılık özelliklerine vurgu yapmıştır. Bunun yanı sıra katılımcılardan elde edilen verilere göre oluşturulan bir diğer alt tema "kalıtsal özellik"tir. Bu alt temaya ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Öğrt-2, " ... doğumla gelen farklı özelliklerdir."

Öğrt-3, "...doğuştan kalıtımla gelen, sonradan geliştirilebilen veya gerileyebilen bir kavram...."

Üstün yetenekli bireylerin üst düzey bilişsel yeteneklere sahip olduğu yönünde görüş bildiren katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğrt-1, "Güçlü bir hafıza ile birlikte çoğul düşünme yeteneği gelişmiş farklı problem durumlarında farklı çözüm yolları bulup kendisini ifade edebilen, risk alabilen aynı zamanda uyum sağlama çabası gösterip istediği zaman yüksek motivasyonla kendisini ve çevresini psikolojik ve bilişsel açılardan doyuma ulaştırmaya çalışan bir birey üstün yetenekli bireydir diye tanımlayabilirim.."

Öğrt-4, "... problem çözme yeteneği üst düzey olan, farklı fikirler öne sürebilen, üretken öğrencidir."

Y, "...var olandan farklı düşünebilme, farklı fikirler üretebilmektir."

Katılımcılar üstün yeteneklilik kavramını kullanırken en çok çeşitli gelişim alanlarından akranlarından ön planda olduklarını vurgulamışlardır. Kavramın alan yazında hala tartışılır olması ve kesinleşmiş bir tanımının olmaması sebebiyle katılımcılar arasında görüş farklılıkları olduğu düşünülebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu bölüm nitel verilerden elde edilen sonuçlar doğrultusunda oluşturulmuştur.

Üstün yetenekli öğrencileri tanılama ana teması zeka testlerinin uygunluğu, öğrenci kabul ölçütleri ve nitel veriler alt boyutlarında incelenmiştir. Zeka testlerinin uygunluğu boyutu yönetici ve psikolojik danışmanlara sorulmuştur. Bu boyuta ilişkin uygun, uygun değil ve tek başına yeterli değil şeklinde alt temalar oluşturulmuştur. Buradan yola çıkılarak zeka testlerinin öğrenci tanılamada yetersiz veya tek başına yetersiz olduğu sonucuna ulaşılabilir.

BİLSEM'e öğrenci tanılama sürecine ait bir başka boyut ise öğrenci kabul ölçütlerinin uygunluğudur. Bu boyuta ait alt temaları uygun, uygun değil ve kısmen uygun diye oluşturmak mümkündür. Frekans dağılımları incelendiğinde aynı sayıda katılımcının uygun değil veya kısmen uygun şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğrenci kabul kriterlerinin uygunluğuna atıf yapan katılımcı sayısının daha az olduğuna da ulaşılmıştır. Dolayısıyla öğrenci kabul kriterlerinin uygun olmadığı ve geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılabilir.

Tanılama sürecine ilişkin ulaşılan bir başka sonuç ise süreçte değerlendirilen nitel verilerdir. Psikolojik danışmanlardan edilen verilere göre nitel verilerin uygunluğuna ait öğretmen yeterliliği, objektiflik ve aşamalılık alt temaları oluşturulmuştur. Görüşler bir öneri niteliğinde olup nitel verilerin daha geçerli olması için gerekenler vurgulanmıştır. Buradan yola çıkarak nitel verilerde objektiflik sağlanması ve nitel verilerin alınma sürecinde aşamalılık temel alınması gerektiği söylenebilir. Ayrıca örgün öğretim kurumlarındaki öğretmenlerin gözlemlerinin sonucunda BİLSEM'e aday öğrencilerin belirlendiği göz önünde bulundurulursa bu öğretmenlerin yeterlilik sahibi olması gerekmektedir.

BİLSEM'de uygulanan öğretim programları ana temasına ilişkin bulgular incelenmiştir. Programın alt boyutlarında uygulanan etkinliklerin yeterliliğine yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde uyum, destek eğitim programı, bireysel yetenekleri

fark ettirici program, özel yetenekleri geliştirici program ve proje üretimi/yönetimi süreçlerinde yürütülen etkinliklerin yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Belirlenen alt temalar ışığında sorunların çoğunlukla öğrencilerin devamsızlık yapmalarından ve program içeriklerinin net olmamasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılabilir.

BİLSEM programına ilişkin incelenen bir başka boyut ise öğrencilerin sayısının arttırılmasını istedikleri dersler/etkinlikler ve yapmaktan en çok keyif aldıkları ve kendilerini başarılı hissettikleri dersler/etkinliklerdir. İlgili alt temalar incelendiğinde öğrencilerin en çok görsel sanatlar etkinliklerinin sayısının arttırılmasını istedikleri görülmektedir. Öğrencilerin görüşleri göz önünde bulundurulduğunda bunda en önemli etkenin öğretmenin yaklaşımı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna paralel olarak öğrencilerin büyük bir kısmı en çok görsel sanatlar etkinliklerinden keyif aldıklarını ve kendilerini başarılı hissettiklerini vurgulamışlardır. Benzer şekilde verilere dayanarak bu sonucun çıkmasında öğretmenin yaklaşımının etkili olduğu açıktır.

Elde edilen sonuçlara göre programa yönelik olarak öğrenciler çoğunlukla bazı etkinliklerin arttırılması yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Bunun yanı sıra birçok öğrenci ise mevcut programın yeterli olduğunu ve herhangi bir değişiklik yapılmasına gerek olmadığını bildirmişlerdir. Yönetici ve öğretmenler ise velilerin bilinçlendirilmesi, öğretmen seçim sisteminin geliştirilmesi, programların öğrenci merkezli olması, kişi ve kurumlarla iş birliğinin arttırılması, devamsızlık problemlerinin çözülmesi ve BİLSEM'lerin okullaştırılması yönünde önerilerde bulunmuşlardır.

BİLSEM'in fiziksel şartları ana temasına yönelik elde edilen verilere göre öğrencilerin çoğu fiziksel şartların yeterli olduğunu vurgularken yönetici ve öğretmenler bu şartların yeterli olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Yetersizliğe atıf yapan katılımcılar ise en çok BİLSEM'in kullandığı binanın uygun olmadığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak yönetici ve öğretmenlerin BİLSEM'in mevcut şartlarının yetersizliğinden şikayetçi oldukları öğrenciler için ise bu durumun büyük ölçüde sorun teşkil etmediği söylenebilir.

Psikolojik danışmanlarca üstün yetenekli öğrenci potansiyelini karşılayabilme açısından BİLSEM'in öğrenci kapasitesi değerlendirilmiştir. Mevcut kapasite eşit sayıda katılımcı tarafından yeterli ve yetersiz bulunmuştur. Bu açıdan BİLSEM'in mevcut kapasitesinin potansiyeli karşılayabilmesine yönelik yorum yapabilmek güçtür.

BİLSEM'e devam eden öğrencilerin velileri ile ilgili iki boyutta inceleme yapılmıştır. BİLSEM ile veliler arasındaki iletişim katılımcıların büyük bir çoğunluğu tarafından yetersiz görülmüştür. Elde edilen veriler incelendiğinde katılımcıların iletişim sorunlarını velilerin ilgisizliğine bağladıkları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca üstün yetenekli öğrencilerin velilerine yönelik yapılan eğitimlerde öğrencilerin sahip oldukları özelliklere yönelik farkındalık oluşturulması gerektiği en çok atıf yapılan alt tema olmuştur. Bunun yanında özel grup eğitimleri ve değerler alanına yönelik eğitimleri verilmesi gerektiği sonucuna da ulaşılabilir.

BİLSEM'in öğrencilere katkısı ana temasına yönelik bulgular öğrencilerin en çok geliştiklerini hissettikleri alan ve BİLSEM'in öğrencilere genel katkısı olarak iki boyutta incelenmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre öğrenciler çoğunlukla matematik, fen dersleri ve görsel sanatlar alanlarında geliştiklerini hissettiklerini belirtmişlerdir. Bununla beraber yönetici ve öğretmenler ise BİLSEM'in öğrencilere var olan yeteneğin geliştirilmesi ve duyuşsal ve bilişsel gelişim boyutlarında katkı sağladığını vurgulamışlardır. Buradan yola çıkarak BİLSEM'in öğrencilere bu boyutlarda katkı sağladığı sonucuna ulaşılabilir.

BİLSEM'de yapılan etkinliklerin yeterliliği ana temasına ilişkin bulgular yeterli ve yetersiz alt temalarında incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin çoğu etkinliklerin yeterliliğine vurgu yaparken, etkinliklerin yetersiz olduğu görüşüne sahip öğrencilerin görüşlerine göre sportif faaliyetlerin yetersiz olduğu sonucuna varılabilir. Ayrıca etkinliklerin uygulama yetersizliği, süre sınırlılığı ve çevresel şartlardan kaynaklı problemler gibi nedenlerden olumsuz etkilendiği de söylenebilir.

Öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarından kaynaklı sorunlar ana teması öğretmen ve yöneticilerin yeterliliğine ilişkin sorunlar ve öğrencilerin yaşadıkları sorunlar şeklinde iki boyutta incelenmiştir. Örgün eğitim kurumlarında çoğunlukla akademik başarının dikkate alınması ve öğretmenlerin yetersizliği ön plana çıkarken öğrencilerin büyük bir bölümünün herhangi bir sorun yaşamadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca sınıf mevcutlarının fazla olması, okulda geçirilen süre, üstün yetenekli öğrencilerin derslerde sıkılması, arkadaşları tarafından dışlanma gibi sorunların olduğu sonucuna da ulaşılabilir.

BİLSEM'de görev yapan öğretmenlerin profilleri olması gereken ve mevcut profil olarak iki kısımda incelenmiştir. Elde edilen verilere göre BİLSEM'de görev

yapan öğretmenlerin yenilikçi, deneyimli, iletişim becerilerinin ve eğitim düzeylerinin yüksek olması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra BİLSEM'de görev yapmakta olan mevcut öğretmenlerin profillerinin çağdaş yaklaşımları benimseyen, kendine güvenen kişiler olduklarına dair bulgular olmasıyla birlikte diğer öğretmenlerden farkları olmayan ve yetersiz öğretmenler olduğuna yönelik görüşlere de rastlanmıştır.

BİLSEM'de görev yapan yönetici ve öğretmenlerin üstün yeteneklilik kavramına yönelik görüşleri incelenmiştir. Bu katılımcıların üstün yetenekliliği akranlarından farklı olma özelliği, üst düzey bilişsel özelliklere sahip olma ve kalıttan gelen özellikler olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Tartışma

Bu araştırmada 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Elazığ il merkezinde Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam eden öğrencilerden, kurumda çalışan yönetici ve öğretmenlerden ve Elazığ ilindeki Rehberlik ve Araştırma Merkezinde görev yapmakta olan psikolojik danışmanlardan Bilim ve Sanat Merkezlerinin etkililiğini ve işlevselliğini belirlemek amacıyla görüşler alınmıştır. Yalnızca nitel verilerin kullanıldığı bu araştırmada, elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bu bölümde ise araştırmadan elde edilen sonuçlar, daha önce yapılmış alan yazında yer alan çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Keskin, Samancı ve Aydın'ın 2013 yılında yayımlanan çalışmalarında katılımcıların öğrenci tanılamada kullanılan testlerin uygun olmadığı yönünde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca çalışmada BİLSEM ile veli ilişkilerinde yaşanan sorunlara velilerin merkezin amacı ve misyonu hakkında yeterince bilgi sahibi olmamaları kaynak gösterilmiştir. Her iki durumun da mevcut çalışmada ulaşılan sonuçlar ile uyum içerisinde olduğu görülmektedir.

Mevcut çalışma kapsamında BİLSEM'e öğrenci yönlendirilmesinde sınıf öğretmenleri tarafından doldurulan gözlem formları hakkında sorunlar olduğu tespit edilmiş ve elde edilen verilere göre bu sorunların öğretmenlerden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Gökdere ve Ayvacı tarafından 2004 yılında yapılan bir çalışmada sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilik kavramı hakkında bilgi düzeyleri ölçülmeye

çalışılmıştır. Yapılan çalışmanın sonunda sınıf öğretmenlerinin bu konuda eksik oldukları, üstün yetenekli öğrencilerin sahip oldukları özellikler ile ilgili yeterli bilgi seviyesine sahip olmadıkları belirlenmiştir. Ortaya çıkan bu sonuç mevcut araştırmada ulaşılan sonuçları destekler niteliktedir.

BİLSEM'in fiziksel imkanlarını ele alındığında yönetici ve öğretmenlere göre BİLSEM'in fiziksel imkanları yetersiz bulunmuş, öğrenciler tarafından ise fiziksel şartların yeterli bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle kullanılan binanın yetersizliğine ve kısmen de olsa materyal eksikliğine vurgu yapan katılımcıların bu görüşleri Gökdere, Ayvacı, Küçük (2004) ve Sezginsoy (2007)'un yaptıkları çalışmaların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmada BİLSEM'in öğrencilere katkısı ana temasına ait öğrencilere bilişsel ve duyuşsal gelişimlerine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bu boyutta Yumuş ve Toptaş (2011) yaptıkları araştırmada ulaştıkları BİLSEM'lerde öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimlerine katkıda bulunacak çalışmaların yapıldığı sonucuyla örtüşmektedir.

Çelik Şahin (2014) yaptığı çalışmada aynı zamanda hem örgün eğitim kurumuna hem de BİLSEM'e devam ederken zaman sıkıntısı yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç mevcut çalışmanın sonucu ile benzeşmektedir. Keskin, Samancı ve Aydın (2013)'in araştırmalarında da benzer bir sonuç ile karşılaşıldığı görülmektedir.

Sezginsoy (2007) yaptığı çalışmasında BİLSEM'de yapılan etkinliklerin öğrencilerin devamsızlıklarıyla sekteye uğradığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde mevcut çalışmada öğretmenlerin etkinliklerin yeterliliği konusuna yönelik görüşleri incelendiğinde devamsızlık probleminin etkinlikleri olumsuz etkileyen bir durum olduğu ön plana çıkmaktadır.

Çalışmada BİLSEM'e devam eden öğrencilerin programa yönelik önerilerde bulunurken bazı etkinliklerin sürelerinin arttırılması ve BİLSEM'de geçirilen sürenin yetersizliğine yönelik atıflar yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yıldız (2010)'un çalışmasında BİLSEM'de geçirilen sürenin öğrencilere göre yeterli olduğu ortaya konmuştur. Bu açıdan ulaşılan sonuçların çeliştiği görülmektedir.

5.3. Öneriler

1- BİLSEM eğitim programları içerik yönünden detaylandırılmalı ve bu hususta öğretmenler bilgilendirilmelidir.

2- BİLSEM öğrencilerinin devamsızlık problemine yönelik düzenlemeler yapılmalı, gerekli alt yapı sağlanarak BİLSEM'ler örgün eğitim kurumları haline getirilmelidir.

3- BİLSEM'lerin fiziki imkanları iyileştirilmeli ve gerekli materyaller sağlanmalıdır.

4- BİLSEM ile diğer kişi ve kurumlar arasındaki iş birliği geliştirilmelidir.

5- BİLSEM ile veliler arasındaki ilişki boyutu arttırılmalı bu bağlamda velilere yönelik eğitimler planlanmalıdır.

6- BİLSEM'de spor faaliyetleri arttırılmalıdır.

7- BİLSEM'lerin etkinliklerine yönelik çevresel şartlar iyileştirilmeli, BİLSEM öğrencilerinin çevre ile etkileşimleri arttırılmalıdır.

8- Üstün yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarına da devam etmesi sebebiyle eğitim programları üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde geliştirilmelidir.

9- Üstün yetenekli öğrencileri tanılama sürecinin daha sağlıklı yapılabilmesi için nitel veri kaynaklarına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmelidir.

10- Bilim ve Sanat Merkezlerine öğretmen ataması hususunda gerçekleştirilen sözel sınavın içeriği netleştirilmeli ve objektiflik sağlanmalıdır.

11- BİLSEM'lerde görev yapmakta olan öğretmen ve yöneticilere yönelik hizmet içi eğitim çalışmaları arttırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Agaoğlu, O. (2011). Bilim ve Sanat Merkezlerinde Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin İş Doyumu. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akarsu, F. (2004). Üstün Yetenekliler. 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. Seçilmiş Makaleler Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları. s.127- 155.
- Akarsu, F. (1992). Üstün yeteneklilerin eğitimi: İnanç Lisesi. Zeki ve Yetenekli Çocukların Yetiştirilmesine Yardım Sempozyumu. Petek Çocuk Evi ve NAGC (National Association for Gifted Children) İstanbul.
- Akkanat, H. (1999). Üstün veya Özel Yetenekliler. Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi, 103
- Akkutay, Ü. (1984). Enderun Mektebi, Ankara, Gazi Üniversitesi Basımevi.
- Altun, F. (2010). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Mükemmeliyetçilik Özellikleri, Okul Motivasyonları, Öğrenme Stilleri ve Akademik Başarıları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Trabzon.
- Akyüz, Y. (2009). Türk Eğitim Tarihi, Ankara: Pegem Yayıncılık, 13. Baskı
- Artvinli, E., Gülüm, K. ve Coşkun, S. (2010). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Coğrafya Dersine Karşı Eğilimleri. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3 (14), 62- 69.
- Ataman, A. (1975) , Üstün Zekâlı Çocuk İlkokulda, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi
- Ataman, A. (1982). Üstün Zekâlı Çocuklara Ana-Baba ve Öğretmenleri Nasıl Yardımcı Olabilir?. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1), 335- 344.
- Ataman, A. (1998). *Üstün Zekâlılar ve Üstün Yetenekliler*. (Edt. S. Eripek), Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1018.
- Avcı, A. (2005). Anne - Babaların Üstün Yetenekli Çocuklarının Farkındalıklarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bilgili, A. E. (2000). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Sorunu–Sosyal Sorumluluk Yaklaşımı. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi.

- Budak, İ. (2007). Matematikte Üstün Yetenekli Öğrencileri Belirlemede Bir Model. Yayınlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Trabzon.
- Boran, A. İ.; Aslaner, R.: Bilim ve Sanat Merkezlerinde Matematik Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenme. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2008, 9(15):15-32.
- Baykoç, N. (2014). Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim. Eğiten Kitap: Ankara.
- Çakın, N. (2005). Bilim ve Sanat Merkezine Zihinsel Alandan Devam Eden Öğrencilerin Akranları ile Okul Başarıları Açısından Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Çelikdelen, H. (2010). Bilim Sanat Merkezlerinde Bilim Birimlerinden Destek Alan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Kendi Okullarında Fen ve Teknoloji Dersinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı, Konya.
- Coşkun, B. (2007). Görsel Sanatlarda Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi ile İlgili Öğretmen Görüşleri ve Değerlendirmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Cutts, F. N. & Moseley, N. (2004). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi. Çev: Ersevîm, İ. Özgür Yayınları, İstanbul.
- Dağlıoğlu, H. E. (1995). İlkokul 2.-5. Sınıflara Devam Eden Çocuklar Arasında Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Davaslıgil, Ü. (2004). Üstün Yetenekli Çocuklar, Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu. Çocuk Vakfı Yayınları. İstanbul.
- Demirbaş, M. (2009). Türkiye'deki Bilim ve Sanat Merkezlerinde Öğrenim Gören Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bilim Adamı Etmeleri. Journal of Qafqaz University, 28, 197-207.
- Doğan, Z. (2007). İlköğretim Düzeyindeki Öğrencilerde ve Ustun Yeteneklilerde Kavram Gelişimi: Buharlaşıma, Yoğunlaşma ve Kaynama Kavramları.

- Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi FEN Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Enç, M. (2004). Özel Eğitimin Tarihçesi. 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. Seçilmiş Makaleler Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları. s.15-37.
- Ekinci, A. (2002). İlköğretim Okullarının Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimine Elverişlilik Düzeyi İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Enç, M. (1979). Üstün beyin gücü: Gelişim ve eğitimleri. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Eraslan-Çapan, B. (2010). Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Öğrencilere Dışkin Metaforik Algıları. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3 (12), 140-154.
- Et, S. Z. (2013). Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersine Ve Motivasyon Düzeylerine İlişkin Görüşleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Elazığ.
- Gökdere, M. (2004). Üstün Yetenekli Çocukların Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Eğitimine Yönelik Bir Model Geliştirme Çalışması. Yayımlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Gökdere, M., Ayvacı, H. Ş. ve Küçük, M. (2004) Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Temel Problemler . Çağdaş Eğitim Aylık Eğitim-Öğretim Dergisi, 29 (313), s. 23-32.
- Gömleksiz, M. N. Kan, A. Ü., Öner, Ü. (2012). Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri (Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi örneği). Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 4: 41-54.
- Heller, K.A. (2004). Identification of Gifted and Talented Students. Psychology Science, 46, (3), 302 - 323
- Hökelekli, H. ve Gündüz, T. (2004). Üstün Yetenekli Çocukların Karakter Özellikleri ve Değerler Eğitimi. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.

- Johnsen, S. K., Haensly, P. ve Ryser, G. (2002). Changing General Education Classroom Practices To Adapt For Gifted Students. *Gifted Child Quarterly*, 46 (1), 45-63.
- Jones, E. ve Stanley, J. (1993). Acceleration and Enrichment: The Context and Development of Program Options. *International Handbook of Research and Development of Giftedness and Talent*. U.K: Pergamon Press.
- Karabulut, R. (2010). Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminin Tarihi Süreci. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Kazu, İ.Y., Şenol, C. (2012). Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (BİLSEM Örneği), *E-International Journal of Educational Research*.3-(2).
- Kazu, İ.Y., Şenol, C. (2011). Bilim ve Sanat Merkezlerinde Kullanılan Öğretim Yöntemlerinin İncelenmesi, *Educational Sciences and Practice*, 10 (19), 1-24
- Koçal, Z. D., Kanar, E., Ermiş, S. ve Pınar-Kanar, K. (2009). Bilim ve Sanat Merkezine Devam Eden Üstün Yetenekli Öğrencilerin Temel İhtiyaçları: Amasya Örneği. Üstün Yetenekli Çocuklar II. Ulusal Kongresi Yeni Açılımlar/25-27 Mart 2009, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Köksal, A. (2007). Üstün Zekâlı Çocuklarda Duygusal Zekâyı Geliştirmeye Dönük Program Geliştirme Çalışması. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Levent, F. (2000). Üstün Yetenekli Çocukların Hakları El Kitabı: Anne, Baba ve Öğretmenler İçin, İstanbul: Erkam Matbaası.
- Levent, F. (2011). Üstün Yeteneklilerin Eğitime Yönelik Görüş ve Politikaların İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- MEB. (2015). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi
- MEB. (2015). Bilim ve Sanat Merkezlerine Öğretmen Seçme ve Atama Kılavuzu
- Örenoğlu–Toraman, S. (2010). Bilim Sanat Merkezlerine Devam Eden ve Etmeyen İlköğretim 12 Yaş Çocuklarının Saldırganlık, Atılganlık, Çekingenlik ve Mizah Özelliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.

- Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Özer Keskin, M., Keskin Samancı, N., Aydın, S. (2013). Bilim ve Sanat Merkezileri: Mevcut Durumları, Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2.
- Özsoy Y. (1984), “Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri”, A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 1,Sayı: 1,Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Özsoy, Y. Saldıroğlu, H. ve Sever, M. (1991). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri: Ön Raporu Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı I. Özel Eğitim Konseyi (13-15 Mayıs) Ön Raporu*,Ankara.
- Palancı, M. (2004). *Üstün Yetenekli Öğrencilerin İhtiyaçlarını Karşılamaya Yönelik Gerçeklik Terapisi Temelli Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Modeli. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.*
- Sak, U., Karabacak, F. ve Kılıç, A. (2009). *Üstün Yetenekliler Eğitim Programları: Tanılama, Öğretim ve Değerlendirme Biçimleri ve Programın Öğrenciler Üzerindeki Etkileri. Üstün Yetenekli Çocuklar II. Ulusal Kongresi Yeni Açılımlar/25-27 Mart 2009, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.*
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim ve Sanat Merkezi Uygulamasının Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Balıkesir.*
- Şenol, C. (2011). *Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (BİLSEM ÖRNEĞİ). Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.*
- Tekbaş, D. (2004). *Kaynaştırma Ortamında Üstün Zekalı Çocuğa Uygulanan Zenginleştirme Programı Hakkında Örnek Olay İncelemesi Ve Programın Etkililiğine İlişkin Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Ankara.*
- TEVİTOL, <http://www.tevitok12.tr/hakkimizda/misyon-vizyon.html> 30.08.2015.
- Uzun, A. (2006). *Üstün veya özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları ile cinsiyet, yas, sınıf düzeyi, ana-babanın öğrenim durumu,*

ailenin ekonomik durumu, öğretmen cinsiyeti, akademik başarı, bilim ve sanat merkezine giriş alanı arasındaki ilişkiler nelerdir?. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Yaşar, G. İsrail'de Üstün Zekalılar Eğitimi. (<http://www.ustunzekalilar.org/egitim-programlari/makaleler/170-israilde-ustun-zekalilar-egitimi.html> adresinden edinilmiştir.)

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, (6. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, H. (2010). Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim Ve Sanat Merkezleri (BİLSEMLER). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Yılmaz-Atık, Ş. (2007). İlköğretimdeki Üstün Yetenekli Öğrencilere Uygulanan Öğretim Yöntemlerinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Yumuş, A. ve Toptaş, V. (2011). Bilim ve Sanat Merkezlerinin Amacına Uygun İşleyişinin Değerlendirilmesi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(2), 80- 88.

6660 Sayılı Kanun. "<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6660.pdf>" Erişim tarihi:02.05.2015

ÖZGEÇMİŞ

Taha Kaan Bulut 10.09.1990 tarihinde Elazığ'da doğdu. İlköğretim ve liseyi Elazığ'da okuduktan sonra 2012 yılında Fırat Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliğinden mezun oldu. 2012 yılında Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı.

